

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

ΕΤΟΣ ΙΕ΄.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1952

ΑΡΙΘ. 123

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, ΑΥΤΟΣ Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ

(ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΜΗΝΥΜΑ)

Ἀναμφιβόλως ὀλίγοι ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐθνῶν ἠμποροῦν νὰ καυχηθῶν, διὲ ἔχουν τὴν δημοικότητα καὶ ἀπολαμβάνουν τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σιβασμοῦ πὸν ἀπολαμβάνει ἡ πρῶν Βασίλισσα τῆς Ὀλλανδίας Βιλελμίνη.

Μὲ τὸ σύνθημα «ἡ Ὀλλανδία θ' ἀναστήθῃ καὶ πάλιν» ἡ Βασίλισσα Βιλελμίνη ἐγκατέλειπε τὴν πατρίδα τῆς τὸ 1940 ὅταν οἱ Χιλερικοὶ εἶχαν ὑποδουλώσει, τὰς «Κάτω Χώρας», διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν. Καὶ ὅταν μετὰ τὴν ἦταν τῶν Ναζιστῶν ἐπέστρεψε θριαμβευτικῶς εἰς τὴν πατρίδα τῆς, ὁ λαὸς τῆς, τὴν ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην χρορὰν ὡς τὸ ζωντανὸν σύμβολον τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἐλπίδος ἔως λαοῦ πὸν ἐπὶ πέντε ἔτη ἐπερίμενε τὴν ἀνάστασιν αὐτὴν τὴν ὁποίαν ἡ βασίλισσά του εἶχε ἐξαγγελίει.

Τὴν 4ην Σεπτεμβρίου 1948 ὁ κόσμος ἐπληροφορεῖτο διὲ ἡ Βασίλισσα Βιλελμίνη εἶχε παραιτηθῆ ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τῆς ὑπὲρ τῆς νῦν Βιαιίσεως Τζουλιάνας, καὶ ὅτι ἀπεύροιο εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Hell Loo ὡς προγκήπισσα Βιλελμίνη.

Δὲν γνωρίζομεν ποῖοι ἐνεφανίσθησαν ἐπισήμως ὡς οἱ λόγοι τῆς παραίτησως. Πιθανὸν λόγοι ὑγείας ἢ κοπῶσεως. Ἀλλὰ ἴσως δὲν θὰ εἴμεθα μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ἕνας ἐκ τῶν λόγων τῆς παραίτησεως αὐτῆς—ἴσως καὶ

ὁ κυριώτερος—εἶναι ὁ ἐξῆς κατ' ἐξοχὴν ρεαλιστικὸς: Ἡ Βασίλισσα Βιλελμίνη εἶχε κατανόησει διὲ ὑπὲρ ἀκόμη πολλὰ ἄλλαι ὑπηρεσίαι—ἴσως καὶ μεγαλύτεραι ἀπὸ ὅσας εἶχε μέχρι τοῦδε προσφέρει—πὸν θὰ ἠμποροῦσε τώρα ἐλευθέρα ἀπὸ τὴν ἐνάσκησιν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, νὰ παρῶσχη εἰς τὸν λαὸν τῆς καί, δὲν θὰ ἐσφάλλομεν ἐὰν ἐλέγομεν, εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον.

Καὶ αἱ ὑπηρεσίαι αὐταὶ ἀναφέρονται εἰς τὸν εὐγενέστερον καὶ ζωτικώτερον τομέα τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας. Ἡ Βασίλισσα εἶχεν αἰσθανθῆ ὡς καθῆκον τῆς νὰ ἐργασθῆ ἀποκλειστικῶς διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ ἄνθρωποι, πὸν δὲν ἐγνώρισαν ἀκόμη, τὴν μεγάλην ἀλήθειαν ἡ ὁποία θὰ δώσῃ καὶ τὴν λύσιν τῶν σημερινῶν προβλημάτων. Νὰ ἀντιληφῶν, διὲ μόνον μία ἀεπιφύλακτος ἐφαρμογὴ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν ἢ μᾶλλον ἕιας συνεπῆς Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν θὲ θεραπεύσῃ τὰς σημερινὰς πληγὰς καὶ θὰ γεμίσῃ τὸ κενὸν πὸν ὑπάρχει σήμερον μέσα εἰς τὸς καρδίας τοῦ πλείστου μέρους τῶν ἀνθρώπων.

Πόσον ἡ Προγκήπισσα πλέον Βιλελμίνη ἐπῆρε μὲ ὄλην τὴν ψυχὴν τὴν ἱερὰν ἀποστολήν, τὸ δείχνει—μοζὶ μὲ ἄπειρα ἀλήθεια διελγματα—τὸ θαυμάσιον φυλλάδιόν τῆς, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη πέρουσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Χρι-

στός, αὐτός ὁ μέγας ἀγνωστος» (Christ The Great Unknown)*.

Εἰς τὸ φυλλάδιον αὐτὸ ἡ Πριγκήπισσα Βιλελμίνη ἐκθέτει τὰς σκέψεις της καὶ τὰ Χριστιανικά της αἰσθήματα πρὸς τὸν ἀναγνώστην μὲ τρόπον ποῦ συγκινεῖ, συναρπάζει καὶ προκαλεῖ αἰσθημα συντριβῆς καὶ θανασμοῦ συγχρόνως.

Εἰς τὸν πρόλογον ἡ ὑψηλὴ συγγραφεὺς ἐκθέτει τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἀπεφάσισε νὰ γράψῃ τὸ φυλλάδιον αὐτό. «Πολλοὶ θὰ ἐρωτήσουν» λέγει, «ἐὰν αἱ ἀπόψεις τὰς ὁποίας ἐκθέτω ἐδῶ συμβιβάζονται μὲ τὴν πραγματικότητα. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὀφείλεται μία ἀπάντησις εἰς τὸν ἀναγνώστην». Καὶ ἡ ἀπάντησις αὕτη εἶναι ὅτι ἡ πολυετής πείρα τῆς Βασιλείσης ἐν μέσῳ πολλῶν καὶ ποικίλων περιστάσεων τὴν ἔπεισεν, ὅτι ὀπίσω ἀπὸ τὰ διεθνή γεγονότα κρύπτεται ἕνας φοβερός καὶ ἄνευ προηγουμένου ἀγὼν πνευματικῆς φύσεως, ὁ ὁποῖος συνεπάγεται τὴν καταστροφὴν τῶν πνευματικῶν ἀξιών καὶ ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἄβυσσον ὅπου κυριαροῦν αἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ. Ὁ ἀγὼν αὐτός εἶναι ἡ αἰτία τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ὁ ἄνθρωπος σήμερον. Καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον κάμνει τὴν συγγραφέα, ὑπακούουσαν εἰς τὴν φωνὴν τῆς πλήρους χριστιανικῆς ἀγάπης καρδίας της, νὰ λάβῃ τὴν πένναν καὶ νὰ γράψῃ τὸ μήνυμα αὐτό, τὸ ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν Πίστιν καὶ τὴν πείραν μιᾶς ἐμπράκτου χριστιανικῆς ζωῆς, καὶ νὰ τὸ ἀπευθύνῃ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Διότι διὰ πολλοὺς, δυστυχῶς, ἀνθρώπους ἡ δύναμις τῆς Πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι ἀγνωστος.

Ἡ πολὺ βασιλομήτωρ σκέπτεται μὲ συμπάθειαν τοὺς ἀναριθμήτους ἀνθρώπους ποῦ μὲ ἀγωνίαν ζητοῦν τὴν ἀλήθειαν καὶ αἰσθάνονται σφοδρὰν ἐπιθυμίαν διὰ μίαν πραγματικὴν ἀλλαγὴν τὴν ὁποίαν ματαίως ζητοῦν νὰ εὕρουν ἐκεῖ ὅπου δὲν εὐρίσκεται. Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποῦ ζητοῦν μίαν λύσιν τῆς πνευματικῆς κρίσεως τῆς ἐποχῆς μας. Τὴν ζητοῦν εἰς

διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα καὶ ἰδεολογίας ἀλλὰ ματαίως. Μία μόνον πραγματικὴ λύσις ὑπάρχει, τὴν ὁποίαν ἡ συγγραφεὺς παρομοιάζει πρὸς ἕνα μελωδικὸν μουσικὸν τόνον, ποῦ διακρίνεται μέσα εἰς τὴν παραφωνίαν ποῦ μᾶς περιβάλλει. Εἶναι Ἐκεῖνος τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὁποίου ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ διαισθάνεται προτοῦ ἀκόμη τὸν γνωρίσῃ, Ἐκεῖνος ποῦ εἶναι πολὺ πλησίον εἰς τὸν ἄνθρωπον, πολὺ πλησιέστερα ἀπὸ ὅ,τι φαντάζεται.

Ἡ παρουσία τοῦ Θεανθρώπου μᾶς συνοδεύει πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν μας. Μὲ ὠραίους καὶ γεμάτους ἀπὸ παλμὸν λόγους ἡ Πριγκήπισσα Βιλελμίνη περιγράφει τὴν δύναμιν τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Ὅσοι, λέγει, ἔχουν πραγματικῶς γνωρίσει τὸν Χριστόν, ὅσοι ἔχουν αἰσθανθῆ τὴν φλόγα τῆς ἀγάπης Του, δὲν σταματοῦν ἀπλῶς εἰς τὰ Πάθη καὶ τὴν Ταφήν, ἀλλὰ προχωροῦν καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν, αὐτοὶ ἔχουν γνωρίσει τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν δίδει ἡ ἀγάπη Του καὶ εὐρίσκουν πάντοτε τὸν δρόμον εἰς τὴν ζωὴν των, παρ' ὅλον τὸ χάος τὸ ὁποῖον τοὺς περιβάλλει.

Καὶ ἀπευθύνεται κατόπιν τὸ μήνυμα εἰς ἐκεῖνους ποῦ ἔχουν εὔρει εἰς τὸν Χριστόν ἐκεῖνο ποῦ ἐξητοῦσαν καὶ ἔχουν πλέον ἀντιληφθῆ ὅτι μόνον ὁ Χριστιανισμὸς ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν λύσιν τῶν σημερινῶν προβλημάτων. Καὶ ἀφοῦ πλέον ἀντελήφθησαν ὅτι μόνον εἰς τὸν Χριστόν εὐρίσκεται ἡ σωτηρία πρέπει ν' ἀντιμετωπίσουν μὲ πλήρη συνέπειαν αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν. Πρέπει νὰ ἐννοήσουν ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ εὔρη κανεὶς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν τοποθετήσῃ ὑπερῶν ὅλων τῶν ἄλλων ἀντικειμένων τῆς ἀγάπης του. Πρέπει νὰ τοῦ δώσῃ ὀλόκληρον τὴν καρδίαν του.

Ἐὰν ἀπὸ τότε ποῦ ἐνεφανίσθη ὁ Χριστιανισμὸς ὑπῆρχεν αὕτη ἡ συνέπεια, ἐὰν τὸ κήρυγμα τοῦ Ἐθαγγελίου συνωδεύετο καὶ ἀπὸ μίαν συνεπῆ ἐφαρμογὴν του εἰς τὴν ζωὴν, πόσον διαφορετικὴν εἰκόνα θὰ παρομοίαζεν ὁ κόσμος σήμερον. Πρέπει ὅλοι νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ἐνοχὴν μας. Μάλιστα! Εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ὑπεύθυνοι δι' αὐτό. Διότι καὶ ἡμεῖς σκεπτόμεθα τὸν

* Ἐκδ. W. M. B. Eerdmans Publishing to Grand Rapids, Michigan.

Χριστὸν μόνον κατὰ τὴν λατρείαν. Δὲν Τὸν σκεπτόμεθα εἰς τὴν καθημερινήν μας ζωὴν. Λησμονοῦμεν ὅτι ἐκεῖνος ποὺ δμολογεῖ Χριστὸν φέρει μεγάλην εὐθύνην ἀπέναντί Του ἐὰν δὲν Τὸν ἀκολουθήσῃ μὲ ὄλον του τὸ εἶναι, μὲ ὄλην του τὴν προσωπικότητα, χωρὶς ὄρους καὶ συμβιβασμοῦς.

Κατόπιν τὸ μήνυμα ἀπευθύνεται πρὸς ἐκείνους ποὺ ζοῦν συνειδητὴν χριστιανικὴν ζωὴν ἐκείνους ποὺ ἀπεφάσισαν ν' ἀκολουθήσουσιν τελείως τὸν Χριστὸν, δηλαδὴ τοὺς πιστοὺς. Μεγάλη, λέγει τὸ μήνυμα, εἶναι ἡ εὐθύνη τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ μεγάλα αἱ εὐκαιρίαι ποὺ τοὺς δίδονται, ἰδίως εἰς τοὺς σημερινούς καιρούς. Τοὺς δίδεται ἡ εὐκαιρία καὶ ἡ τιμὴ νὰ γίνουσι οἱ σκαπανεῖς τοῦ νέου κόσμου, τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ποὺ ἔρχεται. Καὶ περιμένομεν τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ὁδὸν αὐτὴν, ἐνὸς εὐτυχούς μέλλοντος. Καὶ αὐτὸ τὸ πρῶτον βῆμα εἶναι ἡ ἐν ἀγάπῃ ἐνότις ποὺ θὰ ἀθμιουργήσῃ ἓνα ἰσχυρὸν βάθρον δι' ἓνα νέον καὶ καλύτερον κόσμον. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἔμπρὸς μας καὶ μᾶς καλεῖ νὰ Τὸν ἀκολουθήσωμεν μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ἔξω ἀπὸ τὰς δυσκολίας καὶ τὴν σύγχυσιν τῶν σημερινῶν καιρῶν. Ἐὰν εἴπωμεν τὸ «ναί» εἰς τὸν Χριστὸν θὰ εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ λέξις ἡ ὁποία θὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν διχόνοιαν, τὸ μῖσος καὶ τὸν ἐγωῦσμόν καὶ θὰ μᾶς ἀνυψώσῃ πρὸς τὸν Θεόν.

Παντοῦ εἰς ὄλον τὸν κόσμον ὑπάρχει ἡ ἰδία ἐπιθυμία νὰ ἐλευθερωθῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν φόβον, ἡ ἰδία ἀναζήτησις φωτός μέσα εἰς τὸ σκότος. Ὅλοι πλέον ἀντιλαμβάνονται, ὅτι αἱ δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι ἱκαναὶ ν' ἀνακαλύψουσι τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ χάος τῶν σημερινῶν καιρῶν πρὸς ἓνα περισσότερον ἐπιδοφόρον μέλλον. Ὅλοι πλέον ἐννοοῦν ὅτι χρειάζεται μία ἀνωτέρα δύναμις διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ «εἰς ἀναψυχήν». Ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτὸ τὸ σκότος τῆς ἀπογνώσεως ὑπάρχουν καὶ τὰ ἐπιδοφόρα σημεῖα. Ὑπάρχει ἡ τεραστία ὠθησις καὶ στροφὴ πρὸς τὸν Χριστὸν, ἐκείνων ποὺ ζητοῦν νέας κατευθύνσεις. Εἶναι ἡ στροφὴ ποὺ φέρει

τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι ὑπάρχει μία νέα τάξις πραγμάτων συνισταμένη εἰς τὸ νὰ παραδώσῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν Χριστὸν τὸν μόνον ποὺ ἠμπορεῖ νὰ ἐνώσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς μίαν ἔνωσιν ἡ ὁποία θ' ἀποβῇ τὸ πνευματικὸν θεμέλιον ἐνὸς νέου κόσμου. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἀναγέννησις θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δύναμιν διὰ τὴν λύσιν τῶν πολυπλόκων προβλημάτων ποὺ ἐδημιούργησεν ἡ κρίσις τῶν καιρῶν μας.

Διὰ τοῦτο κάθε πιστὸς χριστιανὸς — ἐξακολουθεῖ τὸ μήνυμα τῆς Προγκηπίσης Βιλελμίνης — πρέπει ν' ἀντιληφθῇ ὅτι τὸν καλεῖ ὁ Χριστὸς διὰ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι ἓνα ἔργον διὰ τὸ ὁποῖον κάθε χριστιανὸς δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ αἰσθάνεται μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ συνεργασθῇ. Καὶ πρέπει νὰ συνεργασθῇ διότι εἶναι ἀνάγκη. Ὁ Χριστὸς τὸν καλεῖ διὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν νίκην καὶ ὁ χριστιανὸς πρέπει ν' ἀκτινοβολῇ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ χριστιανοὶ θὰ δώσουσιν ἓνα ὄργανον εἰς χεῖρας τοῦ Χριστοῦ διὰ νὰ κτίσῃ ἓνα νέον κόσμον. Καὶ τὸ ὄργανον αὐτὸ εἶναι ἡ ἀγάπη. Μέχρι τοῦδε ἐκυβέρνησεν ἡ ἄρνησις. Ἡ ἄρνησις ἡ ὁποία λέγει «ὄχι» εἰς κάθε ἠθικὴν ἀξίαν, λέγει «ὄχι» καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ποὺ διὰ τούτους ἀνθρώπους εἶναι ἀκόμη ὁ «Μεγάλος Ἄγνωστος». Τώρα εἶναι καιρὸς νὰ κυβερνήσῃ ὁ Χριστὸς ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ δώσῃ νέαν πνοὴν εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ἀταξίαν καὶ τὴν σύγχυσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. Ἄς ἀναγνωρίσωμεν λοιπὸν τὸν Χριστὸν ὡς ἡγέτην καὶ ἄς ἐκκληρώσωμεν μὲ ὑπακοὴν τὸ ἔργον ποὺ Ἐκεῖνος ἀναθέτει εἰς τὸν καθένα ἀπὸ ἡμᾶς.

Καὶ τὸ μήνυμα τελειώνει μὲ τοὺς ἐξῆς ὄρατους λόγους:

«Ὡ, ὅλοι σεῖς ποὺ ὁ Χριστὸς ἀνεγέννησε, πικνώσατε τὰς τάξεις! Μὲ τὰ μάτια τῆς Πίστεως βλέπομεν τὸ Ἔργον ποὺ ἤρχισεν ὁ Χριστὸς... Ἐκεῖνοι ποὺ ἠμποροῦν νὰ διακρίνουν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, γνωρίζουν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὰς

παραμονάς ενός νέου μέλλοντος! 'Ο Χριστός είναι ο Οικοδόμος, ο οποίος θέλει τα θεμέλια μιας νέας ημέρας εις τόν κόσμον, καιτοι τούτο δέν έχει αποκαλυφθῆ ακόμη εις τόν άνθρωπον.

«Άνθρωποι και ἔθνη. ετοιμασθήτε να βοηθήσετε εις τήν εγκαθίδρουσιν τῆς νέας αὐτῆς ἡμέρας. Ἐμπιστευθῆτε τόν ἑαυτὸν

σας εις τήν καθοδήγησιν Ἐκείνου ὁ οποίος ἐπιθυμεῖ να φέρῃ τήν ἀνθρωπότητα εις τὸ ἐπίπεδον τοῦ θείου σχεδίου Του δια να ἡμπορέσῃ ὁ ἄνθρωπος να λάβῃ φῶς και δύναμιν δια τήν ἐκπλήρωσιν τῆς θείας ἐντολῆς τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον και, ὑπὲρ πάν ἄλλο, πρὸς τὸν Θεόν».

«Η ΜΙΚΡΗ ΘΛΙΨΗ»

Κύριε Σ' εὐχαριστῶ
γιὰ μιὰ μικρὴ θλίψη, ποὺ μοῦ στέλνεις κάθε μέρα.
Ξέρω πῶς ποτὲ δὲ μὲ ξεχνᾶς,
κ' εἶναι τοῦτο ἀπόδειξη τρανὴ
πῶς μὲ πορακολουθεῖς στό κάθε μου βῆμα.
"Όλα ἔρχοντα ὅπως ἐσὺ προστάξεις.
Τὰ φθινόπωρα νὰ τ' ἀκολουθοῦν οἱ χειμῶνες,
στὴ μανιασμένη θάλασσα νὰ πέφτῃ ἡ γαλήνη,
καὶ στὴν ἄγονη γῆ νᾶρχουνται, ἀνεμῶνες.
Νὰ φεύγουν τ' ἀποδημητικὰ πουλιά,
νὰ γεμίζουν οἱ πλατεῖες μὲ γέλια παιδιῶν,
κ' ἔνα μεγάλο κόκκινο τριαντάφυλλο
νὰ εὐωδιάζῃ κάθε πρωτὶ
σκαρφαλωμένο στό παράθυρό μου.
"Υστερα νὰ μ' ἐπισκέπτεται ἀθόρυβα
μιὰ μικρὴ θλίψη...
Εἶναι Κύριε ἡ αἰτία ποὺ Σὲ γνώρισα,
καὶ ποὺ γνώρισα μαζί Σοῦ, τὸ φῶς τῆς αὐγῆς.
Ἦταν τότε ἔνα δειλινὸ τῆς κατοχῆς
ὅταν ἀποφάσιες νὰ μὲ λυτρώσης.
Τὴν πολιτεία τὴ σκέπαζε μιὰ βαρειά ὀμίχλη
καὶ τὰ φθινοπωρινὰ σύγνεφα
κάλπαζαν πάν' ἀπ' τὶς στέγες...
Τότε Κύριε ἀποφάσιες νὰ μὲ λυτρώσης.
Ἦταν ἡ ψυχὴ μου ἔτοιμη νὰ σὲ δεχτῇ
κ' οἱ θλίψεις εἶχαν λυγίσει τὰ πάθη μου.
Ἡ καρδιά μου σὲ περίμενε πιά
σὸν ἔνα νέο δ' υλεμμένο χωράφι,
ποὺ ἀδημονεῖ νὰ σφιξῇ στά στήθια του
τὸ ζωντανὸ σπῆρο τοῦ σταριοῦ...
Ἦν πῶς τὸ θυμᾶμι!!
Ἄπο τότε δὲ μὲ ἐξέχασες οὔτε λεπτό,
κάθε μέρα μοῦ στέλνεις μιὰ μικρὴ θλίψη,
γιὰ νὰ μοῦ θυμίζει τὸ θάνατο,
καὶ τὴν ὥρα ποὺ εἶδα τὸ φῶς!...
Κύριε, Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τοῦτο...

ΝΙΚΟΣ Β. ΚΑΜΒΥΣΗΣ

ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΟΣ

Μία πενταετία παρήλθεν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς διὰ πρώτων φορῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης συνεκροτεῖτο τὸ πρῶτον διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Bossey παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης πρὸς μελέτην καὶ συστηματοποίησιν τῶν νέων τάσεων, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀπὸ δεκαπενταετίας διαχύτως ἀναφανῆ εἰς αὐτήν. Τὸ συνέδριον αὐτὸ ὑπήρξε γόνιμον εἰς συμπεράσματα καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν καὶ ἐτέρων συνεδρίων, εἴτε διεθνῶν, εἴτε ἐθνικῶν, εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης.

Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Ἀκτίνων» εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρακολουθήσουν τὸν νέον αὐτὸν δρόμον τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τὰ δημοσιευθέντα ἄρθρα καὶ μελέτας καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν μεγάλην διὰ τὸν ἄρρωστον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὀλόκληρον, σημασίαν τῶν νέων ἱατρικῶν κατευθύνσεων.

Ἐπὶ πλέον διὰ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰνστιτούτου Ἱατρικῆς Ψυχολογίας καὶ Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς, τὸ ὅποιον ἐξεδόθη μὲ τὸν τίτλον «Ἡ Ἀρρώστεια καὶ ἡ Ψυχὴ» τὸν παρελθόντα Μάρτιον, παρεσχέθη μία πλήρης ἔκθεσις τῶν γενομένων ἐργασιῶν κατὰ τὴν πενταετίαν αὐτήν.

Μὲ τὰς ἀνωτέρω προϋποθέσεις ἔλαβε χώραν καὶ ἡ ἐφετεινὴ πέμπτη ἐβδομάς μελέτης τῆς ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος εἰς τὸ φιλόξενον Ὁλλανδικὸν ἔδαφος, εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ μαγευτικώτερα τοπεῖα του κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἰδίων Ὁλλανδῶν συναδέλφων, τὴν μικρὰν κώμην Oosterbeck, εὐρισκομένην πλησίον τοῦ Arnhem τῆς Ὁλλανδίας παρὰ τὰς δ' ἡμέρας τοῦ ποταμοῦ Ρήνου. Ὁ Ρήνος ἀντικατέστησε τὴν λίμνην τοῦ Lem an, τὸ Pietersberg τὸ πάρκον τοῦ Bossey, οἱ πλάτανοι τὴν αἰωνόβιον δρῦν ὑπὸ τὴν ὁποῖαν συνήρχοντο οἱ σύεδροι τὰ προηγούμενα ἔτη. Τὸ γεῦμα τὸ ἀνθη χωριὸ τοῦ Oosterbeck ἡ πλουσία φυτεῖα, εἰδικῶς τοῦ μερούς αὐτοῦ τῆς Ὁλλανδίας, καὶ ἡ χαρακτηριστικὴ Ὁλλανδικὴ φιλοξενία συντέλουν εἰς μίαν εὐχάριστον διαμονήν, ὅπου οἱ σύεδροι θὰ ἤδυναντο νὰ συζητήσουν ἐν ἀνέσει τὰ μεγάλα προβλήματα, ἐκ τῆς ὀρθῆς λύσεως τῶν ὁποίων, ἡ πάσχουσα ἀνθρωπότης θὰ ἔκαρποῦτο πραγματικὴν ὠφέλειαν.

Πολλοὶ οἱ διὰ πρώτην φορὰν προσελ-

θόντες ἐφέτος εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Ὁλλανδίας, οἱ περισσότεροι δὲ Ὁλλανδοὶ ἀπὸ ἄλλας τὰς πόλεις τῆς χώρας. Αἱ νῆα κατευθύνσεις διαδιδόμεναι ἐπὶ μίαν πενταετίαν εὗρον πανταχοῦ ἀπήχησιν. Ἐξ ὄλων τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης προσήλθον καὶ πάλιν πρὸς παρακολούθησιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τῆς συντελουμένης ἐργασίας. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ τονισθῇ ἡ διὰ πρώτην φορὰν συμμετοχὴ Ἰσπανῶν καὶ Ἀγγλων.

Ἐκ τῶν διὰ πρώτην φορὰν προσελθόντων πρέπει ν' ἀναφέρωμεν μεταξὺ ἄλλων τὸν ἱατρὸν ψυχιάτρον R. Johnsen ἐκ Νορβηγίας (Ὁσλο), τὸν ψυχιάτρον Rey-Ardid ἐκ Σαραγῶσης τῆς Ἰσπανίας, τὸν παθολόγον Royer ἐξ Ἀμστερταμ, τὸν ψυχιάτρον Francoitte ἐκ Βελγίου (Βρυξέλλαι), τὸν ὀρθοπεδικὸν Christ Woodard ἐξ Ἀγγλίας (Λονδίνον), τὸν ὀφθαλμολόγον Vogelsang ἐκ Βερολίνου.

Ἰδιαιτέραν λύπην προὔξενησεν ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀναβληθεῖα προσέλευσις τοῦ καθηγητοῦ Jores Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀμβούργου λόγῳ αὐτοκινητιστικοῦ δυστυχήματος. Καὶ τοῦτο διότι, ὡς γνωρίζουν ἤδη οἱ ἀναγνώσται τῶν Ἀκτίνων, ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος εἰς αὐτὰς ἄρθρου του τὸν παρελθόντα Νοέμβριον, ἡ παρουσία του καὶ ἡ πείρα του ἔα ἦτο πολὺτιμος εἰς τὰς συνεδριάσεις. Διὰ τὸ συνέδριον ἐνδιεφέρθη προσωπικῶς ἡ Βασίλισσα τῆς Ὁλλανδίας ἥτις μὴ δυνήθεισα νὰ παροιστῇ ἀπέστειλε διὰ τῆς ἰδιαιτέρας γραμματέως τῆς τὰς εὐχὰς τῆς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του. Τῆς πανηγυρικῆς δὲ ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων γενομένης τὴν μεσημβρίαν τῆς 26 Αὐγούστου προήδρευσε ὁ δήμαρχος τοῦ Oosterbeck προσελθών, ἵνα χοιρετῆσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τοὺς συνέδρους διὰ τὴν τιμὴν, ἥτις ἐγένετο εἰς τὴν πόλιν των.

Ἐτονίσασμεν ἰδιαιτέρως τὴν ἄφιξιν πολλῶν διὰ πρώτην φορὰν ἐλθόντων εἰς τὸ συνέδριον. Καὶ τοῦτο, διότι ὡς διεπιστώσαμεν κατ' ὄλην τὴν ἐβδομάδα τῶν παρουσιάσεων, ἄνεμος πνευματικῆς ἀναγεννήσεως πνέει εἰς ἄλλας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ οἱ διψῶντες τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν ζωὴν, προστρέχουν παντοῦ ὅπου κατανοοῦν ὅτι ἦβελον εὖρει καὶ ἄλλους, ἀποβλέποντας εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ τὴν βοήθειαν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

Καί ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου χαρακτηρι-
στική ὑπῆρξεν ἡ παρουσίασις τοῦ Νορβη-
γοῦ ἑκπροσώπου 200 χριστιανῶν Ιατρῶν,
ὅστις ἐτόνισεν, διὰ προσῆλθον διὰ νὰ λά-
βῃ πνευματικὴν βοήθειαν ἀπὸ τοὺς συνα-
δέλφους του ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι
ὅλοι ἐκεῖνοι ὁ ὅποιοι πιστεύουσιν εἰς τὰς
πνευματικὰς ἀξίας, πρέπει νὰ ἐνωθῶν
διὰ νὰ καρποφορήσουν αἱ ἰδέαι των.

Ἡ δημιουργία ομάδων μεταξὺ τῶν Ια-
τρῶν ὡς πνευματικῶν ἀνθρώπων εἶναι
ἀπαραίτητος, εἶπε, διὰ νὰ κατορθωθῇ ἡ
ἀναγέννησις τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ δι'
αὐτῆς ἡ συμβολὴ τοῦ Ιατρικοῦ κόσμου διὰ
τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τῆς ἀνθρω-
πότητος. "Ενεκα τούτου, συνεπλήρωσεν,
οἱ Ιατροὶ τεσσάρων κρατῶν, Νορβηγίας,
Σουηδίας, Δανίας καὶ Φιλλανδίας ἐργάζον-
ται ἐπὶ τῶν αὐτῶν πνευματικῶν γραμμῶν
καὶ ἐν ἐπαφῇ μὲ τὴν ομάδα τοῦ Bossey,
ἐλπίζουσιν νὰ συνεισφέρουν καὶ αὐτοὶ εἰς
τὴν γενικῶς ἐπιβαλλομένην πλέον σήμε-
ρον ὡς ἐκ τῆς πείρας πνευματικὴν ἀνα-
γέννησιν.

Μὲ τὰς γενομένας παρουσιάσεις παρε-
σχέθη ἡ εὐκαιρία εἰς τοὺς συνέδρους νὰ
ὀμιλήσουν καὶ περὶ τῆς πνευματικῆς ἐν
γένει κινήσεως ἡ ὅποια παρατηρεῖται εἰς
τὰς χώρας των.

Ὁ Ιατρός Tourgnier ἀνέφερεν ἰδαι-
τέρως περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι πνευματικῆς
κινήσεως προκαλέσας τὸ ζῶηρον ἐνδιαφέ-
ρον τῶν παρισταμένων, οἵτινες μετὰ τὰς
συνεδριάσεις ἔσπευδον νὰ λάβουν λεπτο-
μερεῖς πληροφορίας, μὴ δυναμένοι ὡς ἔλε-
γον νὰ φαντασθῶν ὅτι ἡ Ἑλλάς εὗρισκε-
το εἰς τὴν πρωτοπορίαν τῶν νέων κα-
τευθύνσεων.

Ἀφηγοῦμενος δὲ τὰ τοῦ συνεδρίου τοῦ
Bade-Bole, εἰς ὃ ἔλαβον μέρος καὶ
Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι, ἐτόνισεν ὅτι τὸ
κεντρικὸν θέμα τοῦ συνεδρίου «Ἡ ἐκ νέου
ἀνακάλυψις τοῦ ἀνθρώπου» («Sur la ré-
découverte de l'homme»), ἀποδεικ-
νύει, ὅτι ὅλοι πρέπει νὰ ἐργασθῶν διὰ
τὴν δημιουργίαν ἐνὸς πολιτισμοῦ, τοῦ χρι-
στιανικοῦ πολιτισμοῦ, μέσα εἰς τὸν ὅποιον
οἱ Ιατροὶ, ὡς ἐκ τοῦ λειτουργημάτων των,
ὄφελαν νὰ εἶχον τὴν πρωτεύουσαν θέσιν.

Συγκλητικαί ὑπῆρξαν πολλαὶ παρου-
σιάσεις διὰ πρώτην φοράν προσελθόντων
νέων συνέδρων, οἵτινες ἀφηγοῦμενοι τὰ
τῆς ζωῆς των, ὠμολογοῦν ὅτι ἡ ὑλιστικὴ
ἀντιμετώπισις τῆς ζωῆς τοὺς εἶχεν ὀδη-
γήσει εἰς ἀδιέξοδον, προσήρχοντο δὲ ἵνα
λάβουν βοήθειαν καὶ δυνήθωσιν νὰ ἐπιτε-
λέσουν τὸ Ιατρικὸν καθήκον των εἰς τὴν
κοινωνίαν.

Μία νεαρὰ Ιατρός ἐκ Νοτίου Ἀφρικῆς,
παρεπονεῖτο ὅτι εὗρισκετο εἰς ἀδυναμίαν
νὰ ἀσκήσῃ τὸ λειτουργημὰ μέσα εἰς ἓνα
κόσμον μηχανιστικόν, μέσα εἰς ἓνα περι-
βάλλον Ιατρικὸν ὑλιστικὸν καὶ εἶχε προσ-

έλθει νὰ γνωρίσῃ καὶ ἄλλους συναδέλφους,
οἱ ὅποιοι εἶχον μεγαλυτέραν πείραν ἀπὸ
αὐτὴν, διὰ νὰ διδαχθῇ τί ἔπρεπε νὰ κώμῃ.
Χαρακτηριστικῆ ἀπάντησις εἰς τὰ ἐρωτή-
ματὰ τῆς ἦτο ἡ τοῦ Νορβηγοῦ Ιατροῦ R.
Johnsen, ὁ ὅποιος διηγήθη ὅτι εἰς τὴν
ἀρχὴν τῆς ἐξορμήσεως εἰς τὴν Νορβηγίαν,
τέσσαρες Ιατροὶ εἶχον ἀναλάβει τὸν ἀγῶ-
να κατὰ τῆς ὑλιστικῆς ἐπιστήμης. Σήμε-
ρον ἡ κίνησις των ἀνθεῖ, περιλαμβάνουσα
ἑκατοντάδας μελῶν μετὰ ἐκδήλων ἀπο-
τελεσμάτων. Οὐδόλως ἀπηλίπισθησαν πρὸ
τῶν ἀπείρων ἐμποδίων ποῦ συνήντων ἐνώ-
πιόν των, ἀλλὰ ἐπάλαυνον μὲ δύο ὅπλα
τὰ ὅποια τοὺς ἐβοήθησαν νὰ νικήσουν καὶ
νὰ ἴδουν ἀποτελέσματα ὑπερβαίνοντα κά-
θε προσδοκίαν των. Ἐφρόντιζον νὰ κά-
μουν τὸ καθήκον των καὶ πρὸ προσήχοντο
διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν εὐγενῶν προσπα-
θειῶν τὰς ὅποιας εἶχον ἀναλάβει.

Ὁ χρόνος καὶ ὁ χώρος ἐλλεῖπει διὰ
τὴν πλήρη ἔκθεσιν τῶν παρουσιάσεων ὁ-
λων τῶν συνέδρων.

Παρὰ ταῦτα ὀφείλομεν ν' ἀναφέρωμεν
τὴν παρὰ τοῦ Ιατροῦ Brunat, ἐν Λυῶν
μετ' ἄλλων συναδέλφων, συντελουμέ-
νην προσπάθειαν συνεργασίας Ιατρῶν καὶ
ἀδελφῶν νοσοκόμων. Ἐπτά - ὀκτὼ φορές
κατ' ἔτος λαμβάνουν χώραν συναντήσεις
Ιατρῶν καὶ ἀδελφῶν, ὅπου μελετῶνται τὰ
διάφορα προβλήματα, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν
σωματικὴν καὶ ψυχικὴν νοσηλίαν τῶν ἀρ-
ρώστων. Τ' ἀποτελέσματα ἤρχισαν ἤδη
νὰ καταφαίνωνται, τὸ παράδειγμα δὲ
τοῦτο ἤρχισαν νὰ μιμοῦνται καὶ εἰς ἄλλας
πόλεις.

Γενικὸν ὅμως χαρακτηριστικὸν ὄλων
σχεδὸν τῶν παρουσιάσεων ἦτο ἡ κατανό-
ησις ἐκ μέρους ὄλων τῶν συνέδρων ὅτι ἡ
προσέλευσις των εἰς τὴν πέμπτην ἑβδομά-
δα τῆς Ιατρικῆς τῆς προσωπικότητος δὲν
εἶχε τὸν σκοπὸν τῆς συζητήσεως μόνον
ἰδεῶν καὶ ἀτόμων ἀλλὰ καὶ τὴν προσω-
πικὴν σύνδεσιν μεταξὺ των διὰ νὰ γνωρι-
σθῶν καὶ νὰ βοηθηθῶν ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλ-
λον, ἵνα ἠνωμένων κατορθώσωσιν διὰ τῶν
προσπαθειῶν των νὰ ἀναπτύξωσιν καὶ νὰ
διατηρήσωσιν τὸν προσωπικὸν χαρακτήρα
τῆς Ιατρικῆς ἐπιστήμης. Νὰ προσπαθῶσιν
δὲ ἐπὶ πλέον, ὅπως ἡ παρ' αὐτῶν παρε-
χομένη βοήθεια πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς
υγείας τῶν πασχόντων καταστή τὸ μέσον
μῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀνυψώσεως διὰ
τῆς κατανοήσεως τῆς πραγματικῆς ἐν-
νοίας τῆς ζωῆς, τῆς υγείας καὶ τῆς νόσου.

*

Τὸ πρόγραμμα τῶν συνεδριάσεων ἔχω-
ρίσθη εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος πε-
ριελάμβανεν ἐργασίας ἀφορώσας εἰς τὴν
ἐφαρμογὴν τῆς προσωπικότητος εἰς τὴν
καθ' ἡμέραν πράξιν. Τὸ δευτέρον θέμα ἐπὶ

τῆς εὐγονίας (eugenisme) καὶ κληρονομικότητος. Ὅλοι αἱ ἐργασίαι καὶ αἱ συζητήσεις τῆς ἐβδόμου ἀπετέλεσαν ἐν συνόλῳ. Κύριος σκοπὸς τῶν ἤτο ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἐνὸς θέματος διὰ τῶν ἄλλων πρὸς καλλιτέραν καθοδήγησιν τῶν συμμετεχόντων εἰς τὰς συνεδριάσεις, διὰ νὰ καθορίσουν τὸν καλύτερον τρόπον βοηθείας τῶν ἀρρώστων, πρὸς ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς των, τὰ ὅποια τόσοσ ἠμαντικὸν ρόλον ἀσκοῦν ἐπὶ τῆς νόσου των.

Ἐπίσης πῶς θὰ λύσουν οἱ ἴδιοι ἱατροὶ τὰ ἰδικὰ τῶν προβλήματα, δεδομένου ὅτι δὲν θὰ δυνηθοῦν ποτὲ νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς ἀρρώστους των περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι οἱ ἴδιοι ἐδοκίμασαν καὶ κατενόησαν.

Ὡς γενικὴ εἰσαγωγή τοῦ πρώτου μέρους τοῦ συνεδρίου ἐχρησιμοποιήθη ἡ εἰσήγησις τοῦ καθηγητοῦ τῆς ὠτολαρυγγολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λυῶνος P.L. Mounier Kuhn μεθ' ἑμᾶς: «Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἱατροῦ». Ἡ ἐργασία του ὑπῆρξε σαφὴς ἐπὶ τῆς ἐξελιξέως τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν συγχερῶν βάσεων της, τῆς μηχανοποιήσεως, εἰδικοποιήσεως καὶ ἀποπροσωποποιήσεώς της.

Μὲ θαυμάσιον τρόπον καὶ τὴν ἰδιάζουσαν εἰς αὐτὸν γαλλικὴν γλαφυρότητα ἀνέλυσε καὶ ἀπεκάλυψε πλήρως τὰς βαθυτέρας αἰτίας τοῦ κακοῦ.

Ἐτόνισεν ὅμως, ὅτι, ἐνῶ πάντες ἀντιλαμβάνονται αὐτὰ, ἐν τούτοις χωρὶς νὰ ἐμβαθύνουν ζητοῦν τὴν θεραπείαν διὰ μέσων μὴ δυναμένων οὐδὲν νὰ προσφέρουν οὔτε νὰ διαλύσουν τὰ νέφη τὰ ὅποια σκιάζουν τὸ ἱατρικὸν στερέωμα. Ἄλλοι ζητοῦν νὰ γίνῃ μεταρρύθμισις εἰς τὸ σύστημα τῆς ἱατρικῆς διδασκαλίας εἰς τὰ Πανεπιστήμια, ὡς ἐάν ἐπρόκειτο διὰ μαγικῆς ράβδου νὰ ἐπανέλθουν ὅλα εἰς τὴν τάξιν.

Εἰναι ὅμως παρήγορον, συνεπλήρωσε, ὅτι ἄνθρωποι μετ' καρδίαν καὶ μετ' πραγματικῆν, μεγάλην καὶ πλήρη μόρφωσιν ἠθέλησαν νὰ ἴδουν τὸ πρόβλημα ἐν ὄλῳ τῷ ἑκτάσει, πέραν τῶν ἐπιφανειακῶν φαινομένων. Νὰ ἀναζητήσουν τὰς βαθυτέρας αἰτίας μᾶς διανοητικῆς ἀταξίας καὶ μᾶς πομπώδους τεχνικῆς.

Οἱ διδάσχοι αὐτοὶ ἱατροὶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνέφερε ἰδίως τοὺς συμπατριώτας του ὡς τὸν καθηγητὴν Porges, τὸν καθηγητὴν τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς ἐν Μασσαλίᾳ J. Fiolle, τὸν καθηγητὴν Mauriac ἐν Bordeaux, τὸν καθηγητὴν René Leriche, τὸν καθηγητὴν τῆς ὑγιεινῆς Delorge ἐν Λυῶνι καὶ ἄλλους ἀπὸ ἄλλας χώρας, διὰ τῶν ἐργασιῶν των καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μεγάλης φήμης των, δὲν ἐθεώρησαν ἀνάξιον νὰ ἐρευνηθοῦν τὰς συνθήκας τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος. Διεκήρυξαν ὅτι ἐπι-

τακτικαὶ μεταρρυθμίσεις ἐπιβάλλονται διὰ εἰς τοὺς νόμους τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, οὔτε εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς γνώσεις τοῦ ἱατροῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν καρδίαν του, εἰς τὸν τρόπον τῆς ἀσκήσεως τοῦ λειτουργήματός του, ἐάν θέλῃ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὀλεθρίαν χρεώκοπιαν τῆς ἱατρικῆς τῆς αὔριον.

Τὸν 17ον αἰῶνα ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρχε ἕνας ἄρσιος ὄρος «ὁ ἐντιμος ἄνθρωπος» «ὁ ἄριστος ἄνθρωπος» ποὺ ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς εἰς ὅ,τι πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἱατρός. Ὁ ἄριστος ἄνθρωπος προϋποθέτει μίαν μὀρφωσιν ὑπὸ τὴν εὐρύτεραν καὶ σταθερωτέραν μορφήν της ἐμποτισμένην ἀπὸ τὸ πραγματικῶς ἄνθρώπινον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ καθηγητῆς Leriche μᾶς δίδει τὴν ὀρειότεραν σύνθεσιν. Ὅπως λέγει ὁ καθηγητῆς Leriche ἡ πείρα καὶ ἡ πρακτικὴ τῆς ἱατρικῆς ἀνοίγουν μετ' τὴν πάροδον τοῦ χρόνου τὰ παράθυρα των εἰς τὸν ἱατρόν, ἀλλὰ εἶναι καλύτερον, ἢ μᾶλλον ἀναγκαῖον, ὁ νέος ἱατρός νὰ εἶναι ἐμπεπισμένος μετ' τὸ μήνυμα τοῦ ἀνθρώπινου πρὸ τῆς εἰσόδου του εἰς τὸν ἱατρικὸν στίβον.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον μορφωμένος θὰ ἔχη διδαχθῆ καὶ τὴν ψυχολογίαν. Ὅπως ὁ ἀστρόνομος δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ ἀγνοῶν τὴν φυσικὴν καὶ τὴν χημείαν, οὕτω θὰ ἦτο ἀνόητον ὁ ἱατρός νὰ ρίπτεται εἰς τὴν ἱατρικὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν ἐπιστήμην τῆς ψυχῆς καὶ τὰς ἀτραπούς της, ὅπως γνωρίζῃ τὴν φυσιολογίαν καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ σώματος. Οὐδὲν ἀνθρώπινον ὀφείλει νὰ τοῦ εἶναι ἀγνωστόν.

Ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως ὀφείλει νὰ εἶναι πάντοτε ἐν ἐπαφῇ μετ' τὰς ζώσας πηγὰς τῆς προόδου τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης διὰ νὰ παρέχῃ τὴν πλέον ἀποτελεσματικὴν βοήθειαν εἰς τοὺς ἀρρώστους καὶ τὴν καλύτεραν θεραπείαν. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξωπλισμένος, καλλιγρημένος, ἐφωδιασμένος μετ' ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ ἐφόδια, τὰ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς του, μετ' πλοσίαν καρδίαν καὶ χαρακτῆρα πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὀυδερκῆς, θορραλέος, ἀνεξάρτητος.

Ὁ ἱατρός εἶναι πράγματι ὁ ἄνθρωπος ποὺ πρέπει νὰ εἶναι ἀνθρωπίνως προητομασμένος διὰ τὸ καθῆκον του, ἔτοιμος νὰ ἀφιερῶθῃ χωρὶς λιποψυχίαν εἰς τὴν ἀνακούφιαν καὶ τὰς φροντίδας τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, ἔτοιμος μετ' μίαν λέξιν νὰ ἐκπληρῶσῃ τὴν ἀποστολήν του.

Ἄλλα ποῖα θὰ εἶναι πλέον ἢ ἀποστολή του; Θὰ εἶναι ἱατρός μόνον διὰ νὰ θεραπεύῃ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἢ δι' ἕνα μεγαλύτερον ἀκόμη λόγον ὁ ὁποῖος τοῦ ἔχει διαφύγει μέχρι σήμερον. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀμφιβολία οὔτε ἐρώτησις.

Ὡς χριστιανοὶ ἱατροὶ χρεωστοῦμεν νὰ

περιποιούμεθα τούς άρρώστους μας, όχι μόνον ως όμοιους μας, αλλά ως άδελφούς μας. 'Αλλ' ούτω τό πᾶν φωτίζεται μέ νέον φῶς καί ἐάν ὁ Ιατρός όφείλῃ νά εἶναι ὀπως ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὅλη ἡ προοπτική τῶν σχέσεων του μέ τούς άλλους ἀνθρώπους, πλουτίζεται καί εὐρύνεται πέραν πάσης προβλέψεως.

'Από αὐτήν τήν εὐρείαν χριστιανικήν σκοπιάν ἀπορρέει ἡ Ιατρική τῆς προσωπικότητος, εἰς τήν ὅποιαν ὁ Ιατρός βλέπει τόν ἑαυτόν του δοσμένον ὀλόκληρον εἰς ἕκαστον τῶν ἀσθενῶν του, πλούσιον ἢ πτωχόν—καλόν ἢ κακόν. 'Ο ἀνὴρ αὐτός καί ἡ γυνή αὐτή πού ὑπφέρει μέ τό τραυματισμένον σῶμα ἢ μέ τήν σπαργαμένην ψυχῆν κατά τί διαφέρει ἀπό τόν ἴδιον, ὁ ὅποιος σήμερον ἢ αὐριονόχεται νά ὑποφέρῃ ἀπό τήν ἴδιαν νόσον, νά αἰσθανθῇ τόν ἴδιον πόνον, νά δοκιμάσῃ τήν ἴδιαν ἀγωνίαν;

Τότε ὁμως θ' ἀκούσῃ τόν ἄρρωστον; Καί ἂν πολλάκις ὡς ἐκ τῆς πείρας του ἡ διάγνωσις τῆς ὀργανικῆς νόσου ἔχῃ ἤδη τεθῆ, ἅμα τῇ λήξει τῆς ἀφηγήσεως τοῦ ἄρρώστου, κατά τήν διαδρομήν τῆς ὀ Ιατρῆς ἀνακαλύπτει μίαν ἠϊκήν στενοχωρίαν, ἕνα πρόβλημα ζωῆς. Καί ξεύρει τότε ὅτι τό καθήκον του δέν θά τελειώσῃ μέ τήν ἀναγραφῆν μερικῶν φαρμάκων, ἀλλά θά προσλάβῃ ἕνα διάφορον χαρακτήρα καί ἔκτασιν.

Καί τότε ἡ Ιατρική τῆς προσωπικότητος ἀποκτᾷ τήν πλήρη σημασίαν της καί ἀπαιτεῖ ὅλους τούς θησαυρούς μιᾶς κατανοούσης ἀνθρωποτητος ἡ ὅποια συμπαθεῖ καί πιστεύει.

Καί μόνον οὕτω ἡ ἀποστολή τοῦ Ιατροῦ εὐρίσκει τήν ἐκδήλωσιν της ἐν τῇ πράξει καί, παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας καί ἐμπόδια ὁ Ιατρός ἀποδύεται μετὰ χαρᾶς εἰς τόν ἀγῶνα, διότι βλέπει τόν ἀνθρώπον ὡς προσωπικότητα, ὡς ὀμοίωσιν, ὡς εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ του. Γνωρίζει πλέον ὅτι εἰς τό ἔργον αὐτό δέν εἶναι μόνος καί ἐνθυμεῖται τὰ Εὐαγγελικά λόγια: «Καί ὁ πέμψας με, μετ' ἐμοῦ ἐστίν. Οὐκ ἀφῆκέ με μόνον ὁ πατήρ, ὅτι ἐγώ τὰ ἀρεστά αὐτῷ ποιῶ πάντοτε». (Ἰωάν. Κεφ. 8, σιχ. 29). Εἰς αὐτάς τὰς ὀλίγας λέξεις, εἰς τό ἥρεμον καί γλυκὺ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου δέν ὑπάρχει ἕνα μήνυμα πού συγκινεῖ, εἰς τό ὅποιον ὁ Ιατρός εὐρίσκει ταύτοχρόνως τήν ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀποστολῆς του, τήν ὑπόμνησιν τοῦ καθήκοντός του ὡς χριστιανοῦ καί Ιατροῦ καί τέλος τήν πλήρη ἐμπιστοσύνης βεβαίωσιν ὅτι δέν εἶναι ὀμόνος εἰς τὰς προσπάθειας του διὰ νά ἀνακουφίσῃ τόν πόνον τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὀμοίων του, τῶν ἀδελφῶν του;

* * *

Τήν ἐπομένην ἡμέραν ὁ ἔνθερμος φίλος

τῆς Ἑλλάδος ὁ χειρουργός Ιατρός ἐκ Γαλλίας Ιατρός P. Srecklin, παρουσίασε τήν μελέτην του μέ τόν τίτλον «H εὐθύνη τοῦ Ιατροῦ».

'Ἐνα κομμάτι τῆς προσωπικῆς του ζωῆς, ζωῆς Ιατρικῆς τριάνοντα καί πλέον ἔτων πού ἐτέρας κοντά εἰς τούς ἄρρώστους, πού ἔχει οὐργησε.

Εἰλικρινῆς ἀπόλυτος εἰς τήν ἀνακοίνωσιν του ἐξέθεσε τὰς δυσχερείας πού συναντᾷ ὁ Ιατρός, ὅταν πλησιάζων τόν ἄρρωστον, ἔχει τήν ἐπίγνωσιν τῆς εὐθύνης του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιον τοῦ ἄρρώστου, ἐνώπιον τῆς κοινῶνίας.

Τότε μόνον ἐπιτυγχᾷ εἰ νά καταστήσῃ τόν ἄρρωστον συνεργάτην του εἰς τό ἔργον τῆς θεραπείας, ἐφ' ὅσον θά ἔχῃ ἀποδείξῃ εἰς αὐτόν τόν σεβασμόν πρὸς τήν ζωὴν του. Βεβαίως ἐν μέσῳ τῆς ὀλισθητικῆς κοινῶνίας ἔχει ἕνα παλαιῶν πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις. Ἐκτός αὐτῶν ὁμως πλείστα προσωπικά ζητήματα—ἐγῶισμός, διατήρησις τῆς ὀπολήψεως—τόν περιορίζουν εἰς τήν τεχνικὴν εὐθύνην, εἰς τήν τυπικὴν εὐθύνην. 'Οφείλει νά παλαίῃ κατά τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐφ' ὅσον ὁμως, ὁ ἴδιος θά προετοιμάζῃ καθημερινῶς τόν ἑαυτόν του διὰ τήν ἀσκῆσιν τοῦ λειτουργήματός του, ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος προαγόμενος πνευματικῶς θά καθίσταται ὀσημέραι ὁ Χριστιανὸς gentleman, τότε θεραπεύων τούς ἄρρώστους του θά συντελῇ εἰς τήν ἰασίν των ἀλλά καί εἰς τήν πνευματικῆν των ἀνάπτυξιν καί εἰς τήν εὐτυχίαν τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος.

'Ἐν συνεχείᾳ τήν τρίτην ἡμέραν ἀνεκοινώθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς παιδιᾶτροῦ Β ο η η η g ἐκ Γερμανίας μέ θέμα: «ὁ Ιατρός ἐνώπιον τῆς μονώσεως τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου», καί τοῦ Ιατροῦ van B a l e n ἐξ ὀλλανδίας: «Ὁ Ιατρός καί τὰ συζυγικά προβλήματα τῶν ἄρρώστων του».

Εἰς τήν ἐργασίαν ταύτην ὁ Ιατρός van B a l e n διὰ πολλῶν κλινικῶν περιπτώσεων ἄρρώστων ἐπέδειξε τήν μεγάλην σημασίαν τῶν συζυγικῶν προβλημάτων διὰ τήν ἐκδήλωσιν καί τήν πορείαν τῆς νόσου, τὰ ὅποια ὁ Ιατρός πρέπει πάντοτε νά προσέχῃ ὅταν ὁ ἄρρωστος τὰ ἀναφέρῃ εἰς τό ἱστορικόν του. Διὰ τῆς μελέτης αὐτῆς καί τῆς καταλλήλου βοηθείας πρὸς λύσιν των μαζῶν τὴν ἐπιστημονικήν του θεραπείαν θά συμβάλλῃ εἰς τήν ταχύτεραν ἀποκατάστασιν τῆς ὕγείας αὐτῶν.

Σημαντικώτατη ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Ιατροῦ J o h n s e n ἐκ Νορβηγίας μέ θέμα «ὁ Ιατρός σύμβουλος τῆς οἰκογενείας». Εἰς τήν ἐργασίαν του οὕτην ἀνέφερε τὰς ἀσασχολήσεις τῶν Νορβηγῶν καί Σουηδῶν Χριστιανῶν Ιατρῶν ἐπὶ τῶν μεγάλων τρεχόντων ζητημάτων, ὡς τοῦ γάμου, ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, διαζυγίων,

ἐφηβικῆς κρίσεως, οἰκογενειακῶν προβλημάτων κλπ. τὰ ὅποια ὡς εἶπε ὀφείλουσαν νὰ μελετῶνται ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς ἐφ' ὅσον οὗτοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀσκήσουν εὐσυνειδήτως τὸ λειτουργημάτων των καὶ νὰ βοηθήσουν θετικῶς τοὺς ἀρρώστους των. Ὁ ἰατρός δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραμείνῃ σήμερον ὁ ἀπλοῦς ξηρὸς θεραπευτὴς σωματικῶν ἐκδήλωσεων. Ἀτελὴς θὰ εἶναι ἡ θεραπεία ἐφ' ὅσον τὰ βαθύτερα αἷτια τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς νόσου παραμείνουν ἀγνωστα εἰς αὐτόν.

Ὁ ἴδιος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄρρωστοὶ ὀφείλουσαν νὰ ἔχουν τὴν ἐπίγνωσιν ὀρισμένων ἀληθειῶν ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατόν οὐτε ὁ πρῶτος νὰ θεραπεύσῃ οὐτε ἐκεῖνοι ν' ἀποκτήσουν θετικὴν ὑγείαν. Κατὰ συνέπειαν ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ ὅτι κατ' ἀρχὴν εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη μιᾶς πνευματικῆς ζωῆς διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς υγείας.

Δι' ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἐν Νορβηγίᾳ καθὼς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἄλλας βορειῶν χώρας, Δανίαν, Σουηδίαν καὶ Φιλανδίαν, οἱ ἰατροὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ κληρικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, νομικῶν, ὑπαλλήλων, διὰ διαλέξεων πρὸς γονεῖς, νέους, πρὸς ὅλας τὰς τάξεις, δι' ἀλληλογραφίας προσωπικῆς, περιοδικῶν, ἐργάζονται διὰ νὰ γνωρίσουν εἰς τοὺς κατοικοῦσι τῶν χωρῶν των τὰς ὑγιεῖς ἀντιλήψεις ἐπὶ ὅλων τῶν ζωτικῶν προβλημάτων τὰ ὅποια ἀσκοῦν τὸν σημαντικὸν ρόλον διὰ τὴν ὑγείαν των καὶ διὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς νόσου.

Μεθ' ἐκάστην ἀνακοίνωσιν, τὸ ἀπογευματῆς ἴδιας ἡμέρας ἀφιερῶτο εἰς συζητήσεις ἐπ' αὐτῶν, οἱ συνέδριοι δὲ ἐξέθετον τὰς ἀπόψεις καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προβλη-

μάτων τούτων ἀπασχολήσεις τῶν ἰατρῶν τῶν χωρῶν των. Ἐκ τῶν συζητήσεων τούτων διεπιστοῦτο ὅτι εἰς ὅλας τὰς χώρας, ἂν καὶ ἀκόμη εἰς μικρὰν κλίμακα, μία κίνησις οὐχὶ εὐκαταφρόνητος συντελεῖται διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν ὅλων αὐτῶν τῶν ζητημάτων.

Μὲ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἰατροῦ Brunat χειρουργοῦ τῶν παιδῶν ἐν Λυῶνι, ἡ ὁποία ἀνεκοινώθη τὴν Παρασκευὴν μετὰ τίτλον: «ὁ ἰατρός καὶ τὸ χρῆμα», ἔκλεισε τὸ πρῶτον μέρος τοῦ συνεδρίου.

Αἱ δύο τελευταῖαι ἡμέραι ἀφιερώθησαν εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἰατροῦ Hijmans μετὰ θέμα: «Εὐγονία καὶ στέρωσις» καὶ τοῦ καθηγητοῦ Waardenburg μετὰ τὴν ἐργασίαν: «Ἡ ἐκλογὴ τοῦ συζύγου καὶ οἱ ἀπόγονοι» καθὼς καὶ εἰς τὴν ὑποδοχὴν 15 εἰσέτι Ὀλλανδῶν ἰατρῶν, οἵτινες προσήλθον ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς χώρας πρὸς παρακολούθησιν τοῦ συνεδρίου.

Ἡ ἀφιξίς τῶν Ὀλλανδῶν ἰατρῶν παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν ἰατρόν Tournier κατόπιν αἰτήσεως τῶν συνέδρων, νὰ ὀμιλήσῃ καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς ἰατρικῆς τῆς προσωπικότητος.

Ἡ ἰατρικὴ τῆς προσωπικότητος δὲν εἶναι μία τεχνικὴ, εἶναι ζωὴ, διότι ὀδηγεῖ τὸν ἄρρωστον εἰς τὴν ζωὴν, δὲν εἶναι μία εἰδικότης, ἀλλὰ μία νέα στάσις τοῦ ἰατροῦ ἐναντι τοῦ ἑαυτοῦ του, τοῦ ἰατροῦ ἐναντι τῶν ἀρρώστων του.

Εἶναι μία στάσις, ἡ ὁποία προσφέρει καὶ εἰς τὸν ἄρρωστον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἰατρόν, τὴν ἱκανοποίησιν μιᾶς ἀληθῶς ἀνθρωπίνης θεραπευτικῆς. Καὶ αὐτὸ ἦτο τὸ συμπέρασμα ὅλων τῶν ἰατρῶν, οἱ ὅποιοι μετέσχον εἰς τὸ πέμπτον διεθνὲς ἰατρικὸν συνέδριον ἐν Ὀλλανδίᾳ.

ΔΗΜ. Ε. ΧΑΡΟΚΟΠΟΣ

«Καυμία δίψα δὲν ἐδημιούργησε ποτὲ πηγὴν. Καυμία δίψα δὲν ἔκαμε ποτὲ νὰ ἀναβλύσῃ νερὸ ἀπὸ τὴν ἄμμον. Ἄν δὲν εἶχες ἐλθεῖ, ὦ Χριστέ, θὰ σὲ εἶχα ζητήσῃ ἀλλὰ δὲν θὰ σὲ εἶχα εὔρει. Καὶ ἂν, ἀφοῦ ἤλθες, ἐφευγες ἀπὸ τὸν κόσμον δὲν θὰ ἐγνωρίζα ἐκείνην τὴν εἰρήνην οὕτε ἐκείνην τὴν οἰωπὴν πὸν διακρίνουν τὰς ἡμέρας πὸν με ἐπισκέπτισαι ἀπὸ ὅλας τὰς ἡμέρας...»

Ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἱκανοποίησις, ἡ ἐντροπὴ καὶ πάλιν ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἱκανοποίησις—ἡ ἀηδία... Καὶ ἔπειτα; Αὐτὸ εἶναι ὄλο! Μονοτονία τῆς ἁμαρτίας, σκοτιάδια χωρὶς αὐγὴν, νύκτις χωρὶς τέλος».

ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΜΩΡΙΑΚ

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1951

Παρά την πολιτικήν άστάθειαν και τὰς άλλας άντιξοότητες ή οικονομία μας κατά τὸ διαρρεῦσαν έτος 1951 παρουσίασεν αξιόλογον βελτίωσιν εις ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν έσωτερικὴν παραγωγὴν.

Ἄν και αἱ στατιστικά, τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῦν οἱ καταρτίζοντες τοὺς πίνακας τοῦ έθνικοῦ εισοδήματος δέν θεωροῦνται παρά κατά μεγαλήν προσέγγισιν ἀκριβεῖς, τὸ εισόδημα τοῦ λήξαντος έτους έφθασεν εις τὰ 95 περίπου έκατοστὰ τοῦ προπολεμικοῦ μαζῦ δὲ με τὰ ἀγαθὰ πού εισάγονται διὰ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, τόσον τὸ συνολικόν ὅσον και τὸ κατά κάτοικον εισόδημα ήτο ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ.

Αὔξησης σημαντικῆς τῆς παραγωγῆς έσημειώθη εις τὴν βιομηχανίαν και τὴν ἀλιείαν. Εἰς τὴν Γεωργίαν ηὔξηση ή παραγωγῆ ὀρύζης, βάμβακος, έλαιου, γεωμηλων και άλλων ειδῶν, ἀλλ' οὐσιωδῶς κατώτερα τῆς προπολεμικῆς εξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ή παραγωγῆ εξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων, ή πτηνοτροφικῆ και ή μεταλλευτικῆ παραγωγῆ.

Κατὰ τὸ λήξαν έτος κατεδείχθη ἐπίσης ὅτι ὑπάρχουν δυνατότητες πολὺ μεγαλύτεραι ἀναπτύξεως τῆς οικονομίας μας. Ἡ σημειωθείσα εις πολλὰς περιπτώσεις αὔξησης τῶν στρεμματικῶν ἀποδόσεων εις τὴν γεωργίαν δεικνύει, ὅτι με μεγαλύτεραν χρησιμοποίησιν λιπασμάτων και διὰ τῆς έκτελέσεως ἀρδευτικῶν έργων, ή γεωργικῆ και πτηνοτροφικῆ παραγωγῆ ήμποροῦν νὰ φθάσουν εις επίπεδα κατά πολὺ ὑψηλότερα τῶν προπολεμικῶν. Εἰς τὸν βιομηχανικόν τομέα παρά τὴν μεγάλην στενότητα κεφαλαίων, τοὺς ὑψηλοὺς τόκους και τὴν έλλειψιν βασικοῦ τεχνικοῦ εξοπλισμοῦ ἐπετεύχθησαν βελτιώσεις τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἀνέμενεν. Ἐάν συνεπῶς παρασχεθῆ ή δέουσα ἐνίσχυσις, ἐντὸς ὀλίγων έτῶν πολλὰ βιομηχανικά προϊόντα δέν θά ὕστεροῦν τῶν ξένων, πολλὰ δὲ άλλα, τὰ ὁποία εισάγονται σήμερον ἐκ τοῦ έξωτερικοῦ θά ήμποροῦν νὰ βιομηχανοποιοῦνται ἐπιτοπίας και μάλιστα με ἐγχωρίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρώτας ὕλας. Πολὺ εὐνοϊκά εἶναι ἐπίσης αἱ ἀποπερατωθεῖσαι κατά τὸ λήξαν έτος μελέται δι' ὄριμμένον τμήμα τοῦ μεταλλευτικοῦ πλοῦτου τῆς χώρας.

Αἱ ἀνωτέρω βελτιώσεις εἶναι ἀναμφιβόλως ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν τὰς ὁποίας καταβάλλει ὁ Ἑλληνικός λαὸς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν και με τὴν ἐνίσχυσιν φυσικά τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Τοῦτο ὅμως δέν σημαίνει ὅτι τὸ πρόβλημα μας ἀντιμετωπίζεται ἐπαρκῶς διότι τὸ ζήτημα τοῦ τεραστίου ἀνοίγματος τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου εξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἀμετακίνητον.

Και κατά τὸ λήξαν έτος παρά τοὺς ἰσχύοντες μεγαλυτέρους περιορισμοὺς εις τὰς εισαγωγὰς, οἱ ἐγχωριοὶ πόροι, αἱ εξαγωγαὶ δηλαδή και τὸ ἐξ ἀδήλων πηγῶν συνάλλαγμα, δέν ἐκάλυψαν παρά τὸ τρίτον μόνον τῶν εισαγωγῶν. Ἐνα ἄλλο μικρὸν τμήμα, τὰ ὀκτῶ περίπου έκατοστὰ, ἐκαλύφθη ὑπὸ τῶν γερμανικῶν, και ἰδιῶν τῶν ἰταλικῶν ἐπανορθώσεων, ὀλόκληρον δὲ τὸ ὑπόλοιπον ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας.

Τὸ γεγονός αὐτὸ σημαίνει ὅτι ή ὑπόστασις τῆς ἑλληνικῆς οικονομίας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ξένην βοήθειαν. Ἄν αὐτὴ σταματήσει ή σοβαρῶς μειωθῆ, ὁ κλονισμὸς θά εἶναι βαθύτατος, διότι, ἐκτὸς τῶν τροφίμων, θά λείψουν και άλλα οὐσιωδέστατα ἀγαθὰ—πετρέλαιον, λιπάσματα, μηχανήματα, πρώται ὕλαι κλπ.—ἄνευ τῶν ὁποίων ή έσωτερικῆ παραγωγῆ θά καμφθῆ ἀποτόμως και εις μεγάλην ἔκτασιν. Ἀδύνατος θά καταστῆ ἐπίσης και ή ἐκμετάλλευσις πλουτοπαραγωγικῶν πόρων, διότι οὔτε μηχανήματα και άλλα ἀπαραίτητα ὕλικά θά ὑπάρχουν, οὔτε αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὰς δαπάνας έκτελέσεως έργων δραχμαί, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἀπαιτοῦνται ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν δολλαρίων τῆς βοήθειας.

Ἡ ἄκρως ἐπισηφαλῆς αὐτὴ θέσις τῆς οικονομίας μας ὀφείλεται βασικῶς εις τὴν ἐπελθοῦσαν μετὰ τὸν πόλεμον ἀνατροπὴν εις τοὺς ὅρους ἀνταλλαγῆς τῶν εξαγωγίμων προϊόντων μας περί τῆς ὁποίας λεπτομερέστερον ήσυχολήθημεν ἄλλοτε ἀπὸ τῶν ἰδίων στηλῶν.

Αἱ συνέπειαι ἐκ τῆς ἀνατροπῆς αὐτῆς θά ήμφοροῦσαν νὰ ἀμβλυθούδιν, κατά μέρος τουλάχιστον, ἀφ' ἐνός διὰ τῆς αὔξησης τοῦ ὄγκου τῶν εξαγομένων προϊόντων και ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς ἐκμεταλλεύ-

σεως τῶν πόρων / ἐκείνων πού θά συνετέλουν εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀπαλλάξουν τῆς εἰσαγωγῆς ὀρισμένων εἰδῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Βελτιώσει ὁμως εἰς τὸν τομέα τῶν ἐξαγωγῶν δὲν παρετηρήθη οὔτε κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, διότι τὸ μεταξὺ τιμαρίθμου καὶ τιμῆς συναλλάγματος χάσμα, ἀντὶ νὰ μειωθῇ ὡς κανεῖς θὰ ἀνέμενε, ηῆρύνθη ἔτι περισσότερο. Τὸ ὅτι τὸ ἐξ ἐξαγωγῶν καὶ ἀδήλων πόρων εἰσπραχθὲν ποσὸν συναλλάγματος παρουσιάζεται ηῆρυσμένον ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1950 κατὰ 10-12 ἑκατ. δολλάρια, δὲν ἀποτελεῖ θετικὴν βελτίωσιν, διότι τὸ ἐπὶ πλέον αὐτὸ ποσὸν μόλις ἀντικαθιστᾷ τὸ ἦμισυ τῆς διαφοράς, ἡ ὁποία ἐπληρώθη διὰ τὰ ἀντιστοιχῶς εἰσαγόμενα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγαθὰ κατόπιν τῆς ἀνόδου τῶν διευθῶν τιμῶν.

Τὸ πρόβλημα εἶναι ἀναμφιβόλως δυσχερέστατον, διότι ἐκτὸς τῶν μειονεκτημάτων πού προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἀνώμαλον σύνθεσιν τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ὀφείλεται τὸ χάσμα μεταξὺ συναλλάγματος καὶ τιμαρίθμου ὑπάρχει καὶ ἡ ἐμπλοκὴ πού δημιουργεῖται ἐκ τῶν ὄρων τοῦ σχεδίου Μάρσαλ. Βάσει τῶν ὄρων αὐτῶν ἡ βοήθεια δίδεται διὰ νὰ γίνουν ἔργα ἀνασυγκροτήσεως καὶ μέχρι ποσοῦ καλύπτοντος τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, τὸ ὁποῖον καὶ θὰ πρέπη νὰ ἐξαφανισθῇ μὲ τὴν βελτίωσιν, πού θὰ προσέλθῃ διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἄρα, ἐάν ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, τὰ συναλλαγματικά ἔσοδα αὐξηθοῦν, τὸ ποσὸν τῆς βοήθειας θὰ μειωθῇ ἀναλόγως καὶ ἐκ πρώτης ὕψεως χωρὶς κίνδυνον πτώσεως τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου διότι ἴσης ποσότητος ἀγαθὰ θὰ εἰσάχθουν δι' ἰδίῳ συναλλαγματικῶν πόρων. Ἡ λογικὴ αὐτῆ ἀποψὶς ἐτέθη ὡς ὅρος δι' ὅλας τὰς μετεχούσας τοῦ σχεδίου Μάρσαλ χώρας.

Ἐν τούτοις, διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ ζήτημα περιπλέκεται λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης μορφῆς τῆς οἰκονομίας τῆς. Αἱ ἄλλαι χώραι ἐν πρώτοις δὲν ὑπέστησαν καμμίαν ζημίαν ἀπὸ τὴν ἀναταλαγῆν τῶν προϋπόντων τῶν μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη. Μεταπολεμικῶς ἀγοράζουν τὰ εἰσαγόμενα ἀγαθὰ ὕψωμένα κατὰ 200% περίπου, πωλοῦν δὲ παραλλήλως καὶ τὰ ἰδικὰ τῶν μὲ τὴν αὐτὴν ὕψωσιν. Ἡ Ἑλλάς, ἀντιθέτως, ἀγοράζει ἐπίσης μὲ τιμὰς ἠξηγμένας κατὰ 200% ἄλλα πωλεῖ μὲ αὐξήσειν πολὺ χαμηλοτέραν—περίπου 100%. Πλὴν τοῦ μειονεκτήματος αὐτοῦ, ἡ Ἑλλάς κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου Μάρσαλ ἐδαπάνησεν ὡς γνωστὸν καὶ ἐξακολούθει νὰ δαπανᾷ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῆς βοήθειας διὰ τὸν στρατὸν καὶ τὴν ἐπιανεγκατάστασιν τῶν συμμοριολήκτων. Ὡς ἐκ τοῦ λόγου τούτου δὲν ἐπετεύχθη ἡ ἐκτέλεσις τῶν προβλεφθέντων ἔργων ὑπὸ τοῦ ἀρχικῶς καταρτισθέντος προγράμματος ὅποτε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ

μειωθοῦν αἱ εἰσαγωγικαὶ ἀνάγκαι. Περικοπτομένης συνεπῶς τῆς βοήθειας λόγῳ αὐξήσεως τοῦ ἐξ ἐξαγωγῶν συναλλάγματος, τὸ δημόσιον θὰ στερηθῆ ἑσβαροῦ ποσοῦ δραχμῶν τὰς ὁποίας εἰσπράττει ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν δολλαρίων τῆς βοήθειας ὡς καὶ τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ὑλικῶν τὰ ὁποία εἰσάγονται διὰ τοῦ δευτέρου κονδυλίου τῆς βοήθειας.

* * *

Ἄλλος λόγος ἐπιβραδύνσεως τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἀνασυγκροτήσεως εἶναι ἡ ἀστάθεια τοῦ προϋπολογισμοῦ, χαρακτηριστικὸν δεῖγμα ἐλλειψέως ὀρθῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Εἰς τὸν καταρτισθέντα, ἐπὶ παραδείγματι, τὸν παρελθόντα Ἰούλιον προϋπολογισμόν, τὸ ἔλλειμμα τοῦ τρέχοντος οἰκονομικοῦ ἔτους ὑπελογίσθη εἰς 1.200 δισεκατομμύρια δραχμῶν. Οὗτω ἀπὸ τὰς δημιουργουμένας δραχμὰς τῆς βοήθειας, 1.200 δισεκατομμ. θὰ διειθύνοντο διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ ἀνοίγματος αὐτοῦ καὶ 1.300 δισεκατομμ. διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν. Ὀλίγους ὁμως μῆνας ἀργότερον τὸ ἔλλειμμα ἠυξήθη λόγῳ διευρύνσεως τῶν δαπανῶν καὶ διὰ νὰ ἀναχαιτίσουν τὴν ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἔντασιν τῆς πληθωριστικῆς πίεσεως ἠναγκάσθησαν νὰ περιορίσουν τὰς πιστώσεις πρὸς τοὺς παραγωγικοὺς κλάδους καὶ τὰ καθορισθέντα δι' ἀνασυγκρότησιν ποσά.

Οὗτω κατὰ τὸ δεύτερον ἐξάμηνον τοῦ λήξαντος ἔτους δι' ἐκτέλεσιν ἔργων εἶναι ζήτητα ἂν ἐδαπανήθησαν περὶ τὰ 500 δισεκατομμύρια ἀντὶ τῶν προϋπολογισθέντων 660 καὶ εἰς τὴν πραγματικότητά μόνον περὶ τὰ 375 δισεκατομμύρια, ἀν ὑπολογισθῶμεν ὅτι 100-120 περίπου δισεκατομμ. εἶχον ἐναπομείνει εἰς τοὺς ἐργολάβους ἐκ τῆς προηγουμένης χρήσεως. (Ἄκριβεις ἀριθμοὶ δὲν ὑπάρχουν τὴν ὥραν πού γράφεται τὸ παρόν. Εἰς τὴν δημοσιότητα θὰ δοθοῦν μετὰ πάροδον ἀρκετῶν ἐβδομάδων).

Δυσμενέστατα θὰ ἐπιδράσῃ ἐπίσης ἐπὶ τῆς ἐξελιξέως τοῦ ἔργου τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἡ περικοπὴ τῆς βοήθειας πού γίνεται λόγῳ τοῦ ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς περικοπῆς αὐτῆς καὶ τοῦ ἠξηγμένου ἐλλείμματος τοῦ προϋπολογισμοῦ, οἱ διαχειριζόμενοι τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν καταβάλλουν προσπάθειαι πρὸς αὐξήσειν τῶν δημοσίων ἐσόδων διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς φορολογίας ἀπὸ τὴν μίαν πλευρᾶν καὶ τῆς περικοπῆς δαπανῶν ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἀλλὰ περὶ τοῦ τελευταίου τούτου πολλὰ γεννῶνται ἀμφιβολαί.

Πλὴν, καὶ παρὰ τὰς προσπάθειαις αὐτάς, πολλὰ ἔργα ἀτυχῶς διὰ ἐγκαταλείφθη. Προβλεπτικῆς καθίσταται ἐπίσης καὶ ἡ ἔναρξις ἐκτελέσεως ὀρισμένων ἔργων τὰ ὁποία εἶχον προβλεφθῆ διὰ τὸ 1951-1952 καὶ διὰ τῶν ὁποίων κυρίως ἐπρό-

κειτο νὰ καλυφθῆ μέρος τοῦ ἀνοίγματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου.

Φανερόν εἶναι ἄρα ὅτι λόγω τῆς ἰδιόμορφου περιπτώσεως καὶ τῆς ἐλλείψεως ὀρθῆς οικονομικῆς πολιτικῆς ἡ Ἑλλάς ἔχασε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς εὐκαιρίας ποῦ τῆς ἐδόθη χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον σχεδίου Μάρσαλ. Ἡ βοήθεια δὲν πρόκειται νὰ βραβιά νὰ σταματήσῃ. Ἡδὴ τὸ σχέδιον Μάρσαλ ἀντικατεστάθη διὰ τῆς Ἑργανώσεως Ἀμοιβαίας Ἀσφαλείας μὲ κυριώτερον σκοπὸν τὴν ποροχὴν ἐνισχύσεως ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς πρὸς διαφόρους χώρας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ἑλλάς, διὰ τὴν πραγματοποιίῃσιν τοῦ ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος, πρῶτον μὲν τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι ἡ ἀνασυγκρότησις τίθεται πλέον εἰς δευτερεύουσαν μοῖραν.

Εἰς τὸν νομισματικὸν τομέα, ὡς εὐχάριστον γεγονός πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἡ σταθερότης ποῦ ἐπεκράτησε κατὰ τὸ διαρρέυσαν ἔτος εἰς τὴν σχέσιν δροχμῆς καὶ χρυσοῦ. Αὕτη θφείλεται εἰς τὴν ρυθμιστικὴν πολιτικὴν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐστοίχισε σημαντικὰ ποσὰ συναλλαγμάτων τὰ ὁποῖα ἠναλώθησαν δι' εἰσαγωγὴν χρυσῶν λίρῶν ἐνῶ ἄλλως θὰ διετίθεντο δι' εἰσαγωγὴν ἀγαθῶν.

Ἡ διατήρησις πάντως τῆς σταθερότητος αὐτῆς ὠφέλησε πολὺ τὴν οικονομίαν ἀμέσως καὶ ἐμμέσως. Αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις εἰς τὰς τραπεζὰς κατὰ τὸ 1951 ἠυξήθησαν σημαντικῶς καὶ κατὰ ποσοστὸν ὑπερβαίνουν τὰς γνωστέας καταθέσεις ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἕως τὸ 1950 ἄρα καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐμπιστοσύνης δὲν εἶναι ἔργον ὅσον ἐνομιζέτο δυσχερές, ἀλλὰ πολὺ ἀπέχον ἀκόμη ἀπὸ τὴν πραγματοποιίῃσιν του.

Ἡ δραχμὴ ὅμως ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἔχασε μέρος τῆς ἀξίας τῆς—ὅπως ἐπίσης ὁ χρυσὸς καὶ τὸ δολλᾶριον—διότι δὲν ἐπέτυχον νὰ ἀναχαιτίσῃσιν τὸν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως συνεχιζόμενον πληθωρισμὸν.

Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ὁ τιμᾶριθμὸς βασικῶν εἰδῶν λιανικοῦ ἐμπορίου ἐσημείωσεν ἀνοδὸν συμποσομένην εἰς ἐννέα περίπου ἑκατοστὰ, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1950, ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου τῆς Κορέας, περὶ τὰ 26 ἑκατοστὰ. Φαινόμενα πληθωρισμοῦ λόγω τῆς Κορέας παρατηρήθησαν εἰς ὅλας τὰς χώρας ἀλλὰ ὑπὸ μορφὴν πολὺ ἡπιωτέραν. Εἰς τὴν χώραν μας εἰδικώτερον πορευτήθη πολὺ μεγάλη ὕψωσις, κυμαινόμενη μεταξὺ 30 καὶ 100% εἰς εἶδη μὴ βασικά, ἀλλὰ τελείως ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὁμαλὴν κινήσιν τῆς οικονομικῆς ζωῆς. Οὕτω ἡ δραχμὴ ἔχασε ποσοστὸν πολὺ μεγαλύτερον ἐκείνου ποῦ δεικνύει ὁ τιμᾶριθμὸς τῶν ὀλίγων βασικῶν

εἰδῶν. Θὰ ἦτο δὲ γνωστὴ ἡ ἔκτασις τῆς ἀπωλείας αὐτῆς, ἐάν κατηρτίζετο τιμᾶριθμὸς χονδρικοῦ ἐμπορίου περιλαμβάνων ἑκατοντάδας εἰδῶν, ὅπως γίνεται εἰς ὅλας τὰς χώρας.

Θὰ εὐρισκόμεθα μάλιστα πρὸ σοβαρωτέρων ἀνατιμήσεων, ἀν δὲν ἔσπευδον κατὰ τοὺς δύο τελευταίους μῆνας νὰ περιορίσῃσιν τὰς πιστώσεις πρὸς τοὺς παραγωγικοὺς κλάδους καὶ τὴν ἀνασυγκρότησιν. Διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃσιν δηλαδὴ τὸν πληθωρισμὸν περιέκοψαν παραγωγικὰς δαπάνας, ἐνῶ ὀρθὴ θὰ ἦτο ἡ πολιτικὴ ἀνπροσεπάθουσι νὰ ἀφαιρέσῃσιν τμηματῶς τῆς πλεοναζούσης ἀγοραστικῆς δυνάμεως δι' ἄλλων μέτρων, ὡς ἡ ἄμεσος φορολογία καὶ ἡ ἀποργησις δαπανῶν μὴ ἀπαραίτητων εἰς ἐκτέλεσιν προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως διὰ τοῦ ὁποῖου πρόκειται νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ βιωσιμότης τῆς οικονομίας. Καὶ ὡς εἶναι προφανές εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ὁ ἀντικιμενικὸς σκοπὸς δὲν ἐπιτυγχάνεται ἄνευ πίστεως καὶ θυσίῶν.

Ἡ ἀνωτέρω ἐπισκόπησις εἶναι κατ' ὀρθὴν ἐνθαρρυντικὴ ἀλλὰ καὶ ταυτοχρόνως ἐμβάλλει εἰς πολλὰς σκέψεις. Ἐνθαρρυντικὴ διότι κατὰ τὸ λήξαν ἔτος σαφέστερον ἀπεκαλύφθη ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει πόρους ἐπιδεκτικὸς μεγάλης ἀναπτύξεως καὶ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς οὐδόλας ὑστερεῖ τῶν ἄλλων προηγμένων λαῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν συγχρονισμένων μεθόδων, ἀν τοῦ δοθοῦν τὰ μέσα. Ἐμβάλλει εἰς πολλὰς σκέψεις ἐξ ἄλλου, διότι λόγω τῆς ἀσταθείας καὶ τῆς ἐλλείψεως οικονομικῶν κατευθύνσεων δὲν ἐπετεύχθη ἡ συστηματικὴ χρησιμοποίησις τοῦ ἐν ἀφθονίᾳ ὑπάρχοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ πρὸς ἐντονωτέραν παραγωγικὴν ἐκμετάλλευσιν, ὅποτε ἡ θέσις τῆς οικονομίας μας θὰ ἦτο περισσότερο ἐννοικὴ καὶ ἡ ἐξάρτησίς της ἀπὸ τὴν ξένην βοήθειαν μικροτέρα, ἐνῶ τώρα τὸ μέλλον παραμένει σκοτεινὸν καὶ ἀβεβαίον.

Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ὀξυτέρου καὶ ἀπειλητικοῦ προβλήματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἀπαιτεῖ σταθερὰν καὶ πλήρη ἀντιμετώπισιν, σύμφωνα ὅσον ὅλων τῶν ὑπευθύνων διαχειριζομένων τὰ κοινὰ, χάριν τῆς ἀνόδου τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ μας καὶ ἀποφασιστικότητά πρὸς ἐφορμὴν τολμηρῶν μεταρρυθμίσεων αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀναγκαῖαι πρὸς ἀπαρχὴν λύσεώς του. Δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ εὐχρηθῶμεν ὀλοψύχως ὅπως κατὰ τὸ νέον ἔτος ἐπικρατήσῃ συννετώτεραι σκέψεις καὶ τολμηρότεραι ἀποφάσεις, οἱ ὁποῖαι θὰ διέπωνται ἀπὸ μίαν καὶ μόνην γραμμὴν: τὸ ἀληθές συμφέρον τῆς Ἑλλάδος μας εἰς τὴν νέαν ἐποχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθομεν.

ΓΕΩΡΓ. ΔΙΑΜΑΝΤΙΚΟΣ

ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΟΣ *

Βασικόν είναι νά συντελεσθῆ εἰς τόν ἐσωτερικόν κόσμον τοῦ ὑποκειμένου μία γενναία καί εὐλικρινῆς ἀναγνώρισις τῆς συγκρούσεως τῆς κατωτερότητος καί τοῦ αἰτίου τῆς.

Ἡ διπλῆ αὐτῆ ἀναγνώρισις εἶναι ἀπαραίτητος. Ἀφ' ἐνός πλείστα ἄτομα ὑποφέρουν ἀπό αἰσθήματα μειωτικά, χωρὶς νά τὸ ἀντιλαμβάνονται. Δέν συνειδητοποιοῦν τὰς ἐσωτέρας τῶν ἀντιδράσεις καί δέν τὰς χαρακτηροῦν ἀκριβῶς¹. Διαπράττουν ἀδεξιότητα, φέρονται χωρὶς φυσικότητα καί ἴελος συνήθως ἀποτυγχάνουν εἰς ὅ,τι ἀσχολοῦνται. Καί, ἀντὶ νά ἀντιληφθοῦν τὴν πραγματικότητα — τὰ μειωτικά τῶν αἰσθήματα ἢ συμπλέγματα — ὡς τὴν πηγὴν τῆς κακοδαιμονίας τῶν, φορτώνουν τὴν ὅλην κατάστασιν εἰς τὴν κακὴν θέλησιν τοῦ πλησίον, τὴν κακὴν τύχην καὶ εἰς πολλά ἄλλα.

Ἡ ἔγκαιρος ἀναγνώρισις τῆς κατωτερότητος ἐξ ἄλλου εἶναι αὐτῆ, πού θά δώσῃ τὸ ἀποφασιστικόν κτύπημα εἰς τὴν ἐσφιλλμένην κατευθυντήριον ἰδέαν, εἰς τὰ ψευδῆ ἀντισταθμισμὰ καὶ τὰς ψευδεῖς ἀνιπληρώσεις. Ἡ παραδοχὴ καὶ ἀντιμετώπισις τῆς πραγματικότητος εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς τὴν θεραπείαν, πρὸς τὴν ψυχικὴν ὑγείαν. Εἰς τὸν ἄπειρον νέον πρὸ πάντων, εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον νά μὴν ἐπηρεασθῆ ἀποθαρρατικῶς ἀπὸ ὅ,τι τὸν μειώνει. Δέν πρέπει ὅμως νά λησμονῆται, ὅτι κανεὶς δέν εἶναι τέλειος, ὅτι ὅπως δέν ὑπάρχει ἀνθρώπος χωρὶς ἐλαττώματα ἔτσι δέν ὑπάρχει καὶ κανεὶς χωρὶς χαρίσματα. Ἄλλά, ἀκόμη, θά πρέπει νά ἔχῃ ζωντανὰ

ὕπ' ὄψιν, ὅτι καμία παρέκκλισις ἀπὸ τὸ κανονικόν δέν εἶναι πραγματικόν ἐμπόδιον, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἄτομον τὴν ἀντιμετώπιζῃ μοιρολατρικῶς². Καί εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἀναγκὴν τῆς ὀρθῆς ἀξιολογήσεως τῶν πραγμάτων κατὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συγκρούσεων ἐκ τῆς κατωτερότητος καὶ μειονεξίας.

Εἰς τὰς ψυχολογικὰς καταστάσεις κατωτερότητος καὶ εἰς οἵανδήποτε κατάστασιν, καθ' ἣν κυριεύομεθα ἀπὸ τὴν συγκινησιν, τὴν σύγκρουσιν, τὸν φόβον κλπ., ὅταν δέν ὑπάρχῃ μία ἀνωτέρα κοσμοθεωριακὴ κατεύθυνσις εἰς τὴν ζωὴν, ἡ ἰκανότης τῆς κρίσεως καὶ τῆς διανύσεως μας ἐλαττοῦται. Δέν δυνάμεθα νά θέσωμεν τὰς ἀρκ. βεῖς σχέσεις μεταξὺ τοῦ ἀληθινοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ τῆς πραγματικότητος. Ἐκεῖνος ὁ ὁ τοῖος κρίνει συμφῶνως πρὸς τὰς ἐντυπώσεις του, πρὸς ὅ,τι αἰσθάνεται μόνον, δέν ἠμπορεῖ νά βλέπῃ ἀντικειμενικῶς³, δηλ. νά θεωρῆ τα πρίγματα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, νά τοὺς δίδῃ μίαν ἀξίαν καὶ νά ἐπωφεληθῆ αὐτῶν⁴. Δέν ἠμπορεῖ νά κἀμῃ μίαν ἀξιολόγησιν, νά ἀποδίδῃ τόσην ἀξίαν καὶ σημασίαν, ὅση ἀρμόζει ἀληθινὰ εἰς τὸ κάθε τι. Καὶ περιπλέκεται μέσα εἰς τὸν κυκλῶνα τῶν ἰδικῶν του ἐκτιμήσεων, αἱ ὁποῖα περιτυλίσσουν τὰς συγκρούσεις του ὡς ἕνα ἀπομονωτικόν στρώμα, πού ἐμποδίζει τὴν προσωπικότητα νά ἐλιθῆ εἰς ἐταφὴν μὲ τὴν πραγματικότητα. Καὶ ὁμως ζωτικὴ ἀνάγκη τῆς ψυχικῆς ὑγείας ἐπιβίβλῃ τὴν στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὰς πραγματικὰς ἀξίας διὰ νά σωθῆ ἀπὸ τὸ σίμ-πλεγμά του κατωτερότητος. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις πού ἡ κοινωνικὴ, ὑ-

* Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀποτελεῖ τμήμα τῶν μελετῶν τοῦ Ἰνστιτούτου Ἱατρικῆς Ψυχολογίας καὶ Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς ὑπὸ τὸν γενικώτερον τίτλον: «Ἀπὸ τὰ ψυχολογικὰ προβλήματα τοῦ ἐφήβου».

1. C. Legajean: «La Timidité Vaincue», Avignon 1946, σ. 35.

2. G. Lawton: «How to Be Happy Though Young», New York 1946, σ. 114.

3. G. Liengme: «Pour apprendre à mieux vivre», Neuchâtel 1936 σ. 173.

4. G. Liengme: «Pour apprendre à mieux vivre» σ. 161-162.

λική, οικονομική, πραγματικότης κάθε ἄλλο παρὰ ἀνθρώρᾳ εἶναι, πάλιν ἡ ὀρθὴ ἀξιολόγησις θὰ βοηθήσῃ τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν. Ἡ ἀξιολόγησις αὐτὴ θὰ εἶναι ἐκείνη πού θὰ προβάλλῃ τὰς πνευματικὰς ἀξίας καὶ θὰ εὐρίσκη τὸ ἀληθές μέτρον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Θὰ εἶναι ἡ ἀξιολόγησις πού θὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ προορισμοῦ ἐνὸς ἐκάστου εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὑπὸ τὸν φωτισμὸν τῶν ἀκτίνων τοῦ ἀπολύτως ἀληθοῦς (sub specie aeterni)⁵.

* * *

Ὁ μειονεκτικὸς δὲν εἶναι κοινωνικὸς ἄνθρωπος, διότι φοβεῖται, ὅτι θὰ ταπεινωθῇ ἀπὸ τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐλλείψεων του κατὰ τὰς κοινωνικὰς του ἐπαφάς. Τὸ αἶσθημα τῆς μειώσεως τὸν ἀποστερεῖ ἀπὸ τὴν χαρὰν πού προσφέρει ἡ οἰκειότης, ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν κοινωνίαν ἢ γνωριμία τῶν συνανθρώπων. Ἀνίκανος νὰ δώσῃ, καὶ ἐπιθυμῶν διαρκῶς νὰ λαμβάνῃ, ἀγνοεῖ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἱκανοποίησιν καὶ διέρχεται τὰς ὥρας του σκεπτόμενος τὸν ἑαυτὸν του. Ὡς ἐκ τούτου δὲν ἠμπορεῖ νὰ σκορπίσῃ γύρω του τὴν χαρὰν, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κάμνει συνήθως εἶναι νὰ μοιράζῃ γύρω του φροντίδας⁶. Δὲν εἶναι δὲ σπάνια αἱ περιπτώσεις πού ὑποφέρει ἀπὸ «τρᾶκ» ἐνώπιον τῆς κοινωνίας μέχρῃς ἄγχως. Ἀλλὰ ἡ ἀπομόνωσις καὶ ὁ ἐγωκεντριζμὸς εἶναι ὑπονομευτικὰ στοιχεῖα. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀναπροσαρμογὴ χρειάζεται νὰ εὐρύνη τὰ ἐνδιαφέροντά του, νὰ εὕρῃ νέους τρόπους ἐξωτερικεύσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ του καὶ νὰ μάθῃ νὰ συνεργάζεται, νὰ δίδῃ κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του. Περίφημοι ψυχολόγοι ἀνεγνώρισαν τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ κοινωνικοῦ συναισθήματος διὰ τὴν θεραπείαν τῆς μειονεκτικότητος. Ὁ Maeder πιστεύει ὅτι τὸ νὰ ἀ-

νήκη κανεῖς εἰς μίαν ὁμάδα εἶναι ἡ καλύτερα ἐξασφάλισις ἐναντίον τῶν αἰσθημάτων μειονεκτικότητος⁷ καὶ ὁ Adler, ἐπίσης, ὅτι τὸ χρησιμώτερον φάρμακον κατὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς μειονεκτικότητος εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς κοινωνικότητος καὶ τῆς συνεργασίας. Πολὺ χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει τὰ ἐξῆς διὰ τὴν ἐκ μέρους τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀνάπτυξιν τοῦ κοινωνικοῦ συναισθήματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς συνεργασίας εἰς τὰ παιδιὰ: «Ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα ἀπολαμβάνομεν εἰς τὴν σύγχρονον καλλιέργειαν ἔγιναν μέσῳ τῶν προσπαθειῶν ἀνθρώπων πού συνεισέφεραν. Εἰς ὅσα ἄτομα δὲν ἔχουν συνεργασθῇ, δὲν ἐνδιεφέρθησαν διὰ τοὺς ἄλλους, δὲν ἔκαμαν καμμίαν συμβολὴν εἰς τὸ σύνολον, ὅλη των ἡ ζωὴ ἦτο ματαιαία, ἐξηφανίσθησαν καὶ δὲν ἄφισαν ὀπίσω των κανένα ἴχνος. Μόνον τὸ ἔργον ἐκείνων πού συνεισέφεραν ἐπέζησε. Τὸ πνεῦμα των εἶναι αἰώνιον»⁸. «Τὸ παιδί πρέπει νὰ ἀνατρεφῆται διὰ νὰ γίνῃ σύντροφος, ἓνα ἴδιον μέλος τοῦ συνόλου τῆς ἀνθρωπότητος. Μόνον ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας θὰ διατηρήσῃ τὸ θάρρος του καὶ θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς χωρὶς ὑπερέντασιν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνεύρεσιν λύσεων αἱ ὁποῖαι θὰ αὐξάνουν τὴν εὐημερίαν τῶν ἄλλων. Ἐὰν ἠμπορῇ νὰ εἶναι ἓνας καλὸς φίλος μὲ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ συνεισφέρει εἰς αὐτοὺς μὲ τὴν χρησίμω ἐργασίαν του (περιλαμβανομένου ἐνὸς εὐτυχοῦς γάμου) δὲν θὰ αἰσθανθῇ ποτέ του κατώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἠττημένος. Θὰ αἰσθάνεται, ὅτι αὐτὸς ὁ κόσμος εἶναι ὁ κόσμος μου. Ὁφείλω νὰ ἐνεργήσω καὶ νὰ ὀργανώσω, ὄχι νὰ κἀθωμαι καὶ νὰ περιμένω»⁹.

Ὁ μειονεκτικὸς θὰ εὕρῃ τὴν λύτρωσιν του, ὅταν διὰ τοῦ κοινωνικοῦ συναισθήματος, μάθῃ νὰ ἀκολουθῇ τοὺς κανόνας τῆς ἀνθρωπίνης ἐπαφῆς καὶ ἐπικοινωνίας, ὅταν ἀποκτήσῃ τὴν ἀληθινὰ ρεαλιστικὴν

5. Περισσότερα σχετικῶς μὲ τὴν ἀντίληψιν τῆς πνευματικῆς ἀξιολογήσεως εὐρίσκονται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ G. Liengme, ἔνθ' ἄνωτ. σ. 162-163.

6. A. Adler: «Le tempérament nerveux» trad. Fr., Paris 1948.

7. A. Maeder: «Vers la guérison de l'âme», Neuchâtel 1946 σ. 156.

8. A. Adler: «What Life Should Mean to You», London 1948 σ. 237-238.

9. A. Adler: «What Life Should Mean to You», ἔνθ' ἄνωτ. σ. 261-262.

πεῖραν καὶ γνῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης σχέσεως. Τὸ κοινωνικὸν συναίσθημα παίζει σημαντικώτατον ρόλον διὰ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀλληλεξαρτήσεως τῶν ἀνθρώπων¹⁰ ἐξ αὐτῆς καὶ τὸ ὑποκείμενον ἀναπτύσσει τὴν πεποίθησιν ὅτι «ἤμπορῶ καὶ ὀφείλω καὶ ἐγὼ νὰ συνεισφέρω διὰ τὸν πλησίον ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ σχεδίου πού ἡ Θεία Πρόνοια προκαθώρισε καὶ δι' ἐμέ, ὅπως διὰ τὸ κάθε ἀνθρώπινον πλᾶσμα». Καὶ ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι ἀνεξαιρέτως ἔχουν εἰς κάποιον βαθμὸν τὸ κοινωνικὸν συναίσθημα, ἡ ἀπάθησις ἢ ἡ ἀντικανονικὴ ἐκδήλωσις του θὰ ἐπιβαρύνῃ τὸν ψυχικὸν φόρτον τοῦ μειονεκτικοῦ. Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἐσωτερικῆς του αὐτῆς κοινωνικῆς «φιλανθρώπου» διαθέσεως, καὶ τοῦ ἀντιπερισπασμοῦ ἀπὸ τὸν ναρκισσιισμόν του, ἡ ἐπαφή μετὰ τὴν κοινωνίαν δὲν θὰ εἶναι δύσκολον νὰ τὸν φέρῃ καὶ εἰς ἐπαφήν μετὰ τὰ κατάλληλα πρόσωπα, πού θὰ ἠμπορέσουν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τὰς συγκρούσεις τῆς κατωτερότητος. Καὶ μόνον ἡ ἐγκάρδιος ἐνθάρρυνσις ἐνὸς πραγματικῶς φιλικῶς προσώπου: «Ἐσὺ ἠμπορεῖς νὰ κάνῃς τὸ καὶ τὸ...» θὰ εἶναι ὅπως τὸ πότισμα καὶ τὸ λίπασμα εἰς τὸ στεγνωμένον φυτὸν.

Ἄλλ' ὁ μειονεκτικὸς εἶναι ἐπίσης ἀντικοινωνικός, διότι συνηθίζει καὶ εἰς μίαν κατάστασιν ὀκνηρίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ ἀπαλλαγῇ. Ἐπειδὴ ἔχει τὸ αἴσθημα ὅτι δὲν δύναται νὰ πράξῃ τι καταφεύγει εἰς τὸ «ἐγὼ δὲν μπορῶ, ἄς τὸ κάνουν ἄλλοι» καὶ ἀποτελεμάτῳνεται μέσα εἰς τὴν μειονεκτικότητά του, ἐνῶ μετ' ὀλίγων βοήθειαν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐνθαρρυνθῇ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ μὴ συνηθίσῃ εἰς τὴν ὀκνηρίαν. Τὰ ἐπιχειρήματα τῆς μειονεξίας του θὰ πρέπει νὰ μάθῃ ὅτι εἶναι ἀπατηλά, ἢ τιμία προσπάθεια μετ' ἐνός, ἀπόφασιν καὶ ἐπιμονὴν θὰ τοῦ δώσουν τὴν δραστηριότητα καὶ τὰ «ἐπιχειρήματα», πού τόσοσιν χρειάζεται.

* * *

Δὲν θὰ συναντᾶται πάντοτε εἰς τὸν

10. Πρὸβλ. Α. Adler: «Ἀνθρωπογνωσία», μετάφρασις Γ. Ν. Παλαιολόγου, Ἀθήναι 1948.

βίον ἢ ἐπιτυχία. Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι μία ἀλυσισ ἐπιτυχιῶν. Ὁ ἀνθρώπος πρέπει νὰ μάθῃ νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἀποτυχίας, ὁ ἔφηβος περισσότερον ἀκόμη λόγω τῆς κρίσεως προσαρμογῆς. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἐπάνω εἰς τὸ παιγνίδι καὶ μέσα εἰς τὴν προφυλαγμένην τότε ζωὴν του, θὰ πρέπει νὰ συνηθίσῃ νὰ δέχεται μετὰ χαμογελαστὴν περισκεψίν τὴν ἀποτυχίαν. Νὰ μάθῃ νὰ διδάσκαται ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ ἐπωφελεῖται τοῦ μαθήματος. Νὰ μάθῃ, ὅτι, παρομοίως, ἀργότερα αὐτὸ θὰ γίνῃ καὶ εἰς τὴν ζωὴν. Αὐτὸς δὲ εἶναι ἕνας λόγος διὰ τὸν ὁποῖον εἶναι τόσοσιν χρήσιμα τὰ ὁμαδικὰ σπὸρ καὶ παιγνίδια διὰ τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ἐφήβους. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὠφελοῦν καὶ μετὰ τὸ νὰ διδάσκουν τὴν λεγομένην «καλὴν καρδίαν», καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ἀκόμη, καὶ τὴν ἰκανότητα τοῦ νὰ μετατρέπῃ τὸ ἄτομον τὴν ἀποτυχίαν εἰς ἐνεργητικότητα, χωρὶς νὰ νομίζῃ ὅτι ἔχασθῃ τὸ πᾶν¹¹. Τὸ νὰ ἀποτυγχάνῃ κάποτε κανεὶς δὲν ἀποδεικνύει διόλου, ὅτι εἶναι καὶ κατώτερος, μειονεκτικός. Καὶ μόνον ἡ ἐνέργεια πού κατεβλήθη, ἡ ἀντικειμενικὴ ἀντίληψις τῶν ἐλλείψεων καὶ σφαλμάτων μας πρὸς μελλοντικὴν ἀποφυγὴν των θὰ βοηθήσῃ τὴν μεγάλην ὠφελίαν τοῦ μειονεκτικῆς συγκρούσεως. Καὶ ἡ παρατήρησις τῶν πλεονεκτημάτων, προσόντων, τρόπων τακτικῆς κ.λ.π. τῶν περισσότερων ἐπιτυχημένων συνανθρώπων ἢ ἀντιπάλων, ἢ μελέτη τῶν συνηθῶν καὶ περιστάσεων κ.λ.π. μετ' ἄλλους λόγους ἢ πραγματικὰ ἀντικειμενικὴ — καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως μὴ ἀδίκου κατακρίσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας — ἐμβάθυνσις εἰς τὴν ἀποτυχίαν θὰ ἐπιφέρει τὴν μεγάλην ὠφέλειαν τῆς μετατροπῆς τῆς ἀποτυχίας εἰς πείραν. Θὰ ἦτο εὐτύχημα, ἐὰν τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ κατὰ τὴν ἐπιτυχίαν. Μεγάλος στρατηγὸς δὲν εἶναι ἐκεῖνος πού νικᾷ συνήθως, ἀλλ' ἐκεῖνος πού διδάσκαται ἀπὸ τὴν ἀποτυχίαν καὶ τὴν μετατρέπει εἰς πείραν διὰ μελλοντικὴν μεγαλυτέραν νίκην. Μεγάλος ἐπιστήμων δὲν εἶναι ἐκεῖνος, πού δὲν κάμνει λάθη, ἀλλ' ἐκεῖ-

11. W. Sadler: «Mental Mischief and Emotional Conflict», Chicago 1947.

νος πὺν κρίνει τὰ λάθη του καὶ διδάσκει ἀπὸ αὐτά, καὶ μεγάλος ἔμπορος δὲν εἶναι ἐκεῖνος πὺν κερδίζει συνεχῶς, ἀλλ' ἐκεῖνος πὺν γνωρίζει καὶ νὰ χάσῃ.

Ὡ, ἄλλη κλαγγὴ ὄλων αἰ συγκρούσεις συνοδεύουν τὴν μάχην τῆς ζωῆς. Πολλὰ κίς προαναγγέλλουν τὸν θρίαμβον καὶ τὴν νίκην καὶ εἰς αὐτὰς ὀφείλεται ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ δὲ ὑγιεστέρα καὶ εὐτυχεστέρα προσωπικότης εἶναι ἐκεῖνη, πὺν ἐπέτυχε τὴν προσαρμογὴν καὶ τὴν ἐνοποίησην εἰς αὐτῆς καὶ τῶν συγκρούσεών της ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων ἐπιπέδων «τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας». Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι αἰ ψυχικαὶ συγκρούσεις λαμβάνουν χώραν, διότι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου δὲν τελεῖ ἐν ἐνότητι καὶ διότι ἡ ἐσωτερ κὴ σύγκρουσις εὐρίσκειται ἐν ἀμέσῳ ἀναλογίᾳ μὲ τὴν ἀτελεῖ ἐνοποίησην τῆς προσωπικότητος¹² καὶ τοῦ ψυχικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἡ ἀταραχτὴτος λοιπὸν αὐτῆ ἐνοποίησις, ἡ ἀφομοίωσις, προσαρμογὴ καὶ χρησιμοποίησις τῶν συγκρούσεων διὰ ψυχικὴν ἄνοδον καὶ συγκρότησιν δὲν θὰ ἐτετευχθῆ, ἐὰν ὁ ψυχικὸς ὀργανισμὸς δέχε-

ται αὐτὰς ὡς τραύματα ἀεπανόρθωτα. Ὅφείλει, νὰ τὰς βλέπῃ, ἀποφεύγων πάντως τοὺς ματαίους ἀγῶνας, τὰς ἀσκόπους «κυκλικὰς» σκέψεις. Καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ βλέπῃ εἰς τὴν ζωὴν τὰ ἄπειρα ἐρεθίσματα, τὰ ὀποῖα τὸν ὠθοῦν μὲ νέον παλμὸν πρὸς νέαν, ἀνωτέραν καὶ πληρεστέραν, ζωὴν.

Ἄναμφιβόλως εἶναι πολὺ εὐκόλον διὰ τοὺς νέους νὰ λάβουν τὴν ἀκατέργαστον ὕλην τοῦ περιβάλλοντός των καὶ ἀπὸ χρήσιμον ὕλικὸν διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ χαρακτῆρός των, νὰ τὴν παρανοήσουν, παραγνωρίσουν, παρερμηνεύσουν, καὶ νὰ τὴν μεταβάλλουν εἰς μίαν ἀποσυνθετικὴν καὶ παραμορφωτικὴν ὕλην τοῦ χαρακτῆρος¹³. Δὲν εἶναι ὅμως καὶ διόλου δύσκολον, ὅταν ἐμφοροῦνται ἀπὸ τὰς διδασκαλίαις ὑπευθύνων ὀδηγῶν καὶ τὸ πνεῦμα ἀξίας κοσμοθεωρίας, νὰ ἐπωφεληθοῦν, διὰ νὰ σφουρηλατήσουν ἀξίους καὶ ἐπιτυχημένους χαρακτῆρας.

ΑΡ. Α. ΑΣΠΙΩΤΗΣ

Ψυχίατρος

12. W. Sadler: «Mental Mischief and Emotional Conflict», ἐνθ' ἄνωτ. σ. 320.

13. W. Sadler: «A Doctor Talks to Teen-Agers», Chicago 1948, σ. 92.

«Διὰτὶ περιορίζονται εἰς περιγραφὴν ἀποτροπαίων, κυρίως καὶ βδελυρῶν σκη-
νῶν, θεαμάτων ἀηδῶν καὶ προξενούντων ἀδιόγητα ναυτίαν; . . . Αὐτὴν ἄρα γε
μόνον τὴν ὄψιν ἔχει ὁ πραγματικὸς κόσμος; Κακοῦργοι μόνον καὶ μίθσοι καὶ
προώλεις καὶ πλάσματα ἐκπεπρωκτὰ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ; . . . Ὅχι βεβαίως . . .
ἔχει καὶ αἰσθήματα ὁ κόσμος αὐτὸς εὐγενῆ καὶ πράξεις δυναμένας νὰ ἐμπνεύσῃσι
καλλιτέχνην καὶ π. θους οὐχὶ χραιμαπειεῖς.

Διὰτὶ λοιπὸν ἀπέκλεισαν ταῦτα πάντα τοῦ καλλιτεχνικοῦ των πεδίου οἱ φιλολο-
γικοὶ φωτογράφοι καὶ ἐσησαν τὴν εἰκαστικὴν αὐτῶν μηχανὴν ἀπέναντι τοῦ βορ-
βόρου μόνον καὶ τῶν τελμάτων;»

(* Ἀνάλεκτα, τόμ. Β' σ. 175-6).

ΤΑ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τὸ κύμα τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς ποῦ ἐμφανίζεται τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ στὴν Ἑλληνικὴ κοινωνία, δὲν ἄφησεν ἀνέπαφη τὴν παιδικὴ καὶ τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία. Γιατὶ οἱ γενεσιουργοὶ λόγοι τῶν παρεκτροπῶν αὐτῶν, ποῦ εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀντίληψιν περὶ ζωῆς, εἶναι φυσικὸ νὰ πληττοῦν στὸν ἴδιον, ἂν ὄχι καὶ σὲ πῶς ἔντονον βαθμῶ, τὴν εὐπλάστη ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ καὶ τοῦ ἐφήβου, ποῦ ζῆ καὶ ἀναπτύσσεται μέσῳ σ' ἕνα κοινωνικὸ καὶ, ἴδιως, οἰκογενειακὸ περιβάλλον δηλητηριασμένο ἀπὸ τὶς ἀντιλήψεις αὐτές. Κι ἂν γιὰ τοὺς ἐνηλίκους ἡ κοινωνία λαμβάνει νομοθετικὰ καὶ ἄλλα μέτρα ὥστε, ὅταν παρεκτρέπονται, νὰ ἐπανερχοῦναι στὸν ὀρθὸ δρόμον καὶ νὰ παύουν νὰ εἶναι ἀντικοινωνικὰ στοιχεῖα, πολὺ περισσότερον ἡ κοινωνία πρέπει νὰ μεριμνᾷ, ὥστε οἱ νέοι ποῦ ἀκολουθήσαν τὸν στραβὸ δρόμον νὰ τυγχάνουν τέτοιας μεταχειρίσεως ἀπὸ αὐτὴν, ὥστε νὰ γίνονται χρήσιμοι καὶ χρηστοὶ ἄνθρωποι.

Τόμοι δλόκληροι ἔχουν γραφῆ γύρω ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς ποινικῆς μεταχειρίσεως τῶν ἀνηλίκων καὶ περὶ τῶν προσφωτέρων μέτρων «ἀναμορφώσεως» καὶ «σωφρονισμοῦ» των. Δὲν πρόκειται νὰ παρασυρθοῦμε στὴ συζήτηση αὐτῆ, ποῦ εἶναι ἀρμοδιότης τῶν ἐδικῶν ἐπιστημόνων. Θὰ ἀναφέρουμε μοναχᾶ ὅτι ἐπεκράτησε γενικῶς ἡ ἀντίληψις πῶς ἡ συνήθης σωφρονιστικὴ μεταχειρίσις τῶν ἐγκληματιῶν παντὸς τύπου δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται καὶ στοὺς ἀνηλίκους ποῦ παραβαίνουν τὸν ποινικὸ νόμον. Ἐκρίθη ὅτι οἱ ἀνήλικοι—καὶ τέτοιοι κατὰ τὴν ποινικὴν νομοθεσίαν μας εἶναι οἱ ἄγοντες ἡλικίαν 7-17 ἐτῶν—δὲν πρέπει, παραβαίνοντες τὸν ποινικὸν νόμον, νὰ υποβάλλονται εἰς τὴν κοινὴν μεταχειρίσιν τῶν ἐνηλίκων ἐγκληματιῶν. Σύμφωνα μὲ τὸν νέον Ποινικὸν Κώδικα, ἂν τὸ δικαστήριον πεισθῆ ὅτι διὰ τὴν συγκράτησιν τοῦ ἐφήβου ἐπιβάλλεται ὁ ποινικὸς τῶν σωφρονισμῶν, διατάσσει τὸν περιορισμὸν του εἰς σωφρονιστικὸν κατάστημα, ποῦ εἶναι πολὺ διαφορετικὸ ἀπὸ τὶς συνηθισμένες φυλακές. Ἐν ὅμως τὸ δικαστήριον κρίνῃ πῶς δὲν ἐπιβάλλεται ὁ ποινικὸς σωφρονισμὸς, τότε ἐπιβάλλει στὸν ἀνήλικον ἀνομορφοτικὰ ἢ θεραπευτικὰ μέτρα, ἀναλόγως. Καὶ θεραπευτικὰ μὲν μέτρα ἐπιβάλλονται ἂν ὁ ἀνήλικος πάσχη ἀπὸ ψυχικὸν νόσημα ἢ εἶναι τυφλός, κωφ-ἄλαλος, ἐπιληπτικός, ἔκδοτος πρὸς πότον

ἢ πάσχη ἀπὸ μεταδοτικὴν ἀσθένειαν, ὁπότε τοποθετεῖται σὲ εἰδικὰ νοσηλευτικὰ ἱδρύματα. Ἐν δὲν παρουιάσῃ καμμιὰ διατάραξιν τῶν σωματικῶν ἢ ψυχικῶν του λειτουργιῶν, τότε διατάσσονται «ἀναμορφωτικὰ μέτρα», ποῦ, κατὰ τὸν νέον Ποινικὸν Κώδικα, εἶναι τὰ ἑξῆς: α) Ἡ ἐπιπληξίς τοῦ ἀνηλίκου. β) Ἡ θέσις τοῦ ἀνηλίκου ὑπὸ τὴν ὑπεύθυνον ἐπιμέλειαν τῶν γονέων, ἐπιτρόπων ἢ κηδεμόνων αὐτοῦ. γ) Ἡ θέσις τοῦ ἀνηλίκου ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν προστατευτικῶν ἑταιριῶν ἢ ἱδρυμάτων ἢ εἰδικῶν ἐπιμελητῶν ἀνηλίκων. δ) Ἡ τοποθέτησις τοῦ ἀνηλίκου εἰς κατάλληλον κρατικόν, δημοτικόν κ. λ. π. κατάστημα ἀγωγῆς.

Ὁ τελευταῖος αὐτὸς τρόπος «ἀναμορφώσεως», ἢ εἰσαγωγή δηλαδὴ τοῦ ἀνηλίκου εἰς τὰ «ἀναμορφωτικὰ καταστήματα» εἶναι τὸ θέμα ποῦ θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ παρακάτω.

Τὰ ἀναμορφωτικὰ καταστήματα εἶναι θεσμοὶ τῶν νεωτέρων σωφρονιστικῶν ἀντιλήψεων περὶ παιδικῆς καὶ ἐφηβικῆς ἐγκληματικότητος καὶ ἔχουν ὡς σκοπὸν τὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀναμόρφωσιν τῶν ἀνηλίκων ποῦ ἔδωσαν δειγματὰ ἠθικῆς παρεκτροπῆς ἢ ὑπέπεσαν εἰς ἀξιοποίνους πράξεις, ἔχοντες οὕτω ἀνάγκην ἐδικῆς ἀγωγῆς πρὸς βελτιώσιν. Πρέπει στὸ σημεῖον αὐτὸ, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, νὰ διαστείλωμε τὰ ἀναμορφωτικὰ αὐτὰ καταστήματα ἀπὸ ἄλλα ἱδρύματα περιθάλψεως τῶν ἐγκαταλελειμμένων, ὀρφανῶν ἢ ἀπόρων ἀνηλίκων. Τὰ τελευταῖα αὐτὰ ἱδρύματα, ἀρμοδιότητος τῆς κοινωνικῆς προνοίας ἢ τῆς ἰδιωτικῆς φιλανθρωπίας, ἀφοροῦν τοὺς ἀνηλίκους ποῦ δὲν εὐρίσκονται σὲ ἠθικὸ κίνδυνον οὔτε ἔδωσαν δειγματὰ ἠθικῆς ἢ ἀντικοινωνικῆς παρεκτροπῆς. Μὲ τὴ διαστολὴ δὲ ποῦ κἀναμε παραπάνω γιὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην ἐδικῆς θεραπευτικῆς ἀγωγῆς (ποῦ εἰσάγονται σὲ εἰδικὰ ἀναμορφωτικὰ—νοσηλευτικὰ ἱδρύματα) ἢ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην ἐδικοῦ ποινικοῦ σωφρονισμοῦ (ποῦ εἰσάγονται στὰ εἰδικὰ σωφρονιστικὰ καταστήματα), ἔχομε τὰ σαφῆ πλαίσια γύρω ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ κινηθοῦμε μιλῶντας παρακάτω γιὰ τὰ σωφρονιστικὰ καταστήματα.

Ὁ θεσμὸς τῶν σωφρονιστικῶν καταστημάτων, ὑπὸ τὴν μορφήν ποῦ ἰσχύει σήμερον, εἰσήχθη στὴν Ἑλλάδα τὸ 1°40 μὲ τὸν Ἀναγκαστικὸν Νόμον 2724 τῆς 24/12 «περὶ ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἀναμορφωτικῶν καταστημάτων ἀνηλίκων».

Στὴν εισηγητικὴ ἔκθεσι τοῦ νόμου ἐξετάζεται ἐπιστημονικὰ τὸ ὅλον θέμα καὶ ἐκτιμῶνται οἱ λόγοι ποὺ ἐπέβαλαν τὴν καθιέρωσιν τοῦ θεσμοῦ στὴν Ἑλλάδα, μὲ πρότυπο τὰ προηγμένα ξένα κράτη ποὺ εἰσήγαγον τὸν θεσμὸ ἑνωρίτερα. Στὰ ἀναμορφωτικά καταστήματα, κατὰ τὸν νόμον εἰσάγονται ἀνήλικοι 8-18 ἐτῶν, ἡ παραμονὴ τους ὅμως στὰ καταστήματα μπορεῖ νὰ παραταθῆ μέχρι 21 ἐτῶν. Τὰ καταστήματα αὐτὰ ὑπάγονται στὸ ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, ὅπου ὑφίσταται ἴδιον Τμῆμα Προλήψεως καὶ Καταστολῆς Ἑγκληματικότητος Ἀνηλίκων, ὑπαγομένον στὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν Ποινικῆς Δικαιοσύνης. Στὰ καταστήματα αὐτὰ εἰσάγονται οἱ ὑπερβάντες τὸ 7ον ἔτος ἀνήλικοι, «οἷ τινες λόγῳ κακῶν ἔξεων, τὰς ὁποίας ἀπέκτησαν ἔνεκα τῆς ἐγκαταλείψεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται ἢ ἔνεκα ἄλλων λόγων, δίδουσι ἀποδείξεις ἠθικῆς παρεκτροπῆς ἢ ὑπέπεσαν εἰς ἀξιοποίνους πράξεις καὶ ἐμφανίζονται οὕτω ἔχοντες ἀνάγκην εἰδικῆς ἀγωγῆς πρὸς βελτίωσιν». Τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀνηλίκων στὰ Α.Κ. ἀποφασίζει εἴτε τὸ Δικαστήριον Ἀνηλίκων, ποὺ δικάζει τὰ ὑπὸ τῶν ἀνηλίκων διαπραττόμενα ἀδικήματα, εἴτε τὸ ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, διοικητικῶς, κατόπιν ὅμως γνωματεύσεως τοῦ ἀρμοδίου Δικαστοῦ Ἀνηλίκων. Ἡ ἔξοδος ἐκ τοῦ καταστήματος ἀποφασίζεται κατόπιν σταθμίσεως τοῦ συντελεσθέντος ἔργου τῆς ἀναμορφώσεως, ἡ παραμονὴ ὅμως λήγει αὐτοδικαίως ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 21ου ἔτους.

Ὑπάρχουν 3 Ἀναμορφωτικά Καταστήματα στὴν Ἑλλάδα: Τὸ Ἀναμορφωτικὸν Κατάστημα Ἀρρένων Στοιχείωδους Ἐκπαιδύσεως Κορυθαλλοῦ Πειραιῶς, τὸ Α.Κ. Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδύσεως ἐπίσης στὸν Κορυθαλλὸ καὶ τὸ Α.Κ. Θηλέων στὸς Ἀμπελοκήπους. Τὰ Α.Κ. Ἀρρένων (στοιχειώδους καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδύσεως) λειτουργοῦν ἀπὸ τὸ 1926. Μέχρις ὅμως τοῦ 1940 λειτουργοῦν μᾶλλον ὡς ἄσυλα γιὰ τὴν περιθαλψὴ ἀλητοπαίδων, μόνον δὲ ἀπὸ τοῦ 1940, μὲ τὸν νέο νόμο, ἄρχισαν νὰ λειτουργοῦν ὡς Ἀναμορφωτικά Καταστήματα. Τὸ Α.Κ. Θηλέων λειτουργεῖ ἐπίσης ἀπὸ τὸ 1927 ὡς ἄσυλο, ἀπὸ τὸ 1940 δὲ ὡς ἀναμορφωτήριον.

Τὰ δυὸ Α.Κ. ἀρρένων συστεγάζονται σ' ἓνα μεγάλο συγκρότημα κτιρίων στὸν Κορυθαλλὸ, ποὺ ἐκτίσθησαν τὴν περίοδο 1936-39. Τὰ κτίρια αὐτὰ πληροῦν ὅλους τοὺς κανόνες τῆς παιδαγωγικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, πρόκειται δὲ νὰ συμπληρωθοῦν οἱ ἐγκαταστάσεις τους μὲ τὸ κτίσιμο ἐκκλησίας καὶ ἄλλων βοηθητικῶν κτιρίων, ὅπως προβλέπει τὸ ἀρχικὸ σχέδιον. Τὸ Α.Κ. Θηλέων στεγάζεται σὲ ἰδιόκτητα κτίρια, παλαιοῦ τύπου, στοὺς Ἀμπελοκήπους (ἔναντι τοῦ Μαυετηρίου «Μαρίκα Ἡλιάδης»).

Σύμφωνα μὲ τὸν νόμο, μόλις ἓνα παιδὶ εἰσαχθῆι στὸ Ἀναμορφωτικὸ, τοποθετεῖται σ' ἓνα τμῆμα παρατηρήσεως, ὅπου μένει τρεῖς μῆνες. Κατὰ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα οἱ ἀρμόδιοι ἐπιμεληταί, διδάσκαλοι καὶ παιδονόμοι, ἐξετάζουσι ἀπὸ κάθε πλευρᾶ τὸν χαρακτήρα, τὴν ἰδιοσυγκρασίαν, τὴν ἔξιν καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ παιδιοῦ καί, ἀναλόγως, τὸ τοποθετοῦν σὲ μίαν ἀπὸ τὴς τρεῖς «ἠθικῆς τάξεις» τοῦ Καταστήματος. Οἱ τάξεις αὐτές, ἄσχετες μὲ τὴ σχολικὴ τάξιν ποὺ τοποθετεῖται τὸ παιδὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν σχολικὴν του ἐπίδοσιν εἶναι οἱ ἑξῆς: 1) Κοινὴ ἠθικὴ τάξις, 2) διακεκριμένη ἠθικὴ τάξις καὶ 3) τάξις τιμωρουμένων. Στὴν πρώτη κατατάσσονται τὰ μέσου τύπου παιδιὰ, στὴν δευτέρῃ τὰ παιδιὰ ποὺ ἔξωρίζουσι σὲ ἦθος καὶ σὲ συμπεριφορὰ καὶ στὴν τρίτῃ τὰ ἄτακτα, ποὺ ἔδωσαν δειγμάτων κακῆς συμπεριφορᾶς καὶ διαγωγῆς. Σὲ κάθε μίαν ἀπὸ τὴς τάξεις αὐτῆς ἐξασκεῖται ἴδιον σύστημα ἀγωγῆς, κατὰ τὴ διάρκειαν δὲ τῆς παραμονῆς στὸ Κατάστημα εἶναι δυνατὴ ἡ μετέταξις τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τῆς μίαν ἠθικὴν τάξιν εἰς ἄλλη, μετὰ γνωμοδότησιν τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὴν ἀναμόρφωσιν ὑπαλλήλων.

Ὁ ὅλος σκοπὸς τῆς ἀναμορφώσεως εἶναι νὰ φέρουσι στὸν εὐθὺ δρόμον τὰ παραστρατημένα παιδιὰ, διὰ τῆς ἐμπνεύσεως σ' αὐτὰ ἠθικῶν, κοινωνικῶν, ἠθροσκευτικῶν καὶ ἠθικῶν ἰδανικῶν, ποὺ νὰ τὰ βοηθήσουσι νὰ γίνουσι χρήσιμοι καὶ κοινωνικοὶ ἄνθρωποι. Παραλλήλως καταβάλλεται προσπάθεια νὰ τοὺς παρασχεθῆ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις καὶ ἐπαγγελματικὰ ἐφόδια ποὺ θὰ τοὺς καταστήσουσι ἱκανοὺς νὰ σταδιοδρομήσουσι ἐπαγγελματικὰ. Τὸ προσωπικὸ τῶν Ἀναμορφωτικῶν Καταστημάτων ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ παιδαγωγοὺς μὲ εἰδικὴν κατάρτισιν στὰ σωφρονιστικά. Διευθύνται, ἐπιμεληταί, παιδονόμοι καὶ ἄλλοι βοηθοί, διδάσκαλοι τῶν σχολικῶν ἢ τῶν ἐπαγγελματικῶν μαθημάτων, ἱερεῖς, κατηχηταί, μουσικοὶ, γυμνασταὶ κλπ. Πρέπει νὰ ἐμφορῶνται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς «ἀναμορφώσεως», ποὺ συνίσταται στὸ νὰ ἐμπνεύσουσι στὰ παιδιὰ τὸ αἶσθημα πῶς βρίσκονται σὲ εἰδικὸν σχολεῖον κι' ὄχι σὲ φυλακὴν ἢ ἄσυλο, πῶς τὸ μόνο ποὺ τοὺς ἀπασχολεῖ εἶναι νὰ τοὺς παράσχουσι τὰ ἠθικὰ, πνευματικὰ καὶ ὄλικα ἐφόδια γιὰ νὰ γίνουσι χρήσιμοι καὶ ἀποδοτικοὶ ἄνθρωποι. Ὅταν τὸ προσωπικὸ τῶν Α.Κ. ἐνστερνισθῆ τὴς ἀρχῆς αὐτῆς καὶ τὴς ἐφαρμοσῆς μὲ ἀγάπην καὶ ζῆλον, τότε κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπιτυγχάνει τὸ ἔργο τῆς ἀναμορφώσεως, ποὺ χρειάζεται ἠθικὰ ἐφόδια κι' αὐταπάρνησιν γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ.

Στὰ Ἀναμορφωτικά Καταστήματα παρέχει τὸ κράτος τὴς πιστώσεις γιὰ τὴν λειτουργίαν τους καὶ ἐποπτεῖ, διὰ τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης, στὴν ὅμαλὴ καὶ

κανονικὴ διεξαγωγή τοῦ ἔργου των. Σύμφωνα μὲ τὸν νόμο, ὅμως, ὅσοι ἀπὸ τοὺς τροφίμους ἔχουν ἰδίαν περιουσίαν ἢ ὅσων οἱ γονεῖς ἢ οἱ κηδεμόνες τους εἶναι εἰς θέσιν, καταβάλλουν τὰ τροφεῖα εἰς τὸ Κατάστημα. Αὐτὸ γίνεται καὶ γιὰ λόγους ὕλικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἔργου ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερομένους, ἐφ' ὅσων ἡμποροῦν, μὰ καὶ γιὰ νὰ εἶναι ἕνας ἀνασχετικὸς φραγμὸς κατὰ τῆς τυχόν διαθεσέως ὀρισμένων γονέων ἢ κηδεμόνων νὰ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὰ ἠθικὰ καὶ ὕλικὰ βάρη τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν τους, δίδοντάς τα στὰ Ἄναμορφωτικά. Ἐννοεῖται πῶς εἰς τὴν πράξιν ἡ διάταξις αὐτὴ δὲν ἐφηρμόσθη, ὥστε ὄλο τὸ ὕλικὸ βάρος τῆς λειτουργίας τῶν Α.Κ. νὰ ἐπιπέτη στὸ κράτος. Τελευταίως τὸ ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης καταβάλλει ἐνέργειες γιὰ νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ὡς ἄνω διάταξις τοῦ νόμου καὶ νὰ ἐπωμισθοῦν, οἱ δυνάμενοι ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων, μέρος τοῦ βάρους. Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐλόγο γιὰ τὸ κράτος ἀντιμετωπίζει τέτοιες δυσχέρειες οικονομικῆς, ὥστε μοιραίως τὸ ἀναμορφωτικὸν ἔργον νὰ ὑστερῇ ἀπὸ ὀρισμένας ἀπόψεις.

Μιά ἐπίσκεψις στὰ Ἄναμορφωτικά Κατστήματα πείθει πῶς τὸ ἔργον τῆς ἀναμορφώσεως γενικῶς ἐπιτελεῖται μὲ ἐπιτυχία. Βέβαια ἐλλείψεις ὑπάρχουν, κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια τῶν Καταστημάτων ἀπὸ ὀριθμητικῆς ἀπόψεως. Θὰ ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ ὑπῆρχαν περισσότερα Α.Κ. στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰ τρία ποὺ ὑπάρχουν. Τοῦλάχιστον ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν, ἐκτός ἀπὸ αὐτά, καὶ ἕνα σὲ κάθε μιὰ ἀπὸ τίς 9 Ἐφετειακῆς περιφέρειες. Γιὰ τὸ πολλά ἀπὸ τὰ παιδιά, ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀναμορφώσεως, μένουν ἔξω ἀπὸ τὰ Α.Κ., εἰς βλάβην καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῆς κοινωνίας. Διαπιστώσαμε, ἀκόμα, πῶς ὑπάρχει ἀνεπάρκεια προσωπικοῦ ἀπὸ ἀποψὶ ἀριθμοῦ, ἐνῶ, εὐτυχῶς, ἀπὸ ποιοτικῆ ἀποψὴ εὐρίσκειται ὀπωδῆποτε σὲ ἱκανοποιητικὸ ἐπίπεδο. Ὑπάρχουν ἐπίσης πολλὰς ὕλικες ἐλλείψεις, ποὺ χρειάζονται συμπλήρωσι. Μὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ συνδέεται μὲ τὸ γενικώτερον οικονομικὸ πρόβλημα τῆς χώρας καὶ δὲν λύεται μὲ δογματικούς ἀφορισμούς.

Τὸ Ἄναμορφωτικὸν Κατάστημα Ἀρρένων Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως ἔχει 326 παιδιά, ἡλικίας 8-18 ἐτῶν. Εἶναι ἀνετώτατα ἐγκατεστημένα στὰ κτιριακὰ συγκροτήματα τοῦ Κορυθαλλοῦ καὶ περιλαμβάνει πλήρη δημοτικὸ σχολεῖο, ποὺ λειτουργεῖ σύμφωνα μὲ τὸ διδακτικὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου Παιδείας, καὶ τμήματα πυροπλαστικῆς, μουσικῆς καὶ προκαταρκτικῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως στὴν ξυλουργικῆ. Ὅσα παιδιά δει-

κνύουν ἐπίδοσι στὰ γράμματα στέλνονται, μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν τους ἀπὸ τὸ δημοτικὸ, στὰ Γυμνάσια τῆς περιφέρειας, ἐνῶ τὰ πῶς πολλὰ εἰσάγονται στὸ Α.Κ. Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ποὺ συστεγάζεται, γιὰ ἐπαγγελματικὴ κατάρτησι. Στὸ Α.Κ. λειτουργεῖ πλήρης ἱατρικὸν μὲ παθολογικὸ, ὀδοντιατρικὸ καὶ ὀφθαλμολογικὸ τμήμα, ἀναρρωτήριον κ.λ.π., ὅπου τὰ παιδιά βρίσκουν πλήρη ἱατρικὴ παρακολούθησι καὶ περιθαλψιν. Εἰδικὸς διδάσκαλος τῆς μουσικῆς καταρτίζει τὰ παιδιά στὴ χορωδία καὶ στὰ πνευστὰ ὄργανα, λειτουργοῦν δὲ καὶ προσκοπικὲς ὁμάδες, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν στελεχῶν τοῦ Σωματοῦ Ἑλλήνων Προσκόπων. Στὸ Α.Κ. λειτουργεῖ ἰδιόκτητος ναὸς, σὲ εἰδικῶς διαρρυθμισθεῖσαν αἴθουσαν τοῦ κτιρίου, ἐν ἀναμονῇ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ, ποὺ προβλέπει τὸ ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον. Ἐπίσης λειτουργοῦν καὶ δύο κατηχητικὰ σχολεῖα, κατώτερον καὶ μέσο, μὲ κατηχητὰς τῆς Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως.

Κάθε καλοκαίρι τὰ παιδιά τοῦ Α.Κ. πᾶνε ἐξοχῆ στὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν, ὅπου ζοῦν ὑπὸ συνθήκες κατασκηνωτικῆς μὲ θαλάσσια μπάνια, παιγνίδια κ.λ.π., ὅπως καὶ ἄλλα παιδιά ποὺ πᾶνε σὲ κατασκηνώσεις.

Στοὺς θαλάμους ὕπνου καὶ ἐστιατορίου ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη καθαριότης, τάξις καὶ ἀκρίβεια, τὸ συσσίτιο δὲ χορηγεῖται μὲ τάξι καὶ ἡσυχία ποὺ θὰ τὴ ζήλευαν πολλὰ ἰδρύματα.

Τὸ Ἄναμορφωτικὸν Κατάστημα Ἀρρένων Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως περιλαμβάνει σήμερα 124 παιδιά 14-20 ἐτῶν. Στὸ Κατάστημα περιλαμβάνονται τὰ κατωτέρω ἐπαγγελματικὰ τμήματα: Μηχανουργεῖον, Σιδηρουργεῖον, Ξυλουργεῖον, Ραφεῖον, Ὑποδηματοποιεῖον, Οἰκοδομικὸν καὶ Ἡλεκτρολογικὸν Τμήμα. Πρόκειται γιὰ τέλεια ἐπαγγελματικὰ ἐργαστήρια ποὺ λειτουργοῦν κατὰ πρότυπον τρόπον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν εἰδικῶν τεχνιτῶν καὶ ἐπαγγελματιῶν, ποὺ καταρτίζουν τελείως τεχνίτας. Ὑπάρχει ἐπίσης στὸ Α.Κ. καὶ νυκτερινὸν δημοτικὸν σχολεῖο γιὰ νὰ συμπληρῶνουν τὴ στοιχειώδη ἐκπαίδευσίν τους τὰ παιδιά ποὺ τυχόν δὲν ἀποφοίτησαν ἀπὸ τὸ δημοτικόν. Ὁ τρόπος λειτουργίας τοῦ Α.Κ. εἶναι ὁ ἴδιος ὅπως καὶ τοῦ τῆς στοιχειώδους, μὲ τὴ διαφορά πῶς σ' αὐτὸ, τὸ βάρος δίδεται στὴν ἐπαγγελματικὴν καὶ ὄχι στὴ σχολικὴν κατάρτησι. Τὸ σύστημα ὅμως ἀναμορφώσεως εἶναι τὸ ἴδιο. Λειτουργοῦν ἐπίσης ἀναρρωτήριον ἱατρεῖα κ.λ.π., προσκοπικὰ τμήματα, μουσικὸ καὶ γυμναστικὸν τμήμα κ.ο.κ. Τὰ παιδιά ἐκκλησιάζονται τακτικὰ στὸν κοινὸν ναὸ τῶν δύο Καταστημάτων, φοιτοῦν δὲ στὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐργαζομένης Νεολαίας τῆς περιφέρειας.

Κάθε καλοκαίρι τὰ παιδιά τοῦ Α. Κ. πηγαίνουν σὲ δύο ομάδες ἐναλλάξ στὶς κατασκηνώσεις τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα. Ὁ λόγος τῆς κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον τοῦ θέρους ἐξοχῆς τῶν παιδιῶν ὀφείλεται στὴν ἀνάγκη νὰ μὴ διακοπτεῖται ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσίς τῶν καὶ ἡ λειτουργία τῶν ἐργοστασίων καὶ ἐργαστηρίων τοῦ Α. Κ.

Τὸ προϊόν τῆς ἐργασίας τῶν διαφόρων ἐργαστηρίων χρησιμοποιεῖται γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν Ἄναμορφωτικῶν Καταστημάτων καὶ τῶν τροφίμων τους.

Τὸ Ἄναμορφωτικὸν Κατάστημα Θηλέων εἰς τοὺς Ἀμπελοκήπους ἔχει 200 τροφίμους, κορίτσια ἡλικίας 10-19 ἐτῶν. Περιέχει πλήρως δημοτικὸν σχολεῖον καὶ τμήματα οἰκοκυρικῆς (μαγειρικῆς, διαιτητικῆς, ὑγιεινῆς). Ἐπιπλέον περιλαμβάνει ἐπαγγελματικὰ μαθήματα ραπτικῆς, κεντήματος, καλαθοπλεκτικῆς, ὑφαντικῆς νοσοκομειακά, ὅπου αἱ μαθήτριά καταρτίζονται πλήρως στὴν τέχνην ἀπὸ εἰδικῆς τεχνίτριες. Τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἄναμορφωτηρίου, ἐκτός ἀπὸ τὴν διευθύντρια, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπιμελήτριες, παιδονόμους καὶ μοναχές, πού παρακολουθοῦν τὰ κορίτσια σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τους, παρέχοντάς τους κάθε ἠθικὴ ἐνίσχυσι. Τὸ Ἴδρυμα περιλαμβάνει ἰατρεῖον, μὲ τμήματα παθολογικὸν καὶ ὀδοντιατρικόν, ἀναρωτήριον κλπ. μὲ τακτικὴν ἰατρικὴν παρακολουθήσιν καὶ περίθαλψιν. Ἐπίσης ἔχει ἰδιόκτητον ναὸν, ὅπου αἱ τρόφιμοι ἐκκλησιάζονται τακτικά καὶ καθηγητικὰ σχολεῖα (ἀνώτερον, μέσον καὶ κατώτερον) ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀδελφότητος «Ζωή». Οἱ κοῦνδες, τὸ ἐστιατόριον, τὰ μαγειρεία, τὰ πλυντήρια κλπ. διατηροῦνται ἀπὸ τὰς τροφίμους σὲ λαμπρὴ καθαριότητα καὶ τάξι. Τὸ Ἴδρυμα διαθέτει ἐπίσης καλὴν βιβλιοθήκην μὲ βιβλία ψυχαγωγικά, μορφωτικά καὶ ἠθικοπλαστικά. Τὸ καλοκαίρι αἱ τρόφιμοι πηγαίνουν σὲ κατασκηνώσει στὴν Πεντέλη. Στὸ Ἴδρυμα ἐφαρμόζεται τὸ κοινὸ σύστημα ἀναμορφώσεως, μὲ τὸ τμήμα παρακολουθήσεως καὶ τὴν κατάταξι σὲ τρεῖς ἠθικὰς τάξεις ὅπως ἀναπτύξαμε παραπάνω προκειμένου γιὰ τὸ Ἄναμορφωτῆριον ἄρρένων. Ἡ ἠθικὴ ἀγωγή τῶν κοριτσιῶν, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς, παρουσιάζει ξεχωριστὰ προβλήματα. πού καθίστανται ἰδιαιτέρως δυσχερῆ ὅταν λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν του πὺς τὰ πῖο πολλὰ κορίτσια εἰσάγονται στὸ Ἴδρυμα γιὰ ἠθικὰ κυρίως παραστρήματα. Ἡ ἐπιτυχία ὅμως τῆς ἀγωγῆς αὐτῆς ἔχει καὶ ὀλότελα ξεχωριστὴ κοινωνικὴ καὶ ἠθικὴ σημασία.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς λειτουργίας τῶν Ἄναμορφωτικῶν Καταστημάτων, ἰδιαίτερα ἀπὸ τοῦ 1940, πού λειτουργοῦν

ὑπὸ τὴν μορφήν πού εὐρίσκονται σήμερα, εἶναι ἐνθαρρυντικά. Τὰ παιδιά, ὅταν βγαίνουν ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα, δὲν ἀφήνουν στὴν τύχην τους. Τόσον ἡ διεύθυνσις τῶν Ἄναμορφωτικῶν ὅσον καὶ αἱ Ἐταιρεῖαι Προστασίας Ἀνηλίκων, πού ἱδρῦθησαν καὶ λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης στὶς ἔδρες τῶν διαφόρων πρωτοδικείων, μεριμνοῦν γιὰ τὴν ἐξέβουσι καταλήλου ἐργασίας, γιὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν παιδιῶν στὶς ἐπαρχίας τους καὶ, γενικά, γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀποκατάστασι τῶν ἐξερχομένων. Ἀκόμα καὶ ἀργότερα αἱ Ἐταιρεῖαι προστασίας Ἀνηλίκων παρακολουθοῦν τὴν κοινωνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ πορεία τῶν παιδιῶν αὐτῶν καὶ κρατοῦν ἐνήμερον τὸ ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, πού κατατοπίζει σχετικῶς τὴν διεύθυνσι τῶν Ἄναμορφωτικῶν. Μὲ τὴν συνεργασία τῶν παραγόντων αὐτῶν, καθὼς καὶ τῶν κατὰ τόπους ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, τὰ Ἄναμορφωτικά κατέχουν ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν τύχην καὶ τὴν ἐξέλιξι τῶν παλαιῶν τροφίμων τους. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ εἶναι πολὺ παρήγορα. Κατὰ μίαν στατιστικὴν τῶν Ἄναμορφωτικῶν Ἀρρένων, 97% τῶν ἐξερχομένων παιδιῶν ἐπέτυχον στὴ ζωῆν, σὰν ἐπαγγελματίες καὶ κοινωνικοὶ ἄνθρωποι. Μερικοὶ μάλιστα, μουσικοὶ καὶ εἰδικοί τεχνίτες, εἶναι πρότυπα καλῶν καὶ χρηστῶν πολιτῶν καὶ οἰκογενειάρχων. Ἄλλοι πολέμησαν στὸ στρατὸ κ' ἔγιναν καὶ ἀξιωματικοί, μερικοὶ δὲ ἔπασαν ἠρωϊκὰ ὑπὲρ πατρίδος. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ἄλλιν, πού κατέχει τὸ Ἄναμορφωτῆριον Θηλέων, τὰ κορίτσια πού βγαίνουν ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα ἀποκαθίστανται ἀπολύτως στὴ ζωῆν καὶ κατὰ ἕνα ποσοστὸ 100% δὲν ὑποπίπτουν σὲ ποινικὰ ἀδικήματα, ἐνῶ κατὰ ἐλαχιστότατον ποσοστὸ ὑποπίπτουν ἐκ νέου σὲ ἠθικὰ παραπτώματα. Συνήθως σταδιοδρομοῦν στὶς διάφορες τέχνες στὶς ὁποῖες κατηρτίσθησαν, παντρεύονται καὶ δημιουργοῦν εὐυπόληπτες οἰκογενεῖες.

Παρ' ὅλα ὅμως τὰ ἐνθαρρυντικά αὐτὰ δεδομένα, δὲν μποροῦμε νὰ ποῖμε πὺς τὸ ἔργο τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐξερχομένων ἀπὸ τὰ Ἄναμορφωτῆρια ἔχει φθάσει στὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς ἀποδόσεώς του. Ἐν πρώτοις τὸ κράτος δὲν μπορεῖ νὰ ἐνίσχυση ὅσο θάπρεπε τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ἔργο. Ὅχι γιὰτὶ αἱ ἀρμόδιαι ὑπηρεσίαι δὲν κατανοοῦν τὴν κοινωνικὴ καὶ ψυχολογικὴ σημασία τοῦ ἔργου. Κάθε ἄλλο. Μὰ ἀπὸ ἔλλειψι μέσον καὶ ἐμφύχου ὕλικου. Συγκεκριμένως δὲν βοηθεῖται σὲ ὅση κλίμακα ἐχρειάζετο ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλία, πού ἔπρεπε νὰ δώσῃ πῖο πολλὴν προσοχὴν στὸν τομέα αὐτό. Ἀκόμη αἱ Ἐταιρεῖαι Προστασίας Ἀνηλίκων, παρ' ὅλη τὴν καλὴν διάθεσιν καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν μελῶν τῶν

διοικήσεών των καὶ τῶν συνεργατῶν των, ἔχουν ἀνάγκη σοβαρᾶς ἐνισχύσεως γιὰ τὸ μεγάλο ἔργο ποῦ τοὺς ἀνετέθη.

Γενικώτερα, ὅμως, πρέπει νὰ κινηθῆῃ δραστηριώτερα ἡ κοινωνία γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως. Πρέπει νὰ φροντίσῃ ὥστε τὰ παιδιὰ ποῦ ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ Ἐναμορφωτήρια νὰ βρεθοῦν σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀγάπης καὶ στοργῆς, ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ σταδιοδρομήσουν ὡς χρήσιμοι καὶ καλοὶ κοινωνικοὶ ἄνθρωποι. Γιατί, ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει, αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἀναμορφώσεως, ποῦ μὲ τόσες προσπάθειες ἐπιδιώκει τὸ κράτος. Τότε τὰ παιδιὰ αὐτά, ποῦ βρέθηκαν κάποτε, ράκη ἠθικά, στὸ χεῖλος τοῦ γκρεμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς ἐξουθενώσεως, θὰ γίνων ἐνεργοὶ ἐργάται μιᾶς καλύτερης καὶ πῶ ἠθικῆς κοινωνίας.

Ὅταν, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, βρῆῃ ὀριστικὰ πιά ἡ Ἑλλάδα μας στοὺς καιροὺς μας τὸν δρόμο τοῦ ἀληθινοῦ προορισμοῦ της, ὅπως ἄρχισε κιόλας νὰ δια-

φαίνεται μὲ τὴν στροφή πρὸς τὰ Ἑλληνοχριστιανικά ἰδανικά, τότε, στὴν καινούργια Ἑλλάδα, ποῦ θὰ φωτίζεται ἀπὸ τὰ αἰώνια αὐτά ἰδανικά, καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀναμορφώσεως θὰ βρῆῃ τὴν πληρεστέρα δυνατὴ λύση του. Γιατί τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ζήτημα ἀγάπης, κατανοήσεως, στοργῆς καὶ ἡμερότητος, ποῦ πρέπει νὰ ἐπιδειχθῆ ἀπὸ τὸ κράτος, τὴν κοινωνία καὶ γενικὰ ἀπὸ τὸν καθένα μας, πρὸς τὰ παιδιὰ αὐτά, ποῦ βρέθηκαν πρὸς στιγμὴν ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ ἀγάπη ὅμως αὐτῆ, ἡ στοργή, ἡ αὐταπάρνησις, ἡ ἔμπρακτὴ ἐφαρμογὴ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ποῦ τὴ ζητᾶμε πάντα ὡς ἀποτελεσματικὸ φάρμακο γιὰ τὰ ἀτομικά καὶ τὰ κοινωνικά κακά, θᾶναι τότε, τὴν ἅγια ἐκεῖνη ἡμέρα, κανὼν καὶ γνώμων τῆς ζωῆς ὄλων τῶν Ἑλλήνων, ποῦ θὰ δίδῃ τὴ ζωντανὴ σφραγίδα του στοὺς θεσμοὺς, στὴ νομοθεσίαν, στὰ ἰδρύματα, σ' ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς δημοσίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς δραστηριότητος.

Δ. Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

Τῶν θνητῶν ἡ διάνοια θὰ στρέφεται ἀείποτε πρὸς τὸ θεῖον ὡς πρὸς τὴν μόνην αὐτῆς ἀνάπαισιν ἢ τὸν μόνον ἀγῶνα.

Τί εἶναι ὁ Ἥλιος; Διὰ τοὺς μὲν αἰνιγμα, διὰ τοὺς δὲ θαῦμα· καὶ ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ εἶναι διὰ τοὺς μὲν γρίφος, διὰ τοὺς δὲ λαμπάς...

Πρὸ τῶν σήμερον ὕλιστιῶν, δαρβινιστιῶν καὶ θετικιστιῶν ὑπῆρξαν οἱ ἀπαισιόδοξοι, οἱ δοθολογισταὶ καὶ οἱ κριτικισταὶ· ἀλλὰ παρῆλθον· πρὸ αὐτῶν ἦσαν οἱ πανθεῖσται, ἀλλ' ἐξέλειπον. Παρέρχονται, κρύπτονται ἐν τῇ σκιᾷ, ἀφανίζονται ἀφοῦ ἐπὶ βραχὺ τέρωσαι τοὺς φιλοκαίνοισ καὶ τοὺς φιλαναγιώστας διὰ περιέργου σὺ ναυλίας λέξεων καὶ γνωμῶν. Ὁ δὲ Χριστιανισμὸς ἔμεινε καὶ θὰ μένη...

Ὁ πόθος τῆς μωραῆς ἐπιδείξεως, ἡ μανία τοῦ καινὰ ἐκάστοτε λέγειν, ἡ δοκαιοσοφία, ὁ τύφος καὶ ἡ αἰνισις ἄγουσιν εἰς τὰς συγχρόνους ἀθεῖστικὰς θεωρίας, ἀφ' ὧν τὸνναντιόν ἀπάγει ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἀκραιφνὴς φιλοσοφικὴ συζήτησις τῆς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν κειμένης ἀληθείας».

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

[*Ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Ὑλισμὸς. — *Ἡ Χολεριασμένη, ἔκδοσις Ἑλευθερουδάκη, σελὶς 98 - 99].

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Β'

1. Ἡ σχολή τοῦ Ἐπιφανίου εἰς τὰ Ἰωάννινα, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ χειροτόνηθέντος Μελετίου, εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐξη ὡς διευθυντὰς, μαθητὰς τοῦ Μελετίου, οἱ ὅποιοι ἐφιλοτιμήθησαν νὰ μιμηθοῦν καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τὸ διδακτικὸν σύστημα τοῦ περιφήμου διδασκάλου τῶν. Ὁ διαδεχθεὶς τὸν Μελετίου Ιερομόναχος Παρθένιος Κατζιούλης (1692-6) προηγήθη καὶ αὐτὸς πολὺ τῆς ἐποχῆς του με ἔργα δημολογουμένως πρωτότυπα¹. Ἀποτελεῖ ἀξιοσημεῖωτον γεγονός τὸ ὅτι πρῶτος ὁ Ιερομόναχος Κατζιούλης ἐπεχείρησε με μεγάλην ἐπιτυχίαν τὴν συγκέντρωσιν τῶν παρομιῶν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν παραβολὴν τῶν πρὸς τὰς παροιμίας τῶν ἀρχαίων². Εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ὄρος φιλολογοῦν δὲν ἦτο ἀκόμη ἐπιστημονικῶς καθωρισμένος ἕνας λόγιος Ιερομόναχος ἦνοιε πρῶτος τὸν δρόμον πρὸς μίαν νέαν ἐπιστήμην, τὸσον πολῦτιμον, τὴν λαογραφίαν. Ὡς πρῶτον ἔργον ὁ Παρθένιος ἐτύπωσε τὸ «Ἀποφθεγμάτων ἀπανθίσματα Ἁγίων πατέρων καὶ Φιλοσόφων»³. Ὁ ἴδιος ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς ὁ συντάκτης καὶ τῶν εἰς τὸν ὑπ' ἀρ. 213 κώδικα Ἀλεξίου Κολυβά συλλογῶν παροιμιῶν⁴. Καὶ μόνον αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ Παρθενίου ἀρκεῖ διὰ νὰ δοξάσῃ τὸν συντάκτην, τὴν σχολὴν καὶ τὰ Ἰωάννινα καὶ ἀποτελεῖ μίαν σπουδαίαν ἐθνικὴν συμβολήν. «Ἡ ἐργασία τοῦ Κατζιούλη, γράφει ὁ Ν. Πολίτης, εἶναι πολῦτιμος ὑπὸ πολλὰς ἀπόψεις, οὐ μόνον διὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν κατηρίσθη, ἢ παλαιοτάτη ὄσα τῶν ἑλληνικῶν συλλογῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐρμηνείας⁵. Ἀργότερα ἡ σχολὴ τοῦ Ἐπιφανίου ὑπεστηρίχθη καὶ μεῖο ἄλλας χορηγίας τοῦ Πάνου Ἱερομνήμονος καὶ τοῦ Νικ. Καραϊωάννου, ὁ ὅποιος ὤρισεν ὅπως ἐκ τοῦ διατεθέντος ποσοῦ σπουδάζων καὶ διατρέφονται δωρεάν

τέσσαρες ἱερεῖς καὶ ἄλλοι μαθηταί⁶.

2. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἐπιφανίου ἐμμήθησαν καὶ ἄλλοι φιλοπάτριδες Ἰωαννῖται. Πρὶν ἀκόμη παύση νὰ λειτουργῇ ἡ σχολὴ Ἐπιφανίου ὁ πλοῦσιος ἔμπορος Μᾶνος Γκιούμας κινουόμενος ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ τὴν παιδείαν, ἴδρυσεν νέαν σχολὴν καὶ διέθεσε χάριν αὐτῆς τὸ μεγάλο δι' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν χρηματικὸν ποσὸν τῶν εἴκοσι χιλιάδων δοκάτων⁷. Τὸ νέον ἐκπαιδευτήριον ἰδρύθη τὸ 1676 καὶ ὠνομάσθη «Πρῶτὴ σχολὴ τῶν Ἰωαννίνων» ἢ «Σχολὴ τοῦ Γκιούμα» καὶ ἔμελλε νὰ ἀναδειχθῇ κατὰ πολὺ ἀνωτέρα καὶ ἐνδοξότερα τῆς σχολῆς Ἐπιφανίου⁸. Πρῶτος διευθυντὴς τῆς νέας σχολῆς ὑπῆρξεν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Ιερομόναχος Βησσαρίων Μακρῆς, μαθητὴς τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου⁹. Ὁ Μακρῆς διηύθυνε τὴν σχολὴν εὐδοκίμως μέχρι τοῦ 1683 καὶ τὴν κατέστησε περίφημον εἰς ὅλον τὸν τότε ἑλληνισμὸν καὶ πέραν αὐτοῦ. Κάτοχος μεγάλης καὶ εὐρείας μορφώσεως, βαθῆς γνώστης ὅλων τῶν νεωτέρων φιλοσοφικῶν καὶ παιδαγωγικῶν συστημάτων δὲν ἐδίετασε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἕως τότε ἰσχύουσαν διδακτικὴν μέθοδον τῆς «πολλαπλῆς» ψυχαγωγίας καὶ νὰ χαράξῃ νέους δρόμους εἰς τὴν ἀγωγὴν τῆς νεότητος, ἐφαρμόσας τὴν «μονολεκτικὴν ψυχαγωγίαν»¹⁰. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν συνέγραψεν ἰδικὴν του γραμματικὴν μετὰ τὸν τίτλον «Σταχυολογία τεχνολογικὴ κατ' ἐρωταπόκρισιν τῆς γραμματικῆς τέχνης», ἡ ὁποία ἐδημιούργησε πραγματικὴν ἐπανάστασιν εἰς τὴν διδακτικὴν μέθοδον καὶ τὸσον τὴν ἀγάπησαν μαθηταί καὶ διδάσκαλοι ὥστε ἐκυκλοφόρησε συνεχῶς εἰς ἐπανεπιλημμένους ἐκδόσεις ἀπὸ τὸ 1686 μέχρι καὶ τοῦ 1813¹¹. Ὁ Βησσαρίων ἔγραψε καὶ ἄλλα συγγράμματα, ἀνεκδοτὰ ὅμως δυστυχῶς, τὰ ὁποῖα ὅπως ἀναφέρει ὁ Β. Μυστακίδης εὕρισκοντο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς σχολῆς Καλλιπόλεως¹².

1. Περὶ Π. Κατζιούλη ἴδε Ἀραβαντινόν, Πανδώρα, ΙΓ', 164 ἐ.

2. Ν. Πολίτου, Παροιμιαί, τόμ. Α', σ. λ' κ. ἐ., 69 κ. ἐ.

3. Βρετοῦ-Παπαδοπούλου, Νεοελλ. Φιλολογία, Α' σ. 66.

4. Σ. Λάμπρου, Ν. Ἑλληνομνήμων, ΙΓ', σ. 287, ὁποσμη.

5. Μελετάται ἐπὶ τοῦ βίου... τ. Α', σ. λβ'.

6. Βελοῦδου, Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων ἀποικία ἐν Βενετία, σ. 125.

7. Βελοῦδου, ἐ.ἀ. σ. 125.

8. Λάμπρου, ἐ.ἀ. σ. 287.

9. Ἀνανούμου, Χρυσασίας, τ. Δ' (1866), σ. 579.

10. Φ. Μιχζλοπούλου, Τὰ Γιάννενα καὶ ἡ νεοελλ. ἑθνικὴ ἀναγέννησις, σ. 34.

11. Σ. Λάμπρου, ἐ.ἀ. σ. 288.

12. Β. Μυστακίδου, Παρνασσός, τ. 10ος, σελ. 64-65.

Εἰς τὴν σχολὴν Γκιούμα ἔγιναν καὶ αἱ πρῶται ἀπόπειραι διδασκαλίας Ἀριθμητικῆς κατὰ τὰ τότε εὐρωπαϊκὰ ὑποδείγματα ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιον Παπαβασιλείου, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται καὶ ἡ πρώτη στοιχειώδης «Εἰσαγωγή Μαθηματικῆς»¹³. Διάσημοι κατόπιν διευθύνται τῆς σχολῆς Γκιούμα ὑπῆρξαν ὁ Γεώργιος Σουγδουρῆς, ἀπὸ τοῦ 1683 μέχρι τοῦ 1715, ὁ περίφημος Μεθόδιος Ἀνθρακίτης, ὁ πρωτοπάπας Ἰωαννίνων Μπαλάνου Βασιλοπούλου (1723-60), ὁ υἱὸς του Κοσμάς (1760-1799) καὶ οἱ ἀδελφοὶ του Κωνσταντῖνος (1799-1818) καὶ Ἀναστάσιος (1818-20)¹⁴. Ἡ φήμη τῆς σχολῆς κατὰ τὰ ἑκατὸν πενήντα περίπου χρόνια τῆς λειτουργίας της, ὑπῆρξε θρυλική, ἰδίως κατὰ τὰς πρώτας δεκαετίαι. Ἀπέκτησε καὶ ἰδιαίτερον ἔδραν τῶν κερῶν καὶ κοσμικῶν ἐπιστημῶν ἑλληνιστῶν καὶ λατινιστῶν διδασκομένων¹⁵. Ὁ μοναχὸς Παῖσιος εἰς τὸν «Ἐπαινον τῶν Ἰωαννίνων διὰ στίχων» τὴν ἐξυμνεῖ ὡς καύχημα καὶ στόλισμα τῆς ἡπειρωτικῆς πρωτεύουσας:

*«Τὸ μέγα σπουδαστήριον εἶναι τοῦ μακαρίτου Γκιούμα τοῦ Ἐμμανουὴλ καὶ τοῦ Λεονταρίτου, τὸ ἔταρον καὶ δευτερον εἶναι τοῦ Ἠγουμένου Ἐπιφανίου, Μοναχοῦ τοῦ ἐπικαλουμένου...»*¹⁶.

Εἰς τὴν Σχολὴν Γκιούμα ἐγένετο καὶ τοῦτο τὸ ἐξαιρετικόν, ὅτι οἱ πτωχοὶ μαθηταὶ ἐτρέφοντο, ἐνεδύοντο, ἐλάμβανον βιβλία καὶ αὐτὴν τὴν γραφικὴν ὕλην διὰ δαπάνης τοῦ Σχολείου¹⁷. Ἡ ἔκλογη δὲ τῶν μαθητῶν ἐγένετο μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ κατόπιν αὐστηροῦ διαγωνισμοῦ¹⁸.

Εἰς τὸ πρόγραμμά της περιελάμβανε ὀχι μόνον ὡς τὰ τῶν σημερινῶν γυμνασίων, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὺ ἀνώτερα. Μερικοὶ ἐκ τῶν διδασκάλων της, κληρικοὶ ἐπιφανεῖς λόγιοι, ἐμόρφωνον τοὺς μαθητὰς τῶν μετὰ διδασκαλίαν «αὐτόχρομα ἀκαδημαϊκῆν». Πολλοὶ δὲ μαθηταὶ, παρ' ὅλας τὰς συγκοινωνιακὰς καὶ τόσας ἄλλας δυσκολίας ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἤρχοντο νὰ παρακολουθήσουν τὰ μαθήματά των ἀπὸ πολὺ μακρυνὰ μέρη καὶ εἰς ἡλικίαν ἀρκετὰ προχωρημένην, διότι ἡ φήμη των τοὺς προσείλκυε καὶ ὁ πόθος τῆς μαθήσεως ἦτο πολὺ ἰσχυρὸς.

3. Ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Σουγδουρῆς εἶχε σπουδάσει εἰς τὴν Βενετίαν τὴν ἑλληνικὴν, λατινικὴν καὶ ἰταλικὴν, ἰδιαίτερος δὲ εἶχεν ἐντρυφήσει εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ διε-

κρίνετο διὰ τὴν κλίσην του πρὸς τὰς ἀριστοτελικὰς μελέτας. Πνεῦμα φιλελεύθερον καὶ μὲ εὐρείας ἐπιστημονικὰς ἀντιλήψεις, ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προκατόχων του ἐνεωτέρεινον εἰς πολλὰ. Ἐκτὸς τῶν φιλολογικῶν μαθημάτων, πρῶτος ἐδίδαξε φυσικὴν¹⁹ καὶ παρέδωσε συστηματικὰ μαθήματα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἀριστοτέλους. Διὰ τὸν καλλίτερον καταρτισμὸν τῶν μαθητῶν του συνέταξεν ἰδικὴν του γραμματικὴν, ἡ ὁποία ἐξεδόθη πολλάκις εἰς τὴν Βενετίαν. Ἐκεῖνο ὄμως τὸ σύγγραμμα πού τὸν κατέστησε διάσημον εἶναι ἡ «Εἰσαγωγή λογικῆ ἢ προδιάθεσις εἰς ἅπασαν τὴν λογικὴν μέθοδον τοῦ Ἀριστοτέλους», ἡ ὁποία ἐπὶ πολλὰ χρόνια ἐδιδάσκετο χειρόγραφος καὶ πολὺ μετὰ τὸν θάνατόν του, τὸ 1792, ἐτυπώθη εἰς τὴν Βιέννην. Τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι μίᾳ ἀρίστη συμβολῇ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὰς νεοελληνικὰς ἀριστοτελικὰς μελέτας, εἰς τὰς ὁποίας ἐτρέψισαν οἱ λόγοι «Ἑλληνες ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος»²⁰. Ὁ Γεώργιος Σουγδουρῆς εἶναι ὁ πρῶτος ἐκ τῶν διδασκάλων, ὁ ὁποῖος ηὔτύχησε νὰ ἴδῃ τοὺς κόπους του ἀναταβιζομένου καὶ τὸν σπουδὸν τῆς διδασκαλίας του εἰς τόσον μικρὸν χρονικὸν διάστημα καρποφοροῦντα «εἰς ἐξήκοντα καὶ εἰς ἑκατὸν». Ἀρκετοὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν μαθητῶν του διασκορπίζονται εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, Ἰδρύουν σχολεῖα, μορφώνουν καὶ ἐνθαρρύνουν τὴν νεότητα, διαλύουν τὰ σκότη τῆς ἀμαθείας, τονώνουν τὸ φρόνημα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπελευθερώσεως. Ὁ κληρικὸς Γ. Σουγδουρῆς ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐμπνευσμένος διδάσκαλος. Ὁ ἐγκωμιστῆς του Μελέτιος γράφει χαρακτηριστικῶς: «... διὰ τῶν ἰδίων μαθητῶν, πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῆν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων οὔσαν Εὐρώπην, καταβαρβαρωθεῖσαν ἐξεπαίδευσεν, διασπαρέντων τῶν ἰδίων μαθητῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν»²¹.

4. Μαθητῆς τοῦ Σουγδουρῆ ὑπῆρξεν καὶ ὁ ἱερομόναχος Μεθόδιος Ἀνθρακίτης, πού τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διευθύνσιν τῆς σχολῆς καὶ ὁ ὁποῖος ὁμολογουμένως ὑπερέβαλε κατὰ πολὺ τὸν διδάσκαλόν του. Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι ὑπῆρξεν ἡ σπουδαιότερα πνευματικὴ προσωπικότης καὶ ἡ μεγαλύτερα ἀναγεννητικὴ δύναμις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Προηγήθη τόσον τῆς ἐποχῆς του, ὥστε οἱ σύγχρονοὶ του παρεξηγοῦντες τὰς ἰδέαι καὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας του τὸν κατηγοροῦσαν καὶ τὸν ἐδίωξαν ὡς ἄθεον. Ἡ εἰδικὴ σύνοδος πού συνήλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως διὰ

13. Χ. Φιλιτᾶ, Πανδώρα, τ. 8ος 1858), σ. 550.

14. Σ. Λάμπρου, ἔ. ἀ. σ. 288.

15. Ι. Λαμπρίδου, Ἡπειρωτικὰ Μελετήματα, τεύχ. Α', σ. 65.

16. Ποταίου, Ἐπαινος κ.λ.π. Ἐνετίῃσι 1775, σ. 12.

17. Παρὰ Φ. Μιχαλοπούλου, ἔ. ἀ. σ. 33.

18. Ἀνωνύμου, Χρυσάλλις, Δ', 580.

19. Φ. Μιχαλοπούλου, ἔ. ἀ. σ. 33.

19. Μπαλάνου Βασιλοπούλου, ἔ. ἀ. σ. ΙΧ.

20. Σ. Λάμπρου, ἔ. ἀ. σ. 289.

21. Μελετίου, Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Γ, 484.

τὴν ἐδίδακται τῆς ὑποθέσεώς του τὸν ἀπὸ ἄλλοις τῆς κατηγορίας δι' ἑτεροδοξίαν. Δυστυχῶς ὅμως ἀργότερα ἢ σύνοδος διέταξε νὰ καοῦν ὅλα τὰ ἀντίγραφα τῶν ἀνεκδότων φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων τοῦ σοφοῦ Ἰωαννίτου²². Προικισμένος μὲ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματα, φιλοσοφικὴ καὶ μαθηματικὴ ἰδιότητα, πρῶτος ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ἑλλάδα συστηματικῶς γεωμετρίαν, ἄλγεβραν καὶ τριγωνομετρίαν²³. Πολλὰ ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν του σκέψεων μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους συζητοῦνται ἀπὸ κορυφαίους θεολόγους. Ὁ Δημήτριος Μοσχολίτης γράφει διὰ τὸν Μεθόδιον: «Ἀνὴρ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς φιλόσοφος, θεολόγος καὶ μαθηματικὸς, ἔμπειρος τῆς θείας Γραφῆς καὶ ἱεροκλήρου»²⁴. Ὁ δὲ Μπαλάνος Βασιλόπουλος ἀναφέρει εἰς τὸ προοίμιον τῆς «Ὁδοῦ Μαθηματικῆς» τὰς ἐπιστήμας, πού ἐσπούδασε καὶ ἐπέδωθε ὁ Μεθόδιος, τὸν ἀποκαλεῖ «ὄδηγον τε καὶ ἡγεμόνα» τῆς Μαθηματικῆς, Γραμματικῆς, Κυκλοπαιδείας, Φυσικῆς, Μεταφυσικῆς καὶ διτι εἰς τὴν Ἑνετίαν ἰδιαιτέρως ἐσπούδασε καὶ Γεωμετρίαν, Τριγωνομετρίαν, Γεωγραφίαν, Ἀστρολάβιον, Ἀστρονομικὴν, Ὀπτικὴν, Διδιοπτικὴν καὶ Κατοπτρικὴν, Μηχανικὴν «πρὸς τοῦτους δὲ καὶ ἄλλαις τισὶν ἐγγυμνασθεῖς μαθηματικαῖς πραγματεῖαις». Ἠγάπα τὴν ὑπόδουλον πατρίδα του καὶ δὲν ἐφείδεται ποτὲ κώπων καὶ θυσιῶν προκειμένου νὰ βοηθήσῃ καὶ ἐκπαιδεύσῃ τὴν νεότητα, τὴν αὐριανὴν ἐλπίδα τοῦ δούλου Ἐθνους. Φλεγόμενος ἐξ αὐτῆς τῆς πατριωτικῆς ἀγάπης καὶ ἐπιθυμιῶν νὰ προσφέρῃ θετικώτερον βοήθειαν καὶ ὠφέλειαν εἰς τὸ Γένος, ἐτύπωσε καὶ ἄλλο βιβλίον ἀπλοῦν καὶ πρακτικόν, μὲ τὸν τίτλον «Βασκὸς Λογικῶν Προβάτων», διὰ τοῦ ὁποίου ἐπέδωκε τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀναγεννησὶν τοῦ συγχρόνου τότε κλήρου. Γνωρίζων ἐκ προσωπικῆς πείρας τὴν τεραστίαν ἀναγεννητικὴν δύναμιν καὶ ἠθικὴν ἐπιβολὴν, τὴν ὁποίαν ἤμπορεῖ νὰ ἐξασκήσῃ ὁ πνευματικῶς μορφωμένος κλήρος ἐπὶ τοῦ λαοῦ, ἔστρεψεν εἰς αὐτὸν τὴν προσοχὴν του. Μὲ τὸ σύγγραμμα αὐτὸ ἀνεδείχθη, ὅπως γράφει καὶ ὁ Βρετὸς «ἐπιστήμων ἄριστος καὶ θεολόγος ἐπ' αὐτῆς ἄριστος»²⁵ καὶ προσέφερεν εἰς τὸ ἔθνος μίαν πολὺτιμον προσφορὰν.

Τὸ μορφωτικὸν καὶ ἐκπαιδευτικὸν του ἔργον δὲν περιώρισε μόνον ἐντὸς τῆς Σχολῆς. Ἐκρήτυπε καὶ «ἀπ' ἄμβωνος» καὶ μὲ τὴν ρητορικὴν του δεινότητα ἠγωνίζετο νὰ τονώσῃ τὸ φρόνημα τῶν ὑποδούλων

Ἑλλήνων καὶ νὰ τοὺς ἐμπνεύσῃ τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν παιδείαν²⁶. Τὸ ἔγγραφο πού ἀπέστειλεν ἡ Κοινότης τῶν Ἰωαννίνων πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ νὰ ἀνασκευάσῃ τὰς ἐναντιον του συκοφαντίας, περιγράφει εἰς ἄπλᾶς καὶ συγκινητικὰς γραμμὰς τὸ μεγάλο ἀναμορφωτικὸν ἔργον τοῦ Μεθοδίου εἰς Καστοριῶν καὶ Ἰωάννινα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων γράφει: «Διδάσκοντας, ὁ Κύρ Μεθόδιος, τοὺς προσερχομένους τῶν μαθητῶν... καὶ φωτίζοντας πολλοὺς οὐ μόνον μὲ τὸ φῶς τῶν ἐπιστημῶν καὶ μαθησέων, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σέλας τῆς εὐσεβείας, ἐπιστρέφοντας πολλοὺς δι' ἐξομολογήσεως εἰς μετάνοιαν, ἀνέστησάν τινες δικὴν σφοδροτάτων ἀνέμων. . οὐχὶ δι' ἄλλο, παρὰ διὰ νὰ προξενήσῃσι ναυστροφίαν τῆς ἀγαθῆς καὶ καλῆς φήμης τοῦ ρηθέντος λογιωτάτου Κύρ Μεθοδίου...»²⁷.

5. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς σχολῆς Γκιούμα τοῦ Μεθοδίου, ἀνέλαβε τὴν διευθύνσιν τῆς ὁ Ἱερεὺς Μπαλάνος Βασιλόπουλος, ὁ ὁποῖος ἀπέριψε κάθε νεωτερισμὸν εἰς τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας καὶ ἐπανῆλθε εἰς τὸ παλαιὸν σύστημα. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως ἡ σαφήνεια τῆς διδασκαλίας του καὶ αἱ διοικητικαὶ αὐτοῦ ἱκανότητες τὸν κατέστησαν περιφημον καὶ κατάρθωσε νὰ μεταβιβασθῇ διαδοχικῶς ἡ διοίκησις τῆς σχολῆς εἰς τοὺς υἱοὺς του μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς, τὸ 1820, ὅταν ἡ στρατιὰ τοῦ σουλτάνου κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἄλῃ, κατέστρεψε τὴν ὥραιαν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων. Ἀργότερα μάλιστα, ὅταν τὸ κληροδόχημα τοῦ Γκιούμα ἐξέλιπε, ἐλέγετο πλέον «Σχολὴ τῶν Μπαλάνων»²⁸. Ἰδρυσαν δὲ καὶ περίφημον Βιβλιοθήκην.

6. Ἠκμαζεν ἀκόμη ἡ σχολὴ Γκιούμα, ὅταν οἱ δύο Ἰωαννίται ἀδελφοὶ Σίμος καὶ Λάμπρος Μαρούτση, ἔμπειροι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Βενετίαν, ἀπεφάσισαν τὴν ἀνασύστασιν τῆς σχολῆς τοῦ Ἐπιφανίου Ἐπάνω εἰς νέας βάσεις, ἣ μάλλον τὴν ἴδρυσιν νέας σχολῆς εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Ἁγίας Μαρίνης τὸ 1742²⁹. Ἡ λειτουργία τῆς Μαρουτσαίας σχολῆς σημειώνει πραγματικῶς ἕνα καινούργιον σταθμὸν εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῶν Ἰωαννίνων, ἔγινεν ὅμως καὶ ἀφορμὴ μεγάλων διχονοιῶν μεταξὺ τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων. Ἡ ἐκλογὴ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Μαρούτση ὡς πρώτου διδασκάλου καὶ διευθυντοῦ τῆς σχολῆς τοῦ περιφήμου Εὐγενίου Βουλγά-

22. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλάς, 419.— Σάθα, Νεοελληνικὴ φιλολογία, 435.— Β. Μυστακίδου, ἑ.ἀ. 66.

23. Ζαβίρα, ἑ.ἀ. 419.

24. Ζαβίρα, ἑ.ἀ.

25. ἑ.ἀ. σ. 240.

26. Ἰδε καὶ Φ. Μιχαλοπούλου ἑ.ἀ. σ. 38.

27. Π. Ἀραβῆ-Βεντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, τόμ. Β' σ. 277, σμ. 1.

28. G. Chasiotis, L'Instruction Publique chez les Grecs, σ. 48.

29. Μ. Παράνικα, Σχεδιάσμα, σ. 66.

ρεως, τιμῆ τοῦ Ἰδρυτᾶς τῆς καὶ ἀποδεικνύει τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐπιβολὴν των. Τὴν ἐποχὴν ἠκείνην ὁ Βούλγαρις ἤτο ἱεροκῆρυξ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος εἰς Βενετίαν. Ὁ νέος τὴν ἡλικίαν κληρικός, ἀλλὰ μὲ σοφίαν καὶ πολυμάθειαν γέροντος, συνήρπαξε καὶ συνεκίνηε τὰ πλήθη μὲ τὴν ρητορικὴν του δεινότητα καὶ τὰ φλογερά του κηρύγματα. «Κηρύσσοντας τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, οἱ Μαροῦτσοι, τοσοῦτον ἐμαυθύθησαν ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ τὸν στείλωσιν εἰς τὴν πατρίδα των ὡς διδασκάλον», γράφει ὁ Βελοῦδος. Ὁ Βούλγαρις ἔπειτα ἀπὸ λαμπρᾶς σπουδᾶς εἰς τὴν Πάδοβαν, ὅπου κατέπληξε τοὺς καθηγητὰς του, ἦλθε εἰς τὴν Μαρουτσαίαν σχολὴν ὅπου ἐδίδαξεν ὡς «ἀρχιδιδάσκαλος» ἀπὸ τοῦ 1742 μέχρι τοῦ 1746 καὶ πάλιν ἔπειτα ἀπὸ τὸ 1750 μέχρι τοῦ 1753³⁰. Εἰς αὐτὴν τὴν σχολὴν ἔθεσεν ὁ σοφὸς κληρικός τὰς πρῶτας βάσεις τοῦ ἰδικοῦ του φιλοσοφικοῦ συστήματος, ἀψηφῶν τὰς ἀντιδράσεις τῶν συγχρόνων του. Ἀκολουθήσας τὸ ἐκλεκτικὸν σύστημα διδασκαλίαν παρέλαβε, κατὰ τὴν σοφὴν συμβουλὴν καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ Χριστιανοῦς συγγραφεῖς ὅ,τι ῥαιότερον καὶ καλύτερον καὶ ἀπὸ τοῦ νεωτέρου ὅ,τι ἰδεαλιστικώτερον³¹. Βαθὺς κάτοχος τεραστίας ἐγκυκλοπαιδικῆς μαθήσεως κατεῖχε κάθε εἶδους γνῶσιν τῶν χρόνων του. Ἐγνώριζεν ἄριστα ἐνέα γλώσσας! Ἦτο βαθὺς ἑλληνιστὴς, χημικός καὶ μαθηματικὸς ἄριστος, φυσικός καὶ κυρίως κάτοχος μιᾶς καταπληκτικῆς φιλοσοφικῆς κατάρτισεως. Δικαίως θεωρεῖται ὡς ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ πρῶτος, ποῦ ἔκαμε πειράματα φυσικῆς καὶ χημείας³². Εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀνακαινιστὴς τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ καθόλου πολιτισμοῦ εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ὁ μεγαλύτερος λόγιος τῆς ἐποχῆς του. «Υπερέχων, γράφει ὁ Καλλιγᾶς, ὅλους τοὺς συγχρόνους του Ἑλλήνας καὶ κατὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν, ὄχι μόνον καθ' ὅλας τὰς ἐπιστήμας ἀναφαινεται τοῦ Ἑθνους του ἀρχηγῆς, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλας τὰς προσαθείας τῆς διαδόσεως τοῦ πολιτισμοῦ κορυφαῖος»³³. Διὰ τὴν μεγάλην μορφήν τοῦ Εὐγ. Βουλγάρεως ὡς διδασκάλου καὶ παιδαγωγοῦ ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερα μελέτη καὶ δι' αὐτὸ γίνεται εὐρὴς λόγος εἰς τὸ παρόν. Τοῦτο μόνον σημειώ-

νομεν, ὅτι, ὅπως χαρακτηριστικῶς γράφει καὶ ὁ Κοδρικᾶς, ἡ ἐποχὴ τῆς σχολαρχίας τοῦ Βουλγάρεως εἰς τὰ Ἰωαννίνα θεωρεῖται «ὡς ἐποχὴ τῆς ἠθικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ γένους»³⁴, καὶ κατατάσσεται μεταξὺ τῶν μεγαλύτερων προδρόμων καὶ συντελεστῶν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

7. Ἐκ τῶν διαδόχων τοῦ Βουλγάρεως εἰς τὴν Μαρουτσαίαν σχολὴν, ἀξιόλογοι εἶναι ὁ ἐκ Μετσόβου ἱερομόναχος Τρύφων, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν ἴσως μέχρι τοῦ θανάτου του, 1786³⁵, καὶ κυρίως ὁ Ἀθανάσιος Ψαλίδας, ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς τὸ 1797³⁶. Ἀργότερον, τὸ 1805, χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσαθείας τοῦ Ψαλίδου, ὁ εἰς Nijni-Novgorod τῆς Ρωσίας ἐγκατεστημένος μεγαλέμπορος Ζῶης Καπλάνης διέθεσεν ὑπὲρ τῆς σχολῆς τὸ μεγάλο ποσὸν τῶν πέντε χιλιάδων ρουβλίων, ἡ ὁποία ἔκτοτε ὀνομάσθη Καπλάνειος. Ἡ σχολὴ τότε ἀνεγνωρίσθη ὡς πατριαρχικὴ διὰ συνοδικοῦ σιγίλιου τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ε'.

Ὁ Ἀθανάσιος Ψαλίδας δὲν εἶχε οὔτε τὴν μόρφωσιν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν εὐρύτητα τῶν ἀντιλήψεων τῶν προγενεστέρων του. Φαίνεται ὅτι δὲν κατεῖχε βαθεῖαν γνῶσιν τῆς ἑλληνικῆς καὶ δὲν συνέγραψεν ἀξιόλογα ἔργα. Τὰς ἐλλείψεις αὐτὰς συνεπλήρωναν ὁμως ἡ «μεγάλῃ διοικητικῇ ἱκανότητι, εὐροια λόγου, δύναμις πειθοῦς»³⁷ καὶ αἱ ἀρκεταὶ ἐγκυκλοπαιδικαὶ γνῶσεις του. Μὲ τὴν παροιμιώδη στομφώδη εὐλογίαν του ἔπειθε τοὺς πάντας καὶ συνήρπαξε τὸν λαόν. Δὲν ἤρρησε νὰ γίνῃ διάσκημος καὶ πληθὸς μαθητῶν συνέρρουσιν πρὸς αὐτὸν ἐνῶ αἱ τάξεις τῆς σχολῆς τῶν Μπαλάνων ἠραΐωναν συνεχῶς. Αὐτὸ ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθοῦν μεγάλα ἔριδες καὶ ἀντεγκλήσεις μεταξὺ διδασκόντων καὶ διδασκόμενων τῶν δύο σχολῶν. Ὁ Ψαλίδας ὁμως εἶχε τὴν δύναμιν νὰ πείθῃ καὶ νὰ διεκφεύγῃ τὰς συκοφαντίας. Ἀκόμη καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀλῆ ἐθέλοντο νὰ τὸν ἀκούουν καὶ νὰ παρακολουθοῦν τὰ πειράματα τῆς φυσικῆς. Ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἔγινεν ἀγαπητὸς, δημοφιλὴς καὶ σεβαστὸς πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἠπείρου. Τέλος δὲ κατώρθωσε νὰ ἐπηρέασῃ καὶ νὰ δαμάσῃ καὶ αὐτὸν τὸν τύραννον τῶν Ἰωαννίνων Ἀλῆ Πασσᾶν. Ἐνας ἀνώνυμος ἀκροατὴς του, πολὺ μετὰ τὸν θάνατόν του, ἔγραψε δι' αὐτόν: «Ὁ Ἀθανάσιος Ψαλίδας, εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸ πῦρ τοῦ οὐρανοῦ. Φιλόσοφος, ἐνθουσιαστὴς, δὲν ἐδίδασκε τὰ γράμματα

30. Σ. Λάμπρου, ἔ. ἀ. σ. 291.

31. A. Rangabé, Histoire Littéraire de la Grèce moderne, τ. Α', σ. 66.

32. Ἰδὲ τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Δ. Κ. «Οἱ εἰσηγηταὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα», Ἀκτῖνες 1943, σ. 92 κ. ἑ.

33. Πανδῶρα, τόμ. Α' (1851), σ. 495.

34. Μελέτη τῆς Κοινῆς Ἑλληνικῆς Διαλέκτου, σελ. 165.

35. Κ. Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία, σ. 557.

36. Σ. Λάμπρου, ἔ. ἀ. σ. 291.

37. Ἐ. ἀ. σ. 292.

πρὸς διάδοσιν μόνον γνώσεων ὠφελίμων, ἀλλὰ καὶ πρὸς δημιουργίαν πολιτῶν γενναιοφρόνων. Ἡ ποικιλία καὶ ἡ χάρις τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀπετέλουν κόσμον δλόκληρον καὶ κόσμον ὠραῖον. Ἡ δὲ παράστασις τοῦ τοσοῦτον εἶχε τὸ ἐπαγωγὸν ὥστε οἱ ὀμιληταὶ τοῦ μετὰ τὸ πέρασ τοῦ μαθήματος ἀναχωροῦσαν θλιμμένοι»³⁸.

8. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως τὸ γεγονός εἶναι, ὅτι ἤδη πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὁ «χρυσὸς αἰὼν» τῶν Ἰωαννίνων εἶχεν ἀρχίσει νὰ δῦν. Ἡ μεγάλη πυρκαϊά, ποὺ κατέστρεψε τὴν Καπλάνειον καὶ Μπαλαναϊάν σχολὴν συνεκλόνησεν ἐκ βάθρων τὰ δύο αὐτὰ μεγάλα πνευματικὰ ἰδρύματα, ἀπὸ τὰ ὅποια τόσον πνευματικὸν φῶς ἐξεχύθη μέσα εἰς τὴν τόσον βαθέως σκοτεινὴν ἐποχὴν. Τότε ἐκάη καὶ ἡ περίφημος πλουσιωτάτη βιβλιοθήκη τῶν Μπαλάνων, ἡ ὅποια περιεῖχε πολὺτιμα χειρόγραφα καὶ δυσεύρετα πλέον βιβλία. Ὁταν εἰς τὰς 13 Αὐγούστου 1820 κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ σουλτάνου, ὁ Ἄλῆς, δίκην ἄλλου Νέρωνος, ἐπυρπόλησε τὴν ὠραϊάν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων τὰ πάντα μετεβλήθησαν εἰς ἄμορφα ερείπια καὶ στάκην. Περιγραφὴν τῆς τραγικῆς αὐτῆς πυρπολήσεως καὶ τῆς βανασότητος τοῦ Ἄλῆ, ποὺ διηύθυνεν αὐτοπροσώπως τὰ ἔργα τῆς καταστροφῆς, μᾶς παρέδωσεν ὁ Rouqueville³⁹.

Παρ' ὄλην τὴν καταστροφὴν ὅμως, ἡ ἔνδοξος παράδοσις τῶν Ἰωαννίνων εὗρηκε πάλιν εὐκαιρίαν νὰ μεγαλοουργήσῃ εὐθὺς μόνις οἱ Ἰωαννῖται ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ἐρειπωμένην πατρικὴν γῆν, ὅπως θὰ δοθῇ ἄλλοτε εὐκαιρία νὰ γραφῇ, καθὼς καὶ διὰ τὴν πλουσίαν ἐκδοτικὴν κίνησιν τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

9. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν παρὰ μίαν ἀμυδρὰν μόνις εἰκόνα τῆς ὅλης πνευματικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς κινήσεως τῶν Ἰωαννίνων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ἡ πλουσία πνευματικῆς καρποφορία τῶν κόπων καὶ τῶν θυσιῶν τῶσων καὶ τῶσων λογίων κληρικῶν καὶ μοναχῶν οἱ ὅποιοι διηύθυναν ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας τὰς περιφήμους αὐτὰς σχολὰς εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ ὑπολογισθοῦν. Οἱ καρποὶ τοῦ πνεύματος ἐκφεύγουν ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς ξηρᾶς λογιστικῆς καὶ στατιστικῆς. Ποίος ἤμπορε ποτὲ νὰ ὑπολογίσῃ τὰ ἀποτελέσματα καὶ τὴν συμβολὴν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀφύπνισιν τοῦ δούλου Ἔθνους, ὅλων ἐκείνων τῶν χιλιάδων ἀγνώστων καὶ ἀφανῶν μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ ἐξεπαιδεύοντο εἰς

τὰς λαμπρὰς σχολὰς τῶν Ἰωαννίνων ἐσκορπίζοντο ἔπειτα ἀνά τὸν ἑλληνισμὸν καὶ μετέφερον τὰ φῶτα τῆς παιδείας καὶ τὴν θρησκευτικὴν τόνωσιν εἰς τὸν ἔγκαταλειμμένον ἑλληνικὸν λαόν; Ἡ μᾶλλον τὰ ἀποτελέσματα ἐφάνησαν ἔπειτα ἀπὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα ὅταν ἡ μυστικὴ φλόγα τῆς ἐθνικῆς ἀφύπνισεως ἤναπτε τὴν ἐκθαμβωτικὴν πυρκαϊάν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἐνας ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ἀναγεννήσεως, ὁ πολὺς Μελέτιος, ὁ ὁποῖος ἐγνώρισε πολλοὺς ἐκ τῶν μεγάλων διδασκάλων ἔγραφε: «Αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ θέλουσι τιμῆσαι μὲ ἀθανάτους στεφάνους κατ' ἀξίαν πολλοὺς ἄνδρας τῆς πρωτευούσης πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, οἵτινες ἔλαμψαν ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ καὶ οἵτινες συνεισέφεραν πολὺ εἰς τὴν ἀναγεννησιν τοῦ Ἑλλάδος»⁴⁰. Ὁ Κοδρικᾶς, ὁ ὁποῖος ἀποκαλεῖ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην «Νέον Χρυσοῦν αἰῶνα» τῆς ἠθικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ γένους, ἐγκωμιάζει τοὺς σοφοὺς κληρικοὺς διδασκάλους διότι παρέστησαν «εἰς τὰ ἐκθαμβάματα τῶν νεοφωτισμένων Ἑλλήνων, τὴν διὰ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης ἠθικὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ἔθνους» ἀπέναντι τῶν ἀμορφῶτων Τούρκων⁴¹.

Τέλος ὁ ἱστορικὸς τῆς ἐπαναστάσεως Ἰωάννης Φιλήμων γράφει χαρακτηριστικῶς: «Ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἑλλάδος θέλει διαιωνίσει τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους πρὸς ἐκείνους, διὰ τῆς γενναίας προσπάθειας τῶν ὁποίων ἔλαβον ὑπαρξιν τὰ Γυμνάσια τῶν Ἰωαννίνων...». Τὰ σχολεῖα αὐτὰ διέχυσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα «τὰ αἰσθητά ἐκείνα, ὅσα ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς κρηπίς εἰς τὴν μέλλουσαν μεταβολὴν τῆς Ἑλλάδος»⁴².

Ἡ αἰώνιος δὲ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἔθνους ἀπέναντι τῶν γνωστῶν καὶ ἀγνώστων αὐτῶν διδασκάλων πρέπει νὰ εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερα, διότι ἡ πλειονότης, ἂν ὄχι ἡ ὁλότης, ἐξ αὐτῶν, ἦσαν ἐκ τῆς τάξεως τοῦ κλήρου. Μόνη ἡ διὰχρυσος τῶν φῶτων τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐπιστήμης, χωρὶς τὴν τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ τὴν στερέωσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς τραγικοὺς ἐκείνους μακροὺς χρόνους, δὲν θὰ ἦτο ποτὲ ἀρκετὴ διὰ νὰ γράψῃ σελίδας τόσοῦ ὑπερανθρώπου ἠρωϊσμοῦ καὶ ψυχικοῦ μεγαλείου, ὅσας ἔγραψεν ὁ ἀγῶν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ 1821.

ΑΓΓΕΛΙΝΑ ΛΕΚΑΠΗΝΟΥ

40. Γεωργεφία Παλαιά καὶ Νέα, Β', 282.

41. Μελέτη περὶ κοινῆς... Διαλέκτου, Α', 162.

42. Δοκίμιον περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, 1836, 61, 63.

38. «Ἐστία», τ. 7ος (1879), σ. 203.

39. Voyage dans la Grèce, Paris 1821, E', 461.

Ο Μόνος Τρόπος

ΔΙΗΓΗΜΑ (*)

Ο φίλος μου Hamblin ήταν ένας νευρικός άνθρωπος, μελαγχολικός, που εύκολα έχανε το θάρρος του. Τό κάθε τι τόν στενοχωρούσε, από το φόβο μή τυχόν ή μέχρι έκτεθ ή εις αεροπορικής επιδρομάς μέχρι τής άνησυχίας μή τυχόν πάθη τέτανο από κάποιο γρατσούνισμα τού δακτύλου τού χεριού του.

«Τό θάρρος άποκτάται άφ' ότου τό παιδί άρχίζει νά όμιλή» έλεγαν οι άρχαίοι Έλληνες. Ασφαλώς αυτό δέν συνέβαινε στην περίπτωση τού Hamblin έλεγα. Καί έξακολουθούσα νά τό πιστεύω μέχρις ότου έτυχε νά τόν συναντήσω μία μέρα τού δρόμο.

Ο Hamblin ειχε γίνει διαφορετικός άνθρωπος. «Τί ήταν εκείνο» είπα μέσα μου «πού τού έφερε αυτή τή λάμψη στα μάτια; Πού βρήκε αυτόν τόν άέρα, αυτή τήν αυτοπεποίθησι; Νομίζει κανείς πώς βρήκε τό φάρμακο κατά τής άνησυχίας».

Ένα μέρος τού μυστηρίου μου εξήγησε ο ίδιος και τά υπόλοιπα τά έμαθα από τόν

άνθρωπο πού κάποτε ο Hamblin φοβόταν περισσότερο από κάθε άλλον.

Χρόνια ο Hamblin έργαζόταν εις ένα έργοστάσιο δερματίνων ειδών ώς βοηθός τού κυριώτερου μετόχου, ενός κατοουφιασμένου φορτικού ανθρώπου πού υπέφερε από έλκος. Οι υπάλληλοί του τόν έλεγαν «ο κ. Λέων». Μία πολυάσχολη ήμέρα, όταν ο κ. Λέων έλειπε από τό γραφείο, ο Hamblin πήρε ένα τηλεφώνημα από ένα σπουδαίο άγοραστή.

«Πές σ' άφεντικό σου νά μου τηλεφωνήση άμέσως μόλις γυρίση» είπε ο άγοραστής. Άλλά μόλις ο Hamblin κατέβησε τό άκουστικό, τό τηλέφωνο κτύπησε και πάλι. Αυτή τή φορά ήταν ή γυναίκα του με άσχημα νέα: Τό παιδί τους ειχε άρρωστήση με παρωτίτιδα. Έπειδή ή γυναίκα του άνησυχούσε και για τήν υγεία τού Hamblin, τόν υποχρέωσε νά υποσχεθ ή δι δέν θά γύριζε στό σπίτι επί μία έβδομάδα. Ο Hamblin θά έπρεπε νά μένη στό ξενοδοχείο και ή φροντίδα αυτή με τήν άπότομη μεταβολή τής ρουτίνας στην ζωή του, τού έδιωξαν κάθε άλλη σκέψη από τό μυαλό του.

Για μερικές βραδιές ο Hamblin άναγκάστηκε νά μένη στό μικρό δωμάτιο τού ξενοδοχείου, άνησυχώντας για τό άρρωστο παιδί του και σκεπτόμενος τά έξοδα τού γιατρού και τά έξοδα τού ξενοδοχείου. Ειχε περάσει ή μισή εβδομάδα όταν ο Hamblin έθυμήθηκε τό τηλεφώνημα, και αυτό έγινε όταν τό άφεντικό άπ ήκε μεσ' τό γραφείο του κατακόκκινος από θυμό.

Ο άγοραστής εκείνος ειχε σκοπό νά

(*) Υπό τόν άνωτέρω τίτλον έημοσιεύθη εις τό Reader's Digest, τού Οκτωβρίου ένα άνδιαφέρον μικρόν διήγημα (είνα κομμάτι άληθινής ζωής) τού Άμερικανού συγγραφέως Fulton Oursler ο όποιος είναι γνωστός και εις τό έλληνικόν άναγνωστικόν κοινόν από τό έργον του «Τό πιό μεγάλο γεγονός» (μετάφρ. Κ. Κηκούρη) τό όποτον έκυκλοφόρησαν αι εκδόσεις «Η Διψυχός». Η διψύχουσις τού Reader's Digest, τήν όποίαν και από τής θέσεως ταύτης θεμελιώσ ειχαριστοθμεν, παρεχώρησε λίαν ευγενώς εις τας «Ακτίνας» τό δικαίωμα τής άνατύπωσος εις τήν Έλληνικήν χάριν τών Έλληνων άναγνωστών.

δύση μιὰ δοκιμαστική παραγγελία, ἀλλὰ ἐφύσον ὁ κ. Λέων δὲν τοῦ εἶχε ἀπαντήση στὸ τηλεφώνημά του, ἔδωσε τὴν παραγγελία του ἄλλου. «Ἐνα πράγμα θέλω νὰ μάθω» εἶπε ὁ κ. Λέων «πῆρες ἢ δὲν πῆρες τὸ τηλεφώνημα;»

Καὶ ὁ Hamblin φοβούμενος μήπως ἢ ἀπροσεξία του τοῦ στοιχίσῃ τὴ δουλειά του, εἶπε ξεροκατιπίνοντας: «Ὅχι κ. Λέων... δὲν τὸ πῆρα». «Θέλεις λοιπὸν νὰ υποθέσω ὅτι ὁ ἀγοραστής λέει ψέμματα;» φώναξε ὁ κ. Λέων, «ἀλλὰ θὰ βρῶ ἐγὼ τὴν ἄκρη, μὴ σὲ νοιάζει!»

Ὁ καύμενος ὁ Hamblin δὲν μπόρεσε νὰ κριμηθῇ ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Στριφογύριζε στὰ σεντόνια του χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ ἡσυχάσῃ ἀπὸ τὸ φέβρο του μὴ τυχόν τὸν ἀνακαλύψῃ ὁ κ. Λέων καὶ τὸν διώξῃ, καὶ τότε δὲν θὰ μπορούσε πιά νὰ βρῇ δουλειά διότι ἀσφαλῶς ὁ κ. Λέων δὲν θὰ ἔλεγε καλὸ λόγο γι' αὐτόν.

Πρὶν ἀκόμα ξημερώσῃ ὁ Hamblin πῆ-
δῃσε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του ντύθηκε βιαστικά καὶ βγήκε. Ἐξῶ στους ἐργαζομένους δρόμους ἀπλωνόταν βθεῖα σιωπὴ τὴν ὁποία δὲν διέκοπταν εἴτε εἰ πρῶνοι γαλατάδες. Γρήγορα βρέθηκε καθισμένους στὸ παγκάκι ἐνὸς πάρκου ἀνάμεσα σὲ σκοτεινὲς σκιὰς τῶν θάμνων καὶ τῶν δέντρων μὲ τὰ μάτια καρφωμένα πάνω στὰ ὠχρὰ ἄστρα ποὺ τρεμόσβηναν. Κάποτε εἶχε ἀκούσῃ ὅτι μέσα στὴ σιωπὴ καὶ στὴ σκέψι ὁ ἄνθρωπος μπορούσε νὰ βρῇ τὴ δύναμη καὶ τὴ σύνεσι ποὺ τοῦ χρειάζονται γιὰ νὰ λύσῃ τὰ προβλήματά του. «Α! ἂν μπορούσε κι' αὐτὸς νὰ ἔρῃ λίγη δύναμι καὶ σύνεσι. Ἡ ἔσωτερικὴ του ἐπιθυμία ἦταν σάν μιὰ προσευχή.»

Ἡ πρώτη λάμψις τῆς αὐγῆς στὴν ἀνατολή, βγήκε τὸν Hamblin νὰ κυττάξῃ μὲ ἀπειπισμένα μάτια τὸ ἐπερχόμενο φῶς τῆς ἡμέρας. Σὲ λίγο χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ εἶχε περιπέσει σάν σὲ ἔκστασι. Εἶχε χάσει τὴν ἔννοια τοῦ χρόνου. Ἡ ἐπιβλητικὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ πρῶινου φωτός ποὺ φώτιζε ὀλοένα καὶ περισσότερο, τὸ μυστήριον καὶ ἡ δύναμις τῶν χρωμάτων καὶ τῆς θερμότητος ποὺ μεγάλωνε, ἀλάφρωσαν τὸ βάρος ποὺ πίεζε τίς σκέψεις του.

Πόσον καιρὸ εἶχε νὰ δῇ τὴν ἀνατολή

τοῦ ἡλίου; Χρόνια ὀλόκληρα; Ὅταν ἦταν παιδί σηκωνόταν συχνὰ πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ἔτρεχε ξυπόλυτος νὰ θαυμάσῃ τὴν καινούργια μέρα.

Ὁ οὐρανὸς ἦταν τώρα μιὰ κατακόκκινη θάλασσα. Σὰν ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τῆς θάλασσας αὐτῆς ἐρχόταν στὴ μνήμη του ἡ εἰκόνα τῆς διδος Henderson τῆς δασκάλας ποὺ εἶχε στὴν τρίτη τάξι, μὲ τὰ μάτια σχυμμένα μπροστὰ στὸ βιβλίον τῆς μιὰ Ἁγία Γραφὴ ἀνοιγμένη στους Ψαλμοὺς:

Οἱ οὐρανοὶ διηγῶνται δόξαν Θεοῦ

Ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα.

Τὶ ἀδιάφοροι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ κοιμοῦνται τὴν ὥρα ποὺ παρυσιάζεται ἕνα τόσο ὥρατὸ θέαμα! Ἄν τὸ θέαμα αὐτὸ γινόταν μιὰ φορὰ μέσα σ' ἕνα ὀλόκληρο αἰῶνα κανένας δὲν θὰ ἤθελε νὰ τὸ χάσῃ. Ὅλα τὰ κρεβάτια θὰ ἦταν ἀδειανὰ καὶ εἰ ἄνθρωποι θὰ ἐπερίμεναν στὸ ὑπαίθρο γιὰ νὰ δοῦν τὸ μέγα αὐτὸ θαῦμα.

Ἡ φτωχὴ δις Henderson μὲ τὴ μυωπία τῆς, δὲν θὰ μπορούσε ποτὲ νὰ φαντασθῇ πῶς ἢ φωνὴ τῆς θὰ ἔφθανε μὰ μέρα στὸν Hamblin μέσα ἀπὸ τὴν ἀβυσσο τοῦ χρόνου, γιὰ νὰ τοῦ ὑπενθυμίσῃ τὴ σταθερὴ τῆς πίστι μὲ τὴν ὁποία ἐγνώριζε ν' ἀκολουθῇ τὸ καλὸ καὶ ν' ἀποφεύγῃ τὸ κακό.

Στὸ νοῦ τοῦ Hamblin ἤλθαν ἔξαφνα τὰ χρόνια τῆς νεότητός του. Δὲν εἶχε γεννηθῇ δειλός. Τοῦ ἄρεσαν τὰ σκληρὰ παιγνίδια καὶ τὰ ἀναπόφευκτα μαλώματα τῶν παιδικῶν του χρόνων. Ἀλλὰ καὶ ὡς νέος δὲν τοῦ εἶχε λείψει τὸ θάρρος. Αὐτὸς καὶ ἡ Ἁγνή (ἡ γυναῖκα του) εἶχαν παντρευθῇ παρ' ὅλο τὸ μικρὸ τους εἰσόδημα, ἐπειδὴ ἦταν βέβαιοι γιὰ τὴ δύναμι τῆς ἀγάπης των.

Ἦταν λοιπὸν ἡ ἀγάπη αὐτὴ ποὺ τὸν ἔκαμε δειλό; Καὶ δὲν ἦταν μᾶλλον ὁ φόβος γιὰ τὴ συντήρησι τῆς γυναικας καὶ παιδιῶν του ποὺ τοῦ εἶχε δημιουργήσῃ τὴν ὑπερβολικὴ ἐπιθυμία νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν καθένα γιὰ κάθε λόγο καὶ νὰ υποκλί-
νεται πρὸς ἕλας τὰς διευθύνσεις; Ἐκλει-
σε τὰ μάτια του καὶ μέσα στὴν ταρχή καὶ τὴν ἀγωνία του ζήτησε νὰ μάθῃ τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάμῃ.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἤλθεν σὺν σὲ χίλιες φωνές. Τὰ κελαϊδῆματα τῶν πουλιῶν καὶ ὁ θόρυβος τῆς πόλεως ποῦ ξυπνοῦσε ἐφαίνοντο σὺν τῷ ἔδιναν στὸ Hamblin τὴν ἀπάντησι. Τοῦ τραγουδοῦσαν λόγια ποῦ εἶχε ἀκούσει κάποτε ἀπὸ τὸ στόμα τῆς δασκάλως του: «Μὴ φοβῆσθε... Ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλει τὸν φόβον... Κύριος ποιμαίνει με καὶ οὐδὲν με ὑστερήσει...»

Εἶχαν περάσει χρόνια ἀπὸ τότε ποῦ ὁ Hamblin ἐπρόσεχε τίς παλιές αὐτὲς ὑποσχέσεις.

«Κάμνε πάντα τὸ καθήκον σου, ἔσο πικρὸ καὶ ἂν εἶναι, καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ ὑποστηρίξει». Αὐτὸς ἦταν ὁ κανὼν ποῦ τοῦ εἶχε μάθει ἡ εἰς Henderson, ὁ Hamblin σηκώθηκε ἀπὸ τὸ παγκάκι μὲ ἀποφασιστικότητα, στάθηκε ὀρθὸς καὶ πῆρε μιὰ βραθεῖα ἀναπνοή, σὺν ἑνας ἀνθρώπου ποῦ ἀνεκάλυψε ἐπιτέλους τὸ τί πρέπει νὰ κάμῃ...

Τὸ πρόσωπο τῆς κυρίας Λέοντος τὸν κτύπησε μὲ τρόπο καὶ ἐκπληξί, κάτω ἀπὸ ἕνα δικάδιμα ἀπὸ «μπιγκουτί» καθὼς τοῦ ἀνοίξε τὴν πόρτα. Ὁ βοηθὸς τοῦ ἀνδρός της φκινόταν σὺν τῷ γύριζε ἀπὸ ἄγριο ξενόχτι.

«Εἶναι ἀνάγκη νὰ δῶ τὸν κ. Λέοντα» εἶπε ὁ Hamblin. Μὰ μυρωδιὰ φρέσκου καφὲ καὶ ζεστοῦ «μπέικον» κτύπησε τὸν Hamblin καθὼς προχωροῦσε πρὸς τὴν τραπεζαρία. Στὴν ἄκρη ἐξὸς μεγάλου τραπέζιου καθόταν ὁ κ. Λέων. Φκινόταν τόσο αὐστηρὸς καὶ ἀντιπαθητικὸς ἔσο ποτὲ ἄλλοτε. Κτύπησε τὸ βοηθὸ του μὴ μπορῶντας νὰ πιστέψῃ στὰ μάτια του.

«Κύριε Λέων» ἀρχισε ὁ Hamblin, «εἶναι ἀλήθεια ὅτι πῆρα τὸ τηλεφώνημα ἀπὸ τὸν ἀγορασιή. Εἶχα ξεχάσει νὰ σὰς τὸ πῶ. Ἐπειτα ἔβην μὲ ρωτήσατε φοβήθηκα καὶ σὰς εἶπα ὅτι δὲν τὸ πῆρα. Ντρέτομαι καὶ σὰς ζητῶ συγγνώμην». Τὰ λόγια βγήκαν μὲ μεγάλο ἀγῶνα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Hamblin.

Ὁ κ. Λέων κάρφωσε τὸ βλέμμα του πάνω στὸ ποτήρι τὸ νερὸ σὺν τῷ ἦταν μιὰ σφαῖρα ἀπὸ κρυστάλλο. Ἐπηκολούθησε μιὰ ἐνοχλητικὴ σιωπή. Κατόπιν τὸ ἀφεντικὸ ψιθύρισε κουνώντας τὸ κεφάλι: «Τὸ εἶχα αἰσθανθῆ πρὶν νὰ μοῦ τὸ πῆς. Hamblin θ' ἀπορῆς βέβαια γιατί δὲν σοῦ ἔδωσα ποτὲ παραγωγή, ἀρεῖ κανένας ἄλλος στὸ κατάστημα δὲν ξεύρει τὴ δουλειὰ καλύτερα ἀπὸ σένα. Ἀλλὰ δὲν εἶχες ποτὲ θάρρος, καὶ κανένας δὲν ὑποστηρίζει ἕνα ἄνθρωπο χωρὶς τόλμη. Κι' αὐτὴ ἡ ἔλλειψις τόλμης σ' ἔκαμε νὰ πῆς τὸ ἄθλιο αὐτὸ ψέμμα».

Ὁ κ. Λέων ἀναστέναξε βραθεῖα, σηκώθηκε ὀρθὸς καὶ πρότεινε μὲ ἐπισιμότητα τὸ δραστήριο χέρι του στὸν Hamblin.

«Ἀλλὰ χρειάστηκε τόλμη γιὰ νὰρθῆς ἔξω καὶ νὰ μοῦ πῆς αὐτὸ ποῦ μοῦ εἶπες» ἐξηκολούθησε. «Κάτι μεγάλο ἔγινε μέσα σου Hamblin — ὁ Θεὸς ξεύρει τί — κάτι ποῦ μὲ κάνει καὶ μένα νὰ νοιώθω μέσα μου τὴ μεγαλύτερη καλωσύνη ποῦ ἐννοιωσα ποτὲ στὴ ζωὴ μου. Σήμερα ἀρχίζει μιὰ κινούργια ζωὴ καὶ γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα. Ἄννα, φέρε ἕνα πιάτο γιὰ τὸν κ. Hamblin».

Μετάφρ. Γ. ΠΕΡΗ

FULTON OURSLER

«... Οὕτω βλέπομεν, ὅτι εἰς δλόκληρον τὴν ζωὴν μας ὑποκείμεθα εἰς μίαν ἀνωτέραν Δύναμιν, τῆς ὁποίας τὴν οὐσίαν δὲν δυνάμεθα νὰ θεμελιώσωμεν καθόλου ἀπὸ τῆς ἀλόφωτος τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἀλλ' ἡ ὁποία δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀγνοηθῆ ἀπὸ κανένα ὑγιῶς σκεπτόμενον καὶ διανοοῦμενον ἄνθρωπον...»

ΜΑΞ ΠΛΑΝΚ

ΜΗΝΥΜΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Σὲ λίγο, ναὶ σιμώνει ἡ ὥρα
π' ὁ βόγγος σου θὰ γίνει
τραγούδι νᾶρθει ἐδῶ,
μὲ τῶν κυμάτων σου τὸν πάλλενκον ἀφρὸ
π' αἰῶνες τώρα σιωπηλὰ
χιτυπάει σὲ χαλύβδινα
βράχια
καὶ σβύνει...

Σιμώνει ἡ ὥρα ναί,
π' ὁ πόθος σου θ' ἀστράψει, ὡς χίλιοι
μυριόχρωμοι ἥλιοι·
καὶ σὲ χρυσῆ φωτοβολή
θὰ βάλεις γιορτινὴ, φέγγους στολὴ
λευκὴ—γαλάζια·
σι' ὄραμα τοῦ πελάου καὶ τ' οὐρανοῦ
τοῦ Ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ τ' ἀτλάζια.

Σὲ λίγο...
νά
σιμώνει ἡ ὥρα
ξανοίγει ἡ διαμαντένια ξαστεριά...
Σὲ λίγο
ναί
γλυκὰ στὰ χεῖλη
θὰ σὲ φιλήσει ἡ Δευτεριά.

ΣΤ. ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ

ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ ΛΑΟΣ

Στις κορδέλλες του Μπράλλου το λεωφορείο έδειξε άτονία και έπειτα έπαθε συγκοπή. Βράδυ, παραμονή των Χριστουγέννων. Πρώτη φάσις. Άγανάκτησις:

— Έχει γουστο να ξημερωθούμε εδώ!

— Θα άργήση ή επισκευή;

— Μερικές ώρες... Χάλασε το καρμπυρατέρ.

— Ωχ, την πάθαμε!

Ευτυχώς πού ή βλάβη έγινε κοντά σ' ένα πανδοχείο. Τα θαμπά, φωτισμένα τζάμια του μάς τράβηξαν, σαν τις νυχτερινές πεταλούδες. Μπήκαμε. Δυνατό πράσινο φώς μιάς λάμπας βενζίνης πού κρέμεται στη μέση του ταβανιού, μάς έσφιξε τα μάτια ευχάριστα. Χριστουγεννιάτικες έφημερίδες και περιοδικά τής Άθήνας σ' ένα τραπέζι (πότε ήλθαν κι' ελας εδώ)!

Τό πήραμε απόφασι: Νηστήσιμα Χριστουγεννα φέτος, στόν Μπράλλο... Παραγγελίες στο μαγαζί. Ό,τι βρίσκεται... Ήλθαν καφέδες τής κακής ώρας. Φουντώνει ή τσιγαρίλα.

Και γνωρίζομαστε, οι συνταξιδιώτες, με την οικειότητα του κοινού άτυχήματος. Είναι εδώ ένας επιθεωρητής Τραπέζης, δυο άξιωματικοί, ένας δικαστής, τρεις φαντάροι, ένας γυμνασιάρχης με τη γυναίκα του και το κοριτσάκι του, πού κουτουλάει κάθε τόσο από άβάσταχτη νύστα, ένας έμπορος και μισός θίασος περιόδων, πού άτύχησε στην «τουρνέ» του.

Γιά καλό βρήκαμε και τις έφημερίδες μέσα σ' αυτή τή στενοχώρια μας; Ομιλούν τόσα δυσάρεστα! Και να είσαι και επιβάτης ένδς λεωφορείου πού «πόδισε» μέσα στην νύχτα...

* * *

Πέρασε κάμπωση ώρα. Δέν ξέρω ποιός άρχισε τό θέμα, σέ μιά γωνιά, μά ελοι τό άρραξαν. Και ή κουβέντα — επίκαιρη — γενικεύτηκε στο μικρό χώρο πού είμαστε στριμωγμένοι.

— Τελειώνει κι' αυτός ο χρόνος και ζούμε...

— Πώς ζούμε...

— Δέν είναι προκοπή!

Και σιγά-σιγά, από τό ένα ζήτημα στο άλλο, πάει «κρεσσέντο» ή πίκρα:

— Καλά οι έχθροι μας, δέκα χρόνια τώρα μάς πολεμούνε... Μά κι' οι φίλοι μας!

— Ο.Η.Ε... Κύπρος... Ή βοήθεια πού «πικρόπεται» κάθε τόσο...

— Κι' οι δικόι μας; Οι συμμοριόπληκτοι πού είναι ακόμα σέ σκηνές...

— Οι δημόσιοι υπάλληλοι...

— Τό συνάλλαγμα πού περισσεύει για να έρχονται «γυμνά μπαλλέτα» και λείπει για τα φάρμακα!

Και τα λοιπά... και τα λοιπά...

— Άστα να πάν να κουρεύονται!... Στην Φλκονέρα κόλλησε τό καράβι μας...

Ό ιδιοκτήτης του πανδοχείου ήλθε κοντά, με τις παλάμες κάτω από την ποδιά του.

— Έχω και σαπούν-χαλβά των Φαρσάλων... Κουραμπιέδες τής Λαμίας!

Ένδιαφέρεται όμως και για τα σοβαρά θέματα και εξηγείται: Οι παραστικοί, λέει, ξέρουν πολλά. Κι' αυτός ξέρει περισσότερο γιατί άκούει ελους τους παραστικούς, από Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Λαμία. (Ένα λεωφορείο πάντα κουβαλάει ένα μικρό αντιπροσωπευτικό σώμα Έλλήνων...) Και ρωτάει:

— Έσεις οι Άθηναίοι τί λέτε;

— Χμ! Έμεις οι Άθηναίοι. Πικραμένος λαός κι' έμεις...

Κόλλησαν στην συζήτηση και δυο-τρεις ξωμάχοι, από τον Μπράλλο.

— Και σεις οι άγρότες τί λέτε;

— Έμεις; (Γελάσανε) Καλουπερνάμε έμεις... Δέν τα ξιέρετε δά;

Πικραμένος λαός κι' αυτοί...

* * *

— Είπατε πώς υπάρχει λύσι;

Ἡ συντροφιά γύρισε καὶ κύτταξε μὲ ἀπορία τὸν δικαστικό.

Δὲν φαίνεται νὰ κατέβηκε ἀπὸ τὸν Ἄρη.

— Ἄφου μπέρδεψε ἔτσι τὸ κουφάρι, θὰ ξεμπερδέψῃ μόνον ἅμα βροῦμε τὴν ἄκρη.

Εἶπε ἐκεῖνος καὶ διάλεξε ἀπὸ τὸν καταστηματάρχη ἓνα μικρὸ κουτὶ σαπουνχαλάδ᾽ Χρυσάλων.

— Καὶ ποιά εἶναι ἡ ἄκρη; Ρώτησε ἕνας ἀξιωματικός.

— Ἐμεῖς!

— Δηλαδή; Εἶπε ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς Τραπεζῆς.

— Ἐμεῖς, ὁ λαός. Ἐμεῖς ποὺ πιστεύουμε πῶς εἴμαστε οἱ «καλοὶ ἄνθρωποι»...

— Τί νὰ κάνωμε; Γκρίνιασε ὁ γυμνασιάρχης (καὶ συγκράτησε στὴν καρτέλα τὸ κορίτσι του ποὺ κοιμάται μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα).

— Νὰ πάρωμε τὴν πίκρα μας καὶ νὰ τὴν κάνωμε ὄρμη γιὰ νὰ ἀλλάξῃ ἡ Ἑλλάδα. Νὰ τὴν κάνωμε ἀγῶνα γιὰ νὰ φτιάξωμε μιὰ καινούργια Ἑλλάδα. Ἀπὸ τίς ρίζες, ἀπὸ κεῖ πρέπει ν' ἀρχίσωμε. Δὲν θὰ περιμένωμε πότε οἱ ἐχθροὶ μας θὰ μᾶς σεβαστοῦν οὔτε πότε οἱ σύμμαχοί μας θὰ μᾶς νοιώσουν οὔτε πότε οἱ ἡγέτες μας θ' ἀλλάξουν μόνον τους—κι' αὐτοὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μας εἶναι...

Κάθει σιγὰ-σιγὰ ἡ πίκρα στὴν ἀτμόσφαιρα. Πάντοτε «ἐλευθερώνει ἡ ἀλήθεια».

— Σωστά (γκρίνιαξε ὁ γυμνασιάρχης). Σωστά. Μὰ θὰ ἔπρεπε κάτι, μιὰ ἱερὴ φλόγα, μιὰ πίστις νὰ ἐμφυχώσῃ τὸν λαὸ σ' ἕνα τέτοιο ἀγῶνα...

— Τὴν ἔχει ὁ λαός μας τὴν πίστι... Στὸν Γράμμο, στὴν Ἀλβανία, τὸ εἶδαμε, εἶπε ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικούς... Τί νὰ ψάχνωμε τώρα νὰ βροῦμε ἄλλη πίστι ἀπὸ τὴν Πίστι τοῦ Γένους μας...

— Τὸ καρμπυρατέρ ἐν τάξει.

— Μπήκε μέσθ μουνιζουρωμένος ὁ βοηθὸς τοῦ σωφῆρ. Σηλωθήκαμε ἔλοι μας μὲ ἀνακούφισι. Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πανδοχείου μᾶς ξεπρόβδωσε ὡς ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Τὸ παγωμένο ἀγιάζι μᾶς χτύπησε στὸ πρόσωπο. Ὑγρὸ χορτάρι, γῆ καὶ καμένο ξύλο ἀνακατεῦσαν τίς μυρωδιές τους. Ἐύπνησαν ἀπὸ τὸ θέρυβο οἱ κόττες ποὺ κούρνιαζαν κάπου ἐκεῖ κοντά. Ἐνας κόκκορας χτύπησε τὰ φτερά του καὶ ἀλάφησε περήφανα.

Χαράζει. Μιὰ μακρινὴ καμπάνα (ἀπὸ μιὰ ἀνοικοδομοῦμενη ἐκκλησιᾶ νὰ εἶναι ἄραγε;) χρωμάτισε χριστουγεννιάτικα τὰ πρῶτα σημάδια τῆς μέρας.

— Ἐημερώνει Χριστούγεννα... Εἶπε κάποιος.

— Χρόνια πολλά!

— Καὶ τοῦ χρόνου!

Κάποιος ἀπὸ τὸν θιάσο («προάγων ἡμᾶς...») ἀπάγγειλε ἐνθουσιασμένος:

«Χριστούγεννα, ξανάνειμα τοῦ παληομένου
[ὄρμου
σὰ φῶς καὶ δόναμι καὶ νοῦ σὰς ν' ἔσθω ἐν-
[τὸς μου.»

— Φωνάζε το καλά. Νὰ τὸ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸν Μπράλλο ἔλη ἡ πικραμένη Ἑλλάδα ποὺ διψᾷ αὐτὸ τὸ ξανάνειμα ἀπὸ τὰ σύγχρονα Χριστούγεννα!.

Ἡ καμπάνα ξαναχτύπησε ἀπὸ μακριὰ σὰ νὰ συμφωνήσῃ.

— Ἄντε γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὅλοι ἔτοιμοι; Κύλησε τὸ λεωφορεῖο πάνω στὶς κορδέλες τοῦ Μπράλλου.

— Ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει...

Οἱ τρεῖς στρατιῶτες ἀρχίσανε σιγὰ, μουρμουριστά, νὰ τὸ τραγουδᾶνε. Κι' ἔλο τὸ λεωφορεῖο τὸ βρόντηξε σὲ λίγο. Κι' αἱ εἴμαστε ξαγρυπνισμένοι...

ΟΥΤΙΣ

«Στοὺς ὁποιοσδήποτε καιροὺς ποὺ μᾶς περιμένουν, στὶς ὁποιοσδήποτε μὲρες ποὺ ἔρχονται, στὸν ὁποιοδήποτε ψυχρὸ ἢ θερμὸ πόλεμο, στὶς ὁποιοσδήποτε δυσκολίες τῆς εἰρήνης ἢ τῶν ἀτομικῶν βουβῶν ἢ τοῦ πολέμου, ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἡμιτορῆσῃ νὰ ἀντισταθῇ δὲν εἶναι ἡ παλιὰ Ἑλλάδα, δηλαδή ἡ παλιὰ νοοτροπία. Εἶναι ἡ καινούργια Ἑλλάδα μὲ τὴν πνευματικὴ ἀνανέωσι. Ἡ Ἑλλάδα ποὺ μὲ τὸ αἷμα τῶν ἀγωνιστῶν μας μᾶς συνδέει μὲ τίς αἰώνιες πνευματικὲς ἀξίες τοῦ ἔθνους, μὲ τὴν αἰώνια ἐκείνη πηγὴ, ποὺ μᾶς ἔδωσε πάντοτε τὴν λύτρωσι καὶ τὴν ἀθανασία».

Ἀπὸ τὸ τεῦχος «Ἰὰ μιὰ Καινούργια Ἑλλάδα», ἔκδοσις «Ἑλληνικοῦ Φωτός», σ. 44, 45.

ΑΠΟΨΕΙΣ

“ ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ ΛΑΟΣ ..

Με αυτόν τόν τίτλον ήρχιζε τὸ φύλλον μας Ἰανουαρίου 1951. Τὸ πρῶτον ἄρθρον τῶν « Ἀκτίων » ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὴν πικρίαν, με τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀντίκρυζε τὸ νέον τότε ἔτος 1951.

Τὸ ἔτος αὐτὸ ἀνήκει πλέον εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἀλλὰ ἡ πικρία, αὐτὴ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν εἶναι καὶ σημερινὴ πραγματικότης, ὅπως ἦτο καὶ πρὸ ἑνὸς ἔτους... καὶ μόνον τόσον ἄραγε; Ἐνα ἔτος ἐπέρασε καὶ δλαὶ ἐκεῖναι αἱ ἀπογοητεύσεις καὶ τῆς πικρίας αἱ ἀφορμαὶ, αἱ ὁποῖαι ἐξετίθεντο εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ Π. Μελίτη, μένουν χωρὶς τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ δείξηνη ὅτι ἐπῆλθεν οὐσιώδης βελτίσις. Τὸ παράπονον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ παραμένει ἐξ ἴσου τουλάχιστον πικρόν. Παράπονον με τὴν ἡγεσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Παράπονον με τοὺς φίλους καὶ συμμάχους του. Παράπονον με τὴν διεθνή κοινήν γνώμη. Ἐνα μεγάλο παράπονον, πὸ ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ψυχολογίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὕστερα ἀπὸ μίαν νίκην, ἢ μᾶλλον ὕστερα ἀπὸ μίαν σειρὰν νικῶν, πὸ ἦτο συγχρόνως σειρὰ θυσιῶν, θυσιῶν παντοειδῶν καὶ πάντοτε ἡρωϊκῶν καὶ εὐγενῶν.

Θὰ ἠμποροῦσε μάλιστα νὰ εἰπῆ κανεὶς, ὅτι τὸ 1951 εἰσέφερε, ἂν ὄχι νέας αἰτίας, ἀλλὰ νέας ἐκφάνσεις εἰς τὰς αἰτίας πὸ δημιουργοῦν τὴν πικρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν θέλομεν νὰ γίνωμεν περισσότερον συγκεκριμένοι. Δὲν χρειάζεται καὶ δὲν ὤφειλε. Ἐκεῖνο πὸ εἶναι πάντως καταφανές, εἶναι, ὅτι τὸ 1951 ἐπέρασε χωρὶς τίποτε τὸ οὐσιώδες, πὸ νὰ πρᾶξη τὸν πόνον μας, πὸ νὰ γλυκάνη τὴν πίκραν μας... διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν τίποτε χειρότερον.

Η ΒΕΒΑΙΟΤΗΣ

Καὶ νὰ μας τώρα εἰς τὴν ἀνατολήν τοῦ νέου ἔτους. Πάλιν ἕνας πικραμένος λαὸς ἀτενίζει πρὸς τὴν ἀνατολήν αὐτήν. Αὐτὴ

ἡ συνέχεια τῆς πικρίας, εἰς τὸ τέλος δὲν ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀπελπισίαν; Καὶ δὲν θὰ εἶμεθα ἐφέτος εὐλικρινέστεροι, ἂν τὸ « πικραμένος » τὸ ἀντικαθιστούσαμεν με τὸ « ἀπελπισμένος λαός »;

Ἐ, λοιπόν, ὄχι! Με τὴν ἰδίαν εὐλικρίνειαν, με τὴν ὁποίαν καὶ τότε περιεγράψαμεν καὶ τώρα ὁμολογοῦμεν τὴν πικρίαν, με τὴν ἰδίαν εὐλικρίνειαν θὰ διαπιστώσωμεν καὶ τώρα, ὅτι ἡ ἀπελπισία δὲν εἶναι γεγονός.

Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς, τὸ « ὄχι » πρὸς τὴν ἀπελπισίαν, εἶναι ἡ μεγάλη νίκη! Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ νίκη αὐτὴ εἶναι πραγματικότης, δὲν πειράζει πὸ συνεχίζεται ἡ πικρία. Δὲν πειράζει πὸ συνεχίζεται τὸ παράπονον. Ὅταν ἀπέναντι εἰς δλα αὐτὰ ἔχωμεν τὴν διατηρουμένην καὶ νικηφόρον ἐλπίδα, τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἡ καινούργια ζωὴ, ἡ ὁποία ἐξάπαντος θὰ προβάλλη. Διότι εἶναι πλέον ἐπιταγὴ τῆς ἀναγκαιότητος, νόμος τῆς θείας προνοίας, νὰ προβάλλη αὐτὴ ἡ καινούργια ζωὴ.

Καὶ ἀκριβῶς διὰ νὰ ἔχωμεν ἀσβεστον τὴν ἐλπίδα, δηλαδὴ τὴν πίστιν, τῆς ὁποίας καρπὸς εἶναι ἡ ἐλπίς αὐτὴ, διὰ νὰ εἶμεθα ἕνας λαὸς πικραμένος ἔστω, ἀλλ' ὄχι ἀπηλπισμένος, ἴσα-ἴσα λαὸς μαχητικός, καὶ ἐπομένως λαὸς νικητῆς, δι' αὐτό, διὰ τὴν διακονίαν εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν θὰ ἀφιερῶσιν καὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ τὰς δυνάμεις των αἱ « Ἀκτίνες ».

Δὲν ἔχομεν ἀμφισβολίαν, ὅτι διὰ τὸν ἱδιον σκοπὸν θὰ ἀφιερῶσιν τὰς δυνάμεις των καὶ τὴν ζωὴν των καὶ ὅλοι οἱ ἀναγνώσται μας. Καὶ ἡ βεβαιότης αὐτὴ δίδει τὸ δικαίωμα εἰς ἐκείνους πὸ διαβάξωμεν καὶ εἰς ἐκείνους πὸ γράφωμεν καὶ συναντῶνται εἰς τὴν κοινήν δημιουργίαν διὰ τῶν σηλῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου, νὰ εὐχηθοῦν εἰς ἀλλήλους, τὸ 1952 ἔτος εὐλογίας διὰ τὴν πατρίδα μας, διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ἀλλὰ καὶ δι' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

ΗΜΕΙΣ ΟΙ ΊΔΙΟΙ

Ἐν σχέσει ὅμως μὲ τὴν πικρίαν καὶ τὸ παράπονον ἄς ἐπιτραπῆ εἰς τὴν στήλην αὐτὴν νὰ ὑπενθυμίσῃ καὶ ὅσα συνεχῶς τὸ νίξει τὸ περιοδικὸν μας ὡς πρὸς τὴν δημιουργικὴν αὐτοκριτικὴν, τὴν ὅποیان πρέπει νὰ ἀσκήσῃ ἡ ἐλληνικὸς λαός. Ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκην, νὰ στραφοῦν τὰ παράπονα καὶ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μας. Διότι, πειραγμένοι ἀπὸ τὰς πικρίας καὶ παραλείψεις τῶν ὑπευθύνων, ξεχνᾶμε ὅτι ὑπεύθυνοι κατ' ἐξοχὴν εἴμεθα οἱ ἴδιοι, ποῦ δὲν ἐκάμαμεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον καθένας μας ἠμποροῦσε καὶ ἄρα ἦτο ὑπεύθυνος, νὰ κάμῃ.

Ἄς εἶναι λοιπὸν τὸ ξεκίνημα τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἓνα νέον ξεκίνημα μιᾶς τοιαύτης δημιουργικῆς ἐνεργείας ὅλων μας. Καθένας μας ἄς γίνῃ σταθμὸς πνευματικῆς ὑγείας. Ἄν τὸ κάμωμεν ἔλοι μας αὐτὸ, θὰ ἰδοῦμεν ἐντὸς τοῦ 1952 μίαν ἀξιόλογον μεταβολὴν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν τόπον μας. Τὸ ὅποσον σημαίνει, ὅτι ἂν τελειώσῃ τὸ 1952 καὶ δὲν ἰδοῦμε τὴν μεταβολὴν αὐτὴν, θὰ ἔχωμεν μὲν δικαίωμα νὰ εἴμεθα παραπονεμένοι, ἀλλ' ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τὴν ἀπραξίαν μας.

ΚΑΙ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Καὶ διὰ νὰ μὴ θεωρηθῆ ὅτι εἴμεθα καθ' ὑπερβολὴν ἄοριστολόγοι ἄς εἴπομε ἔστω καὶ κάτι τὸ συγκεκριμένον. Ὅποιος διαβάσῃ τὸ ἄρθρον τοῦ συνεργάτου μας κ. Γ. Διαμαντίκου εἰς τὸ παρὸν φύλλον ἐν σχέσει μὲ τὰ οἰκονομικὰ μας καὶ τοποθετήσῃ τὰς διατυπώσεις αὐτὰς εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ὅλης πραγματικότητος ποῦ διέπει τὴν ζωὴν μας, ἔχῃ δὲ συγχρόνως καὶ τὴν καθημερινὴν πείραν ἐκεῖνου ποῦ συμβαίνει εἰς τὸν τόπον αὐτόν, θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: Ἐὰν εὗρισκοντο πέντε ἕως δέκα Ἀμερικανοὶ καὶ πέντε ἕως δέκα Ἑλληνας, οἱ ὅποιοι, χειρίζομενοι τὸ ζήτημα τῶν οἰκονομικῶν μας, νὰ ἐκάθητο μὲ πνευματικὴν ἔξαρσιν καὶ ἀνωτερότητα, μὲ μόνον ὁδηγὸν τὸν πόνον τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἐξευρίσκητο μία διέξοδος διὰ τὸ οἰκονομικὸν μας κατάντημα. Δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ εἴχαμεν μίαν οἰκονομικὴν κατὰ-

στασιν τῆς χώρας, ἓνα ἐπίπεδον βιοτικὸν τοῦ λαοῦ μας ἐντελῶς διαφοροτικὸν ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ἔχομεν τώρα.

Καὶ ἂν σήμερον ἔχωμεν τὰ χάλια ποῦ ἔχομεν, τοῦτο δὲν ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι λείπουν οἱ ὀλικοὶ ὄροι, ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι μᾶς λείπει ἐκεῖνος ὁ παλμός, ἐκεῖνη ἡ πνευματικὴ δυναμικότης, ἡ ὅποία θὰ ἠμποροῦσε νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς τὰ ἔγγραφα, εἰς τὰ χαρτιά, εἰς τὰ δολλάρια καὶ εἰς τὰ τρόφιμα, ποῦ συνεχῶς ἀκούομεν ὅτι χάνονται τότε εἰς τὴν μίαν ἀποθήκην καὶ τότε εἰς τὴν ἄλλην.

Ἄπλοῦν τὸ θέμα. Ὀλίγη ἔξαρσις χρειάζεται. Ἄλλ' αὐτὸ τὸ ὀλίγον καὶ ἄπλοῦν δὲν γίνεται. Καὶ δι' αὐτὸ χανόμεθα μέσα εἰς στατιστικάς, σχέδια, διακοινώσεις, συναντήσεις, διαψεύσεις, ἀντεγκλήσεις... καὶ εἰς τὸν τόσον διατυμπανιζόμενον δῆθεν «ρεαλισμόν», ὁ ὅποιος δὲν δέχεται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ πνεῦμα, τὰς πνευματικὰς ἀξίας καὶ τὰς συνεπείας, τὰς ὁποίας φέρει ὁ πνευματικὸς λιμός!

ΣΤΑΘΜΟΣ

Τίποτε ὀλιγώτερον ἀπὸ ἓνα σταθμὸν ἀληθινὸν εἰς τὴν πνευματικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ τὸ γεγονός τῆς ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς κείμενον καὶ νεοελληνικὴν ἐρμηνευτικὴν ἀπόδοσιν ἀπὸ τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν κ. Παν. Τρεμπέλαν, μὲ ἔγκρισιν τόσον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅσον καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀκαταπόνητος ἐργατικότης καὶ ἡ συνεχὴς παραγωγὴ τὴν ὅποیان, καρπὸν ἀκαταπαύστων πόνων, παρέχει καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν γενικῶς ὁ κ. Τρεμπέλας, εἶναι κάτι τὸ ὅλως ἐξαιρετικόν, ὑποδειγματικὸν καὶ ἐνισχυτικὸν διὰ πάντα. Εἰδικιώτερον δέ, προκειμένου περὶ τῆς νέας αὐτῆς ἐργασίας, θὰ πρέπῃ νὰ τονισθῆ ὅτι εἶναι κυριολεκτικῶς ἀνεκτίμητος. Εἰς τὴν σημερινὴν κρίσιμον καμπὴν τῆς ἱστορίας μας, ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἔχει ἀνάγκην τῆς ἀναντικαταστάτου ἐκείνης πνευματικῆς τροφοδοσίας τὴν ὅποیان παρέχει ἡ ἁγία Γραφή. Ἡ ἁγία Γραφή, προσιτὴ εἰς τὸν ἐλ-

ληνικὸν λαόν. Δηλονότι, ἡρμηνευμένη καὶ ἐκ γλωσσικῆς ἐπόψεως κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ φεύγη τὸ ἐμπόδιον ἀπὸ τὴν γλωσσικὴν ἀπόστασιν, ἢ ὅποια χωρίζει τὸ κείμενον ἀπὸ τὸν ἀναγνώστην καὶ μάλιστα τὸν ἀναγνώστην, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἐξοικείωσιν μὲ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν.

Διὰ πάντα, ὁ ὁποῖος πιστεύει εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ θέμα ποῦ λέγεται τροφοδοσία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μὲ τὴν μελέτην τῆς ἀγίας Γραφῆς, εἶναι θέμα αὐτὸ τοῦτο ζωτικὸν διὰ τὸν λαόν μας, προϋπόθεσις οὐσιώδους διὰ τὴν νίκην τοῦ ἔθνους εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τῆς σήμερον, ἀλλὰ καὶ τῆς αὔρου καὶ τῶν γενεῶν ποῦ θὰ ἔλθουν. Ἡ πρωτοβουλία λοιπὸν τοῦ κ. Τρεμπέλα νὰ ἐργασθῆ, ὅπως εἰργάσθῃ, διὰ νὰ μᾶς ἐφοδιάσῃ μὲ μίαν τόσο ἐπιμελημένην ἐρμηνείαν, εἶναι κατὰ κυριολεξίαν ἀνωτέρα παντὸς ἐπαίνου, διότι καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς ὑπερβαίνει κατὰ πολλὴν τὴν σπουδαιότητα οἰασθήποτε ἄλλης ἐπαινετῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς.

Καὶ ἡ ἀδελφότης «Ζωή», ἐμφανίζουσα εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν τὴν ἐργασίαν αὐτήν, δίδει τὴν πρέπουσαν κορωνίδα εἰς τὸ ἔργον μέχρι τοῦδε ἐκδοτικὸν τῆς ἔργου, διὰ τὸ ὅποῖον εἶναι δίκαιον τέλος πάντων, ὅσοι πονοῦμεν τὸν τόπον αὐτὸν νὰ τῆς ἐκφράσωμεν, χωρὶς περιστροφῆς καὶ δισταγμούς, τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μας.

ΒΙΒΛΟΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ

Μὲ ἰδιαιτέραν ἔλως εὐχαρίστησιν παρουσιάζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ἓνα νέον βιβλίον τοῦ τόσο γνωστοῦ μας πλέον ἱατροῦ καὶ δημιουργοῦ τῆς ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος Paul Tournier.

Περὶ τῆς ὄλης ἐργασίας τῆς ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος, ὁ ἀναγνώστης βλέπει ἐκτὸς σειρᾶς μελετῶν ποῦ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ παρελθόν, καὶ εἰς τὸ φύλλον τοῦτο ἄρθρον τοῦ συνεργάτου μας ἱατροῦ κ. Δημ. Χαροκόπου, ἀναφερόμενον εἰς τὸ Ἐ' Συνέδριον τῆς ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος.

Τὸ νέον βιβλίον τοῦ ἱατροῦ Tournier Βίβλος καὶ Ἱατρικὴ (Bible et médecine) ἀποτελεῖ σπουδαιότατην συμβολὴν εἰς τὴν

προαγωγὴν τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποῖαν ὡς ἔργον τῆς ἔχει ἡ «ιατρικὴ τῆς προσωπικότητος». Τὸ ἔργον πρέδλημα, τῆς Βίβλου ἀφ' ἐνός, τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως αὐτῆς ἀφ' ἑτέρου, ἐξετάζονται μὲ πλήρη ἐπιστημονικὴν ἐνημερότητα, μὲ πίστιν καὶ ἀντικειμενικότητα συγχρόνως, ἀλλὰ καὶ μὲ σαφήνειαν ὕφους καὶ καλλιέπειαν ποῦ εἶναι ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς δημιουργίας τοῦ Tournier.

Καὶ διὰ μὲν τὸ περιεχόμενον τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ βιβλίου, τίποτε ἄλλο δὲν θὰ ἠθέλαμεν νὰ παρατηρήσωμεν, εἰμὴ ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ πρέπει νὰ διαβασθῆ. Ἐνα ὅμως δὲν ἀντέχομεν εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ ὑπογραμμίσωμεν ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς. Εἰς τὴν σελίδα 19 τοῦ βιβλίου του ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς, ὁμιλῶν περὶ τῆς χριστιανικῆς ἀναγεννήσεως εἰς ἔργον τὸν κόσμον καὶ ἰδιαιτέρως τῆς νέας στροφῆς πρὸς τὴν μελέτην τῆς ἀγίας Γραφῆς καὶ μεταξὺ τοῦ μὴ θεολογικοῦ κόσμου, ἀναφέρεται εἰδικῶς καὶ εἰς τὴν «Ἑλλάδα, μνημονεῖ εἰς τῆς ἐργασίας, ἢ ὅποια γίνεται εἰς τὴν χώραν μας μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἐπιστημόνων καὶ λέγει ὅτι... Ἄλλὰ ἐδῶ πρέπει νὰ σταματήσωμεν, διότι ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημεῖον ὅπου τὸ παρουσιαζόμενον βιβλίον ἐνώνεται πάρα πολὺ μὲ τὸ παρουσιάζον τώρα περιοδικὸν καὶ τοὺς συνεργάτας του. Ἄς δοξάσωμεν μόνον τὸν Θεόν, διότι ἡ Ἑλλάς ἄλλην μίαν φορὰν παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ διεθνoῦς κοινοῦ, ἐργάτις εἰς μίαν πνευματικὴν δημιουργίαν, παγκόσμιον δημιουργίαν, ἢ ὅποια εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐλπίς, ποῦ ἔχει πλέον ὁ κόσμος. Ἄς εὐχαριστήσωμεν τὸν συγγραφέα τοῦ βιβλίου διὰ τὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος καλὰ του λόγια, τὰ ὅποια ξεύρομεν πόσον προέρχονται ἐκ μέσης καρδίας. Καὶ ἄς θέσωμεν τὸ ἐρώτημα: Δοθέντος ὅτι τὸ πεδίον διὰ τὴν συμμετοχὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀμιλλαν εἰς τοιαύτην πνευματικὴν ἐργασίαν εἶναι τόσο ἐυρὸ καὶ ἐλευθέρου δι' ἔργου, πόσον θὰ ἦτο καλὸν εἶναι τόσοι καὶ τόσοι Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι καὶ ἰκανότητος καὶ τάλαντα καὶ συγκρότησιν ἔχουν, τὰ προσόντα τῶν αὐτὰ τὰ διέθεταν διὰ νὰ εἶναι ἀκόμη πλουσιω-

τέρα και ἀρτιωτέρα ἢ ἑλληνικὴ συμβολὴ εἰς τὴν δημιουργίαν αὐτήν, ἀντὶ νὰ ἔχουν τὰ τάλαντά των κρυμμένα εἰς τὴν γῆν, εἰς δὲ τὴν ἐπιφάνειαν νὰ φέρουν συνεχῶς ἀπογοήτευσιν καὶ ἀπαισιοδοξίαν καὶ γκρίνιαν, ἢ ὅποια δὲν φέρει κανὲν ἀπολύτως ἀποτέλεσμα!

Ὅπως δὴ ποτε, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ αὐτά, γνωρίζομεν—μᾶς τὸ παρουσιάζει τόσοσ ἀνάγλυφον ὁ κ. Tournier—ὅτι ἡ δημιουργία προχωρεῖ. Καὶ αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἀκόμη περισσότερον τώρα, παρὰ πρὸ ἐτῶν «ἢ νῦξ προέκοψεν, ἢ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν».

“ΣΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΜΟΥ.”

Ἵστερα ἀπὸ τὴν «Καινουργία γῆ» καὶ «τὸ πέρασμα ἐνὸς ἀνθρώπου», ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης μας κ. Σῶτος Χονδρόπουλος μᾶς παρουσιάζει νέον του ἔργον, ἓνα μυθιστόρημα μὲ τὸν τίτλον «Στὸν ἀγρὸ τοῦ θερισμοῦ». Οὔτε ἄγνωστος βέβαια εἶναι εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου αὐτοῦ, οὔτε εἰδικὴ ἀνάλυσις καὶ κριτικὴ ἔχει τὴν θέσιν τῆς ἐδῶ. Ἄλλ’ ἔχει τὴν θέσιν τῆς ἢ ἔκφρασις τῆς χαρᾶς μας, διότι ὁ κ. Χονδρόπουλος, ἀκάματος εἰς τὴν πνευματικὴν του πορείαν καὶ σταθερὸς εἰς τὴν γραμμὴν του, μᾶς δίδει τώρα ἓνα νέον καρπὸν τῆς δημιουργίας του, ἓνα νέον ἔργον τέχνης, ἀξίον πράγματι τοῦ τίτλου αὐτοῦ. Μὲ ὑπόθεσιν ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἑλληνικὴν κοινωνίαν, μὲ παρακολούθησιν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς καὶ ὄχι μόνον τοῦ βούρκου, μὲ μάτι καθαρὸ, μὲ δύναμιν καὶ ἁμῶς ἀπλότητα λόγου, μὲ τὸ ἀπαλὸν καὶ ἁμῶς τόσοσ πρωτότυπον καὶ ἐλκυστικὸν ὕφος μὲ τὸ ὅποϊον μᾶς διηγεῖται τὴν ἱστορίαν του, ὁ συγγραφεὺς μᾶς δίδει ἓνα δημιούργημα γεμάτο ζωὴν, παλμόν, υγιάν. Ἐνα μυθιστόρημα ὄχι μόνον μὲ πλοκὴν ἀλλὰ καὶ μὲ οὐσίαν, στηριγμένον εἰς τὴν πνευματικὴν θεμελίωσιν τῆς τέχνης, ὅπως τὴν ἀποζητᾷ ὁ πολιτισμὸς μας. Πρέπει νὰ τὸ προσέξωμεν τὸ νέον αὐτὸ βιβλίον καὶ πρέπει ὁ συγγραφεὺς του νὰ μᾶς διηγηθῆ καὶ πάλιν τί θὰ ἴδῃ εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ καλοῦ δρόμου του.

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ

Μὲ ἰδιαίτεράν χαρὰν πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ἀπεφασίσθησαν κατὰ τὸ Ἀ΄ Συνέδριον Βαθμοφόρων Προσκόπων, ποὺ ἔγινε τὸν περασμένον μῆνα εἰς τὰς Ἀθήνας. Θέμα τοῦ συνεδρίου ἦτο, τὰ προβλήματα τοῦ συναντοῦν οἱ βαθμοφόροι κατὰ τὴν ἐργασίαν των καὶ κυρίως μεταξὺ τῶν προσκόπων ἡλικίας ἄνω τῶν 15 ἐτῶν. Καὶ κατὰ τὴν πρώτην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἀφιερωμένην εἰς τὴν ἔρευναν εἰδικωτέρων προβλημάτων, ἀνεπτύχθησαν ἀπόψεις αἱ ὅποιαι χρήζουν ἰδιαίτερας προσοχῆς. Ὅρθως δ’ ἐτονίσθη, ὅτι διὰ τὴν ὠλοκληρωμένην μόρφωσιν τοῦ ἐφήβου πρέπει νὰ συνεργασθῶν: Ἐκκλησία, προσκοπισμὸς, κατηχητικαὶ ὀργανώσεις νέων καὶ γενικώτερον ἢ κοινωνία διὰ νὰ διαπλασθῆ ἡ ψυχὴ τοῦ σύμφωνα μὲ τὰ ἰδεώδη τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Τότε μόνον ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ Προσκοπισμοῦ. Καὶ πρέπει νὰ ἐπιτύχῃ!

ΔΙΚΑΙΟΝ ΑΙΤΗΜΑ

Μᾶς ζητοῦν νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ ἐνὸς θέματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀξίζει πράγματι νὰ ἐπανέλθωμεν. Ὑπάρχει μία κατηγορία δημοσίων ὑπαλλήλων, τῶν ὁποίων αἱ σύζυγοι ὑπηρετοῦν εἰς γυμνάσια καὶ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν ἐπαρχιῶν. Εἰς τὴν περιπτῶσιν αὐτὴν δὲν ὑπάρχει συνοχὴ τῆς οἰκογενείας.

Ζητοῦν λοιπὸν οἱ σύζυγοι ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας, νὰ ληφθῆ πρόνοια, ὥστε αἱ σύζυγοι των νὰ μετατεθοῦν εἰς τὴν περιφέρειαν ὅπου οἱ ἄνδρες των ὑπηρετοῦν. Ἀπὸ πολλὰ ἔτη συζητεῖται νὰ γίνῃ τοῦτο διὰ νόμου. Δὲν ἔγινεν ἁμῶς τίποτε. Πλεῖστοι ἔσοι λόγοι συνηγοροῦν ὅπως ληφθῆ μία πρόνοια διὰ τὴν περίπτῶσιν αὐτὴν. Μὲ μίαν καλὴν διάθεσιν, νομίζομεν, ὅτι δύναται νὰ εὑρεθῆ κάποια λύσις τοῦ ζητήματος.

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Ἡ ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ,

Μᾶς δόθηκε ἄλλοτε ἡ εὐκαιρία νὰ τινύσουμε καὶ νὰ ἐξάρουμε τὴν μεγάλη μορφωτικὴ καὶ πολιτιστικὴ σημασία τῆς «Ἀριστοτελείου Πνευματικῆς Ἑστίας», ποῦ ἰδρύθηκε τὸν τελευταίον καιρὸ στὴ Θεσσαλονίκῃ. Ἡ σημασία αὐτῆ δὲν μπορούσε νὰ βρῆ καλύτερον καὶ ἀξιώτερον ἐρμηνευτὴ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἑστίας, ἔδωσε μέσα σὲ λίγα ἐμπνευσμένα καὶ οὐσιαστικὰ λόγια ὄχι μόνον τὸν σκοπὸ καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἰδρύματος, ἀλλὰ καὶ τὸν σκοπὸ καὶ τὸν προορισμὸ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἐν γένει. Ἰδοὺ τὰ βαρυσήμαντα λόγια τοῦ Βασιλέως:

«Πηγὴ τῆς δυνάμεως εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ ὄχι ἡ βλῆ. Ὁ ἐργάτης μορφώσεως εἶναι καὶ ἐργάτης ἰσχύος. Ἰδοὺ μία μεγάλη ἀποστολὴ: ἡ μόρφωσις τοῦ πολίτου. Μόρφωσις, ἡ ὁποία δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς ξηρὰς ἱστορικὰς καὶ ἐγκυκλοπαιδικὰς περὶ τὰ διάφορα θέματα γνώσεις, ἀλλὰ κυρίως νὰ διαπλάττει συνειδησὶς καὶ χαρακτῆρας. Πρέπει οἱ καρποὶ τῆς μορφωτικῆς προσπάθειας νὰ εἶναι ἐλεύθεροι. Ἑλλῆνες πολῖται πραγματικῶς ἐλεύθεροι, διότι ὁ καθεὶς θὰ σέβεται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἄλλου. Πραγματικῶς ἰσχυροὶ, διότι θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Ἐγώ, ἡ ὁποία εἶναι τὸ πρῶτον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀδυναμίας. Πραγματικῶς μορφωμένοι, διότι αἱ γνώσεις των δὲν θὰ εἶναι νεκρὸν ἀπόθεμα, ἀλλὰ ζωντανὰ δυνάμις ζωῆς, προόδου καὶ ἀγάπης».

ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΩΛΩΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Μὲ ἰδιαίτην χαρὰ πληροφορηθήκαμε ὅτι τὸ Ἰνστιτούτῳ τῆς Παιδείας ἔχει καταρτίσει καὶ ἔχει καταθέσει νομοσχέδιον στὴ Βουλὴν γιὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν σπιτιῶν τοῦ Σωλομοῦ καὶ τοῦ Παπαδιαμαντι. Καὶ δὲν ἔχουμε ἀμφιβολία ὅτι μὲ τὴν ἐμόρφωσιν καὶ ἐμύθευσιν βέλγησιν αὐτῶν προσώπων τοῦ λαοῦ, τὸ νομοσχέδιον θὰ γίνῃ σύντομον νόμος, γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἐπὶ τέλους ἡ πλὴρὴ σκέψις νὰ μεταβληθῶν τὰ σπῆτια αὐτὰ σὲ μουσεῖα ἐνθυμῶν τοῦ ἐθνικοῦ μᾶς ποιητοῦ καὶ τοῦ μεγάλου μᾶς διηγηματογράφου.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ ὁμως νὰ νομίζουμε ὅτι, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ὠρατο καὶ χρήσιμον τὸ μέτρο αὐτὸ, θὰ μὲν ἄνολοκληρωτο καὶ ἄλλιπές, ἐφόσον δὲν θὰ συμπληρωθῇ καὶ μὲ τὸν νόμον ἐκεῖνον, ποῦ θὰ χρῆσιμον στὸ Ἔθνος τὴν πολυτίμη πνευματικὴ κληρονομία, ποῦ τοῦ ἀφῆκε ὁ κορυφαῖος Ἑλλῆν πεζογράφος. Διότι εἶναι ἀπόλυτα ἀπαράδεκτον καὶ πραγματικὰ ἐγκληματικὸν νὰ μὴ μπορούν, χρόνια τώρα, νὰ ἐκδοθῶν τὰ ἔργα τοῦ Παπαδιαμαντι, ἐπειδὴ οἱ κληρονόμοι τοῦ δικαιοῦ — δικαίως ἢ ἀδίκως δὲν ξεύρουμε καὶ οὔτε εἰμότες ἀρρόδοι νὰ ἐξετάσουμε — ὀρισμέ-

να δικαιώματα. Ἄν τὰ δικαιώματα αὐτὰ εἶναι δίκαια, δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι πρέπει νὰ ἱκανοποιηθῶν. Ἄν ὄχι, ἄς γίνῃ ἐπὶ τέλους ἕνας νόμος, ποῦ νὰ κανονίζῃ τὸ ζήτημα.

Ἐκεῖνο πάντως, ποῦ, χωρὶς ἄλλες ἀναβολές, πρέπει νὰ γίνῃ ὀριστικῶς καὶ ἀνυπερθέτως, εἶναι νὰ βρεθῇ ὁποσδήποτε τρόπον νὰ δοθῶν τὰ ἔργα αὐτὰ στὸν Ἑλληνικὸ λαόν. Χωρὶς αὐτὰ, τὸ σπῆτι τοῦ θὰ εἶναι νεκρὸ καὶ τὰ ἐνθῆμια τοῦ ἄψυχα, ἐνῶ ἀντίθετα, ἡ παρουσία τῶν ἔργων τοῦ θὰ μεταβάλῃ καὶ τὸ σπῆτι καὶ τὰ ἐνθῆμια σὲ παντοτινὴ πηγὴ ζωῆς καὶ φωτός.

ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ὁ πραγματικὸς φιλιαναγνώστης δὲν εἶναι βέβαια ἐκείνος ποῦ διαβάσει μόνον κατὰ τίς... διακοπὰς τῶν ἑορτῶν, ἀλλὰ ἐκείνος ποῦ αἰσθάνεται τὴν ἐσωτερικὴν παρόρμησιν καὶ ἀνάγκην νὰ καλλιεργῇ καθημερινὰ καὶ συστηματικὰ τὸ πνεῦμα τοῦ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ μὲ μίαν ἀδιάκοπην μελέτην. Ἀφοῦ ὁμως εἶναι πᾶς καθιερωμένη συνήθεια ν' ἀγοράζωνται βιβλία κατὰ τίς ἑορτὰς γιὰ νὰ προσφέρωνται κυρίως ὡς δῶρα, νομίζουμε ὅτι θὰ διεκουλόμενα καὶ θὰ ὑπερβούμενα τοῦς ἀναγνώστες τῆς στήλης αὐτῆς, ἂν τοῦς κάναμε μίαν φιλικὴν, ἀλλὰ καὶ ὑπεύθυνην σύστασιν: Νὰ προτιμῆσουν τὸ Χριστιανικὸ λογοτεχνικὸ βιβλίο, ποῦ, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἔχει παρουσιάσει τὰ τελευταία χρόνια μίαν ἐξαιρετικὴν ἀνύστησιν. Θὰ τοῦς δοθῇ ἔτσι, χωρὶς ἀμφιβολία, ἡ εὐκαιρία καὶ οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι τοῦς, ποῦ θὰ πάρουν τὰ βιβλία — δῶρα, νὰ χαροῦν ἀληθινὰ λογοτεχνικὰ ἔργα, ποῦ μαζὶ μὲ τὴν γνήσια πνοὴν τῆς Τέχνης, θὰ τοῦς προσφέρουν καὶ τὸν ζωτικὸν παλμὸν τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς βίαιας.

Τέτοια βιβλία, ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ πᾶρῃ ἢ νὰ τὰ προσφέρῃ μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη, εἶναι τὰ ἀφηγηματικὰ ἔργα ποῦ ἐξέδωσαν ἡ «Ζωὴ» καὶ τελευταία ἀκόμα ἡ «Δαμασκός». Καὶ μολοντοὶ δὲν εἶναι βέβαια δυνατόν ν' ἀναφερθῶν ἐδῶ ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία, μπορούμε πάντως νὰ σημειώσουμε μερικά, ὅπως τὰ ἔξοχα ποιητικὰ ἔργα τοῦ ἀέχρατου Βαρίτη, τὰ παιδικὰ διηγήματα, ἡ ἐξαιρετικὴ συλλογὴ παιδικῶν ποιημάτων μὲ τὸν τίτλον «Τὸ τραγοῦδι τοῦ παιδιοῦ», ἡ μεγαλόπνοη «Ραφωδία» τοῦ Μπαλέτου, ἡ ὑποβλητικὴ «Καινουργία γῆ» τοῦ Χονδρόπουλου, οἱ δραματικὰ «Μάρτυρες» τοῦ Διουνοίου Χαρχαλάμπου καὶ τὸ πρόσφατον ὀλοζώντανον μυθιστόρημα τῆς Ἐλένης Καριτᾶ «Ἡ μικρότερη ἀδελφὴ». Σημειώνουμε ἐπίσης τίς μεταφράσεις ἐκλεκτῶν ξένων ἔργων, ὅπως «Τὸ πῶν μεγάλο γεγονός» τοῦ Oursler (μετάφρασις Κ. Κακούρη), ὁ «Παῦλος» τοῦ Holzner (μετάφρασις Ἰερωνίμου Κοτσώνη), ὁ «Ο Χιτάν» τοῦ Douglas (μετάφρασις Γιάννη Ἀμψα), ὁ «Φόνος στὴ Μητρόπολη» τοῦ Eliot (μετάφρασις Ἀντ. Ζαχαροπούλου) κ. ἄ.

ῬΑΤΙΣΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ,

Πραγματικά, οὐδὲν κακὸν ἀμιγῆς καλῶς. Καὶ ἡ «θίκη τοῦ γυμνοῦ», παρ' ὅσας τὶς ἀηδίες καὶ τὶς μωρίες ποῦ ἀπεκάλυψε, ἔδωσε συγχρόνως τὴν εὐκαιρίαν ὅς ἕναν εὐσεβῆτο καὶ φωτισμένον δικαστικὸν λειτουργό, τὸν εισαγγελέα κ. Ἀγγελο Γεωργίου, νὰ διατυπώσῃ ἕνα χαρακτηριστικώτατο ἐπιγράμμα, ποῦ ἐφαρμόζεται θαυμάσια ὄχι μόνον ὁ αὐτὴ τὴν περίπτωσι, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε παρόμοια ἐκδήλωσι καλλιτεχνικῆς διαστρέφῃς καὶ ἠθικῆς γυμνότητος. «Τὰ γυμνά — εἶπε ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς — ἀποτελοῦν ράπισμα κατὰ τῆς Τέχνης καὶ ὕβριν κατὰ τῆς ἠθικῆς». Νὰ εἰπωσάν ἄρα γὰρ τὸ ράπισμα αὐτὸ οἱ δύο μάρτυρες ἀπὸ τὸν λογοτεχνικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν κόσμον, ποῦ παρουσιάσθησαν στὴν ἴδια θίκῃ, γιὰ νὰ διακηρύξουν ὁ μὲν ἕνας ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ βλέπῃ τὸ Κοινὸν παντοῦ γυμνά, γιὰ νὰ... ἐξοικειωθῇ, ὁ δὲ ἄλλος ὅτι τὰ γυμνά αὐτὰ εἶναι «αισθητικὰ» καὶ ἐπομένως ἀνωτέρα Τέχνη;

Ἄλλὰ τὴν ἴδια στιγμήν τρεῖς ἄλλοι μάρτυρες ἕνας ἀκαδημαϊκός, ἕνας παιδαγωγός καὶ ἕνας καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ὄχι μόνον καταδίκασαν τὶς γυμνὰς ἐμφανίσεις, ἀλλὰ καὶ ἐγενεῖσκυσαν τὴν καταδικαστικὴν τους γνώμην σὲ ἕν γένει θεάμα ποῦ παρουσιάζει τὸ «ἐλαφρὸ» λεγόμενον — πολὺ σωστὰ — θεάτρο. «Ἡ ἐπιβύρση γυνικῶς — εἶπε ὁ παιδαγωγός — δὲν ἀποτελεῖ καλλιτεχνικὸν εἶδος, διότι κάμνει τολμηρὰς παραχωρήσεις σὲ... καμπαρῆς. Εὐστοχος χαρακτηρισμός, ποῦ μπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα θεάματα καὶ ἀκροάματα, ποῦ παρουσιάζονται κάτω ἀπὸ τὸ προσωπιεὶ τῆς Τέχνης.

Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς θίκης νὰ περιορισθῇ στὴν ἀπόφασιν μόνον τοῦ Δικαστηρίου γιὰ τὴν χρησιμοποίησιν ἁπλῶς ἐνός... στηθοδύμου ἀπὸ τὶς γυμνὰς χορευτρίδας, ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὴν ἀφαιρήσιν γιὰ εὐρύτερας καὶ γενικώτερας σκέψεις καὶ ἀποφάσεις γιὰ μιὰ ριζικώτερον ἐξυγιάνωσιν ὅλων ἐν γένει τῶν θεαμάτων.

ΑΠΑΘΗΛΑ ΕΡΓΑ

Εἶναι μερικὰ ἔργα — σὲ θεάτρο καὶ σὲ τὸν κινηματογράφον — ποῦ ἀποτελοῦν πραγματικὰς παγίδας. Καμωμένα μὲ ἐπιτήδεια τεχνικὰ μέσα καὶ εὐρήματα, διανοημένα μὲ φηνοῦς μελοδραματισμοῦ καὶ φτιαχτὰς ψυχικὰς συγκρούσεις, κατορθῶνουν νὰ προκαλοῦν τὸ εὐκολὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἐπιφανειακὴν συγκίνησιν τοῦ θεατοῦ, ποῦ δὲν ἐμβαθύνει στὴν οὐσίαν τῶν φαινομένων. Ὅταν μάλιστα τὰ ἔργα αὐτὰ συμπέσῃ νὰ ἐρμηνεύωνται ἀπὸ ἱκανοὺς ἠθοποιούς, παίρνουν πιά τὴν μορφήν μιᾶς ἐπικίνδυνης ἀπάτης, ποῦ προῆρχεται ὄχι βέβαια ἀπὸ τὴν μαγείαν τῆς ἀληθινῆς Τέχνης, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ὄλοο μιᾶς ἀθέμιτης ταχυδακτυλουργίας.

Δύο τέτοια ἔργα εἶχαν καὶ πάλι τὸν τελευταῖον καιρὸ: ἕνα σὲ θεάτρο — τὴν «Βροχὴ» — καὶ ἄλλο σὲ τὸν κινηματογράφον — τὸ «Λεωφορεῖον ὁ Πόθος». Τὸ πρῶτον, ποῦ εἶναι τάχα σάτυρα τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, δὲν εἶναι

στὴν πραγματικότητι παρὰ ἕνας φανατικὸς διασυρμός, κάτι περισσώτερον ἀκόμη: μιὰ συκοφαντικὴ διαστρέφῃς χαρακτηρῶν καὶ καταστάσεων, ποῦ φθάνει νὰ θίγῃ σεβάστους θρησκευτικὰς παραδόσεις καὶ ἱερὰ σύμβολα. Τὸ ἄλλο, ποῦ εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολία, ἕνα ἄριστον σχεδὸν ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως κινηματογραφικὸν ἔργον, δὲν ἀπαχοχολεῖται μὲ τίποτε ἄλλο παρὰ μὲ τὶς ἄριστους ἐκδηλώσεις καὶ περιπέτειας μιᾶς ψυχοπαθοῦς γυναικας, χωρὶς καμμίαν προέκτασιν ἔξω ἀπὸ ἕναν ἀτομικὸν παθολογικὸν τύπον, χωρὶς καμμιὰν ἀνάστασιν ἢ δικαίωσιν.

Καὶ ὅμως τὸ ἀνυπόπιτον καὶ ἀπρόσεκτον κοινὸν πέφτει στὴν παγίδα καὶ παρακολουθεῖ ἐπὶ ἐβδομάδας τώρα, σὲ πυκνοῦς συνουσιασμούς, τὰ ἀπατηλὰ αὐτὰ ἔργα, ἐνθαρύνοντας καὶ ἐνισχύοντας τα ἔτσι μὲ τὴν παρουσίαν του. Γι' αὐτὸ ἐπισημαίνουμε τὴν παγίδα καὶ οὐστήνομεν περισσότερο προσοχὴν.

Ἡ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Ζωηρὴ καὶ ἐνδιαφέρουσα ἡ καλλιτεχνικὴ μας κίνησις τοῦ τελευταίου καιροῦ. Πολλὰς ἀτομικὰς καὶ ὁμαδικὰς ἐκθέσεις παρουσιάσθησαν σὲ Ζάππειον, σὲ τὸν «Παρνασσό» καὶ σὲ ἄλλας αἰθούσας. Ἄλλὰ τὸ κυριώτερον καὶ σημαντικώτερον δὲν εἶναι βέβαια ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκθέσεων. Εἶναι ἡ ποιότητάς τους. Εἶναι ἡ εὐχάριστη καὶ εὐόωσιν διαπίστωσις ὅτι οἱ γνωστοὶ ἐξωφρενισμοὶ καὶ οἱ ἐκζητημέναι καὶ ἀνόητοι ἀκρότητες ἔχουν πολὺ παραγκωνισθῇ. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη ποῦ ἐπιμένουν νὰ κρατοῦν τὸ χροῖμα τοῦ «μοντέρνου», ἀρχισαν νὰ προσγειώνωνται.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ τὸ Κοινὸν δεῖχνει ἐφέτως πολὺ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον, καὶ τὸ ἐκδηλώνει ὄχι μόνον μὲ τὴν ἀθρόα προσέλευσιν του, ἀλλὰ καὶ μὲ πρῶτους ἀγορὰς πολλῶν ἔργων. Ἀπὸ τὴν ἐκθεσὴ τῆς «Ὀμάδος τῶν 17» ἀγοράσθησαν τὰ περισσότερα ἔργα. Τὸ ἴδιον καὶ ἀπὸ τὴν ἐκθεσὴν ἔργων κεραιμικῆς τοῦ κ. Βαλασμάκη, τὴν ἐκθεσὴν τοῦ ζωγράφου κ. Ἀντωνίου Κανα, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἐκθεσὴν ἐνός ἐρασιτέχνη καλλιτέχνη, τοῦ κ. Φραγκοῦ δη.

Τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον προκαλεῖ καὶ ἡ πρόσφατη ἐκθεσὴ τοῦ γλύπτη κ. Νικολά. Τὰ ἔργα του, ζωντανὰ καὶ ἀληθινὰ, συνδυάζουν ὁμορφίαν, δύναμιν καὶ ἁρμονίαν καὶ χρίζουν σὲν θεατὴν γνήσια καλλιτεχνικὴν χαρὰ. Ἡ εἰκόνα ποῦ δημοσιεύουμε σὲ τὸ τέλος τῆς στήλης αὐτῆς εἶναι ἕνα χαρακτηριστικὸν δεῖγμα τῆς γεμάτης ἀπὸ ὑγείαν καὶ γαλήνην ἔργασίας του.

Ἡ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Μὲ ἐξαιρετικὴν συγκίνησιν, ἀλλὰ καὶ μὲ βαθύτητα συναισθησῆς τῆς εὐδυνῆς του ἀπέναντι σὲ τὸ περιοδικὸν αὐτὸ καὶ σὲ τοὺς ἀναγνώστες του, προαναγγέλλει ἐκαίνοσ ποῦ γράφει: τὶς γραμμὰς αὐτῆς τὴν προσεχῆ ἐπανάδοσιν τοῦ περιοδικοῦ του «Πνευματικὴν Ζωὴν». Γιὰ ὅσους εἶχαν παρακολουθήσει τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου μας πρὶν ἀπὸ τὴν τελευταίαν δραματικὴν δεκάτην, τὸ λογοτεχνικὸν καὶ μορφωτικὸν αὐτὸ περιο-

δικό δὲν εἶναι ἄγνωστο. Εἶχε προσφέρει καὶ αὐτό, μὲ ὄλες τὶς διανοητικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις ποὺ μορφοῦν τὴν διαθετὴν, τὴν μικρὴν, ἀλλὰ πρόθυμην καὶ πιστὴν — ὅπως τοῦ εἶχε ἀναγνωρισθῆ — συμβολὴν τοῦ στήν ἐξυγίανση καὶ στήν ἀνάπτυξη τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας. Ἡ εὐμενὴς ἀπήχηση, ποὺ οἱ οὐνεχτεὶς καὶ ἐντατικῶς προσπάθειές του ἐπὶ πάντες ἐφάνησαν εἶχαν βρῆ στὸ καλλιτεργημένο ἀναγνωστικὸ Κοινό — καὶ προπάντων ἀνάμεσα στὸν ἐκπαιδευτικὸ καὶ σπουδαστικὸ κόσμον — ἠπῆρξεν ἢ τιμητικώτερη δικαίωσή του καὶ ἡ μεγαλύτερή του ἰκανοποίηση.

Ἡ θύελλα τῆς ἐχθρικῆς εἰσοβολῆς στήν Ἑλλάδα καὶ ὁ ἔκτοπισμός τοῦ διευθυντοῦ του ἀπὸ τοὺς εἰσοβολεῖς σὲ μιὰν ἐπαρχιακὴν πόλιν σταμάτησε τὴν ἐκδοσὴν τοῦ. Ἄλλα δὲν σταμάτησε καὶ τὴν ζωὴν του, ποὺ ἀντλοῦσε τὴ δύναμην καὶ τὸ δικαίωμα ὑπάρξεως ἀπὸ τὶς βαθύτερας καὶ οὐσιαστικώτερες ἀνάγκαις τῆς πνευματικῆς καὶ εἰδικώτεραι τῆς λογοτεχνικῆς μας ζωῆς. Τώρα μάλιστα, ποῦ, μὲ τὶς μοιραίας ἀναστατώσεις ἀπὸ τὸν πόλεμον καὶ τὴν κατοχὴν, ἡ μεγαλύτερη ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κάμψη παρουσιάσθηκε σ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν τομέα, ὁ ἀνάγκαις γιὰ τὸν ἐξαγνισμό του, τὴν ἀνάταση καὶ τὴν ἀναγέννησίν του εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολία, πιὸ ἐπιτακτικὰς καὶ πιὸ ἐπιείκους.

Γι' αὐτὸ καὶ ἐπανεκίδεται ἡ «Πνευματικὴ Ζωὴ». Γιὰ νὰ ἐργασθῆ καὶ αὐτὴ γιὰ τὸν ὄρατον καὶ ὑψηλὸν αὐτὸν σκοπὸν. Τὰ δέκα χρόνια τῆς διακοπῆς τῆς, ἂν ἐσκοφαν τὸν δρόμον καὶ τὴν προσπάθειά τῆς, ἔδωσαν ὅμως καὶ τὴν εὐκαιρίαν στὸν διευθυντὴ τῆς, μὲ τὴν πολυτίμηθη θητεία του σ' αὐτὰς ἐδῶ τὶς στήλας καὶ τὴν ἐν γένει μαθητεία του στὴ μεγάλη Χριστιανικὴ κίνησιν, νὰ πλουτίσῃ, νὰ εὐρύνη καὶ ν' ἀνυψώσῃ τὸν πνευματικὸν καὶ ψυχικὸν τὸν κόσμον. Καὶ ἀπ' αὐτὰ ἀκριβῶς τ' ἀνανωμένα καὶ ἐνισχυμένα ἐφόδια παίρνει τὸ θεῆρον καὶ τὴ δύναμην νὰ δώσῃ τὴν πρόσδεση ὅτι ἡ «Πνευματικὴ Ζωὴ» θὰ καταβάλῃ κάθε προσπάθειαν, γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον τῆς καὶ ν' ἀνταποκριθῆ στὸν προορισμὸ τῆς.

ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Τί σοῦ εἶναι τελοσπάντων καὶ αὐτὴ ἡ... «ἐλευθερία τῆς Τέχνης»! Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ... «αἰσθητικὰ γυμνά», μὰς ἔδωσε παραύληλα καὶ ἕνα ἄλλο θαυμαστὸ δεῖγμα, στὸ χρονονεκτικὸ πεδίο τώρα: Μᾶς παρουσίασε μὲ χορευτικὰς κινήσεις τὴν «ψυχικὴν μορφὴν» τῆς... Κασσιανῆς! Καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑψηλὴ αὐτὴ ἐμπνευσμένη μιὰς ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐπιχορηγήσεις ἀπὸ τὸ φιλοθεάμον κοινὸν τῶν τοιούτων παραστάσεων καὶ ἀπὸ τοὺς πάντοτες σφοδρὰς κριτικῶς, δὲν ἀποκλείεται νὰ ἰδοῦμε νὰ χορεύουν ἐπὶ σκηνῆς ὄλα τὰ πρόσωπα τῆς Ἰστορίας...

— Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ὑψηλῶν «ἐμπνεύσεων», δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε καὶ τὴν ἐμπνευση ἑνὸς ἀπὸ τοὺς σκηνεθέτας τοῦ Ἑθνικοῦ μας θεάτρου, ὁ ὁποῖος, μὴ δυνάμενος, φαίνεται,

νὰ καθεῦθε ἐπειτα ἀπὸ τὸ τρόπον τοῦ ἐπιχειρηματίου τῶν γυμνῶν μπαλέτων, ἐσκέφθη νὰ... ἀπογυμνώσῃ καὶ τὰς χορευτριάς τῆς κρατικῆς μας σκηνῆς, ποὺ θὰ παρουσιάζοντο στὸν «Καίσαρα καὶ Κλεοπάτρα». Καὶ ναὶ μὲν τελικῶς οἱ χορευτρίες δὲν παρουσιάσθησαν ἐντελῶς γυμνῆς, ἀλλὰ παρουσιάσθη ὁ ἴδιος ὁ σκηνεθέτης, ὁ ὁποῖος ἐδήλωσε γραπτῶς καὶ ὑπερηφάνως σὲ μιὰν ἐφημερίδα τὰ ἐξῆς μεγαλόπνευστα: «Ὀμολογῶ πῶς σὲ ὅτι, ἄφορὰ τὸ γυμνὸ ἐπὶ σκηνῆς τὸ ἐπικροτῶ ἀπὸ ὅλα τα».

Μὴ χαιρότερα!

— Ὑστερα ἀπ' ὄλες αὐτὰς τὶς ἐκδηλώσεις δὲν κρύβουμε τὴν ἀνησυχία μας ἀπ' αὐτὸ τὸ «Σπουδαστήριον Μουσικῶν Θεάτρου καὶ Κινηματογράφου», ποὺ διατυμπανίζεται τὸν τελευταῖον καιρὸν καὶ ποὺ καλεῖ τὸς νέους καὶ τὶς νέας νὰ διαχθῶν ἀπὸ «θεακέντες εἰδικούς τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ Κινηματογράφου» τὰ μυστήρια τῆς σκηνῆς καὶ τῆς δόξης. Μερικὰ ἀπὸ τὰ δνόματα τῶν «εἰδικῶν» αὐτῶν εἶναι καθουχαστικά, ἀλλὰ φοβίζουσαν τόσο πολὺ ὁ νέος αὐτῆς θεωρεῖ περὶ «ἐλευθερίας τῆς Τέχνης» καὶ περὶ διαφόρων «αἰσθητικῶν» ἐκδηλώσεων τῆς, ὥστε νὰ εἰμασθε πολὺ ἐπιφουλακτικοὶ καὶ ἀνήσυχτοι.

— Ἄλλα καὶ μιὰ ἄλλη ἀνησυχικὴ πληροφῶρα: Ἡ πολὺκρατὴ ομάδα τῶν «Δώδεκα» ἐπροκήρυξε δεύτερον διαγωνισμό (ποῦ στήν πραγματικότητά εἶναι πρῶτος, ἀφοῦ ὁ περσινοῦς ἔμεινε χωρὶς ἀποτέλεσμα) γιὰ τὸ καλύτερον πεζογραφικὸν ἔργον τῆς περασμένης χρονιάς (δηλαδή, ὅπως ἀπέδειξε ὁ ἀπρακτος πρῶτος διαγωνισμός, ὅχι ἄλλως τὸ «καλύτερον», ἀλλὰ τὸ ἀπολύτως κάλλιστον, ἀριστοῦργημα). Καὶ ἐπειδὴ τὰ ἀριστουργήματα δὲν παρουσιάζονται φεῦ! καὶ τόσο συχνὰ στήν Ἑλλάδα, παρὰ μόνο στὰ κερφάλια ἐκείνων ποὺ τὰ γράφουν ἢ τῶν φίλων τους ποὺ τὰ κρίνουν, πολὺ φοβοῦμαστε ὅτι, ἂν ὁ περσινοῦς διαγωνισμὸς κατέληξε στὸ Πρωτοδικεῖο, ὁ ἐφετινός θὰ καταλήξῃ στὸ... Κακουργοδικεῖο!

— Ἐν τῷ μεταξὺ ἐξακολουθοῦν νὰ καταφθάουν ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου, σὲ μιὰν ἀτέλειωτην σειρά, οἱ διαφόρων προσλήψεων φυλῶν καὶ χρωμάτων καλλιτέχναι, ὁ ὁποῖος, ἀπευθυνόμενοι στήν καρδιά τῶν ἀκραστῶν ἢ θεατῶν τους, δὲν λησμονοῦν καὶ τὴν ἠθικὴν... τοσπῆ τους. Ἐστῆτε πόσο εἶναι συνήθως τὸ εἰσιτήριο; Ἐβόρηντακέντες χιλιάδες δραχμῆς! Ὅσα δηλαδὴ κερδίζει μὲ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου του ἕνας Ἑλληὴν ἐργαζόμενος ἐπὶ δύο σχεδὸν μέρες! Καὶ τὸ Κράτος, ποῦ δὲν ἐπιτρέψει νὰ εἰσαχθῶν φάρμακα καὶ ἄλλα εἶδη πρῶτης ἀνάγκης, γιὰ νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ τὸν τόπον συνάλλαγμα, ἐπιτρέψει μὲ ἀνεξάντλητη γενναιοδωρία καὶ ἀλτροῦσμο τὴν οικονομικὴν αὐτὴν ἀφαιμάξη, γιὰ νὰ μὴ στερηθῆ ὁ τόπος ἀπὸ τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐμφάνισιν τῆς μαῦρης λ. χ. χορευτριάς δεσποινίδος Ἀλφᾶ, ποὺ συμβολίζει ἀσφαλῶς πολὺ παραστατικὰ τὸ... Ἄλφα καὶ τὸ Ὠμέγα τῆς κοινωνικῆς μας πολιτικῆς!

— Καὶ ἕνα πολὺ διδακτικὸ μάθημα ἀπὸ τὴν

“ ΤΕΤΕΛΕΣΤΑΙ... ”

Ἔργον τοῦ γλύπτου κ. Νικόλα.

*Ἀμερικὴ: Ζωηρὲς καὶ ἔντονος διαμαρτυρίαις ἐναντίον τῶν εἰκονογραφημένων φυλλαδίων, ποὺ παρουσιάζουν τάχα μὲ εἰκόνας καὶ σύντομες ἐπεξηγήσεις διάφορα μεγάλα ἔργα, ἐνῶ στὴν πραγματικότητά τὰ κακοποιοῦν καὶ τὰ διαστρέφουν. Καὶ ὄχι μόνο τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναγνώστες τους — προπάντων τοὺς νέους — ποὺ, μὲ φρικαλέαις χαλκομανίαις καὶ ἄθλιαις ἐπεξηγήσεσι,

καταστρέφουν ὄχι μόνο τὴν καλαισθησίαν τους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν τους συνείδησιν. Ἔτσι ὑπάρχει τώρα βάσιμη ἐλπίδα, ἀφοῦ τὸ μάθημα μᾶς ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν, ν' ἀποβῆ χρήσιμο καὶ σὲ μᾶς, ποὺ ἀπὸ κενρὸ τώρα ὑφιστάμεθα καὶ ἔμεις — ἀδιαμαρτύρητα καὶ ἀδιάφορα, φυσικά — τὴν ἐπίδρασιν καὶ τίς συνέπειαις παρομοίων... καλλιτεχνικῶν φυλλαδίων.

ΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ...

(ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΣΤΕΛΝΟΥΝ)

Σήμερα το φυλλομέτρημά μας, θα περιλάβει και μία έφημερίδα που βγαίνει σε γαλλική γλώσσα στο Beyrouth, την έφημερίδα «Le Jour». Την φέρνει δικαιοματικά ως αυτές έδω τις στήλες μία σειρά από άρθρα της, γραμμένα από τον κ. L. Farkouh, που έχουν τον γενικό τίτλο «Έντυπώσεις από την Ελλάδα και το αρχαίο Βυζάντιο» και ιδιαίτερα δυο δλοσέλιδα άρθρα της σειράς αυτής που έχω μπροστά μου, με τους τίτλους: «Η θρησκευτική ζωή στην Ελλάδα» και «Η λαϊκή Ισραποστολή». Στο πρώτο γίνεται γενικότερος λόγος για την ελληνική θρησκευτική και εκκλησιαστική ζωή και κινήσι καθώς και για το πολύμορφο έργο της «Αποστολικής Διακονίας». Το δεύτερο δίνει αναλυτικές πληροφορίες για την εργασία που γίνεται από τη «Ζωή», τη «Χριστιανική Ένωσις Επιστημόνων», τις «Ακτίνες» κι' απ' όλα τ' άλλα χριστιανικά Σωματεια που συνεργάζονται μαζί τους. Διαβάζοντας κανείς τα άρθρα αυτά, όπου γίνεται τόσο πλατύς λόγος για τις ελληνικές χριστιανικές οργανώσεις, σε μία ξένη έφημερίδα, νοιώθει ελληνική συγκίνησι για την αγάπη που δείχνουν για τον τόπο μας τόσο η έφημερίδα όσο κι' ο συντάκτης των άρθρων κ. L. Farkouh. Άλλα, ως το είπαμε κι' αυτό, πολλοί συμπαιρωτές μας που δέν ξέρουν—ή δέν θέλουν να ξέρουν—τίποτε για τη χριστιανική κίνησι που δλοένα αναπτύσσεται στον τόπο τους, θα μπορούσαν και να διδαχθούν από τη σημασία που της αποδίδουν τα άρθρα αυτά. Γιατί πολύ σωστά κρίνει τα δικά μας, ελληνικά, πράγματα ο κ. Farkouh, όταν δίνει την ακόλουθη απάντησι στο έρωτήμα τι είν' αυτό που εκράτησε τον ελληνικό λαό κατά τα τελευταία αυτά τριάντα χρόνια θρηιο μέσα στις τόσες δοκιμασίες: «Είναι, λέει, η ακλόνητη πίστι του στις πνευματικές αξίες. Πιστεύει (δ ελληνικός λαός) σταθερά στον Θεό και στην Πρόνοια Του και ξέρει πως άργά η γρήγορα θ' αποδοθί δικαιοσύνη».

* * *

Μερικά πολύ σωστά πράγματα, που πολλοί τα συλλογίζονται, λίγοι όμως τα λένε, αποτελούν το θέμα ενός άρθρου του κ. Ν. Κρανιδιώτη στα «Κυριακά Γράμματα», με τον τίτλο «Ποιητικά μέσα και σκοποί». Δέν άντέχω να μην αντιγράψω έδω μερικές γραμμές του: «Έχω μπροστά μου μία σειρά ποιητικά βιβλία—δλα πρόσφατες εκδόσεις, τα πιο πολλά τυπωμένα

σε χαρτί εξαιρετικής ποιότητας, με όρατα εξώφυλλα και πολύ καλή εμφάνιση. Μόλις όμως τ' ανοίξεις, αρχίζεις να διερωτάσαι, αν έκαινα που διαβάσεις είναι πραγματικά ποιήματα ή γρήγορι. Σκοτεινές έννοιες, δύσκολες αφηρημένες φράσεις, ασυνάρτητοι έσωτερικοί μονόλογοι, φιλοσοφική εκζήτηση, επιτηδευμένη γλώσσα, είναι δ,τι χαρακτηρίζουν την ποίηση αυτή. Βέβαια υπάρχουν που και που όρατες ποιητικές ιδέες... κι' υπάρχουν ακόμη—σε μερικούς στίχους—αριστουργηματικοί, αλήθεια, συνδυασμοί λέξεων και εικόνων... Μά είναι τόσο λίγοι—άφάνταστα λίγοι—οι στίχοι αυτοί... που δέν ξέρει κανένας αν αξίζει τον κόπο να ψάξει τόσο βαθιά, κουραστικά κι' επίμονα, για ν' ανασύρει μέσ' απ' δλην αυτή τη λάσπη και το σурφетό, τα λίγα ψήγματα χρυσοδ που περικλείει».

* * *

Ένα έκδρομικό περιοδικό, που έρχεται τώρα η σειρά του, με κάνει ν' αναζητήσω αν υπάρχει παρακάτω και κανένα άλλο. Βρίσκω λοιπόν τέσσαρα: «Έκδρομικός Συνέκδημος» (που τον εκδίδει η «Επιστημονική Φυσιολογική Ένωσις»), «Ο Φυσιολάτρης» (που τον εκδίδει ο ομόνυμος Σύνδεσμος), «Φυσιολογική Σκέψη» (του «Φυσιολογικού Όμιλου Πειραιώς») και «Μηνιαίο Δελτίον Έκδρομικού» (του Συνδέσμου «Έκδρομικός» της Δευκωσίας Κύπρου). Χωρίς να το θέλη κανείς, ή σύγκρισι γίνεται μόνη της. Ποιό λοιπόν από τα τέσσαρα αυτά δελτία είναι (την εξωτερική τους μορφή βλέπουμε για την ώρα) πλουσιότερο, με περισσότερες σελίδες, καλύτερο τύπωμα, κλπ.; Κάποτε ελπια πως η στήλη αυτή φαινόταν σαν νάχη ... κυριακή ιθαγένεια. Τι να επώ σήμαρα, που το κυριακό περιοδικό είναι πάλι το καλύτερο...

Άλήθεια, η έκδρομική κίνησι, η αγάπη για το υπαίθρο, είναι κάτι καλό και αξιοβέβαιο, μά που δέν πρέπει να μένει έτσι οδότερο και άχρωμο—πολύ περισσότερο δέν πρέπει να καταλήξει σε «φυσιολατρία», δέν πρέπει δηλαδή να φράξει για τον άνθρωπο τον δριζιολογα του πνευματικού κόσμου, κλεινόντας τον μέσα σε μία μονόπλευρη και στεία λατρεία του «φυσικού» κόσμου. Ίσα-Ίσα, η αγάπη για το βουνό η τη θάλασσα μπορεί ν' αποτελέσει ένα σκαλοπάτι για το καθολικό πνευματικό ανέδραμα του ανθρώπου, κι' αυτό το σκοπό θα πρέπει να χάζει στον έαυτο της ή σωστή έκδρομική κίνησι. Και στο περιοδικό του «Έκδρομικού» της Κύπρου βρίσκω ένα σχετικό άρθρο (Κ. Τσέλλου: Στοχασμοί του υπαίθρου).

* * *

Τὸ «Πρακτορτεῖο Πνευματικῆς Συνεργασίας» (Ἀθήνα, Ἀκομινάτου 12) μᾶς ἔστειλε μερικά περιοδικά.

Τὸ «Κυπριόπουλο», περιοδικὸ γιὰ παιδιὰ καὶ νέους. Ὁ «Βόσπορος», ποὺ τώρα τελευταία ἄρχισεν νὰ ἐκδίδεται, στὴν Κωνσταντινούπολι. Είναι ἕνα λιγοσέλιδο ἀλλὰ μὲ καλλιτεχνικὴ ἐμφάνισι περιοδικό, ποὺ θέλει νὰ συγκεντρώσῃ στὶς σελίδες του τὴν Πολίτικη διανόησι. Στὸ δεύτερο φύλλο του κάνει πολὺ εὐχάριστῃ ἐντύπωσι γιὰ τὴν εὐλικρίνεια καὶ τὴν ἀπλότητά της ἢ ἀκόλουθη δήλωσι — καὶ μάλιστα ἔτσι καθὼς εἶναι τοποθετημένη ἢ πρώτη φράσι τοῦ πρώτου ἄρθρου: «Ἐχομε συναίσθησι πὺς δὲν ἔκαμε καὶ μεγάλο πάταγο ἢ ἐκδοσὴ μας». Σημειώνω ἀκόμη καὶ τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Δ. Παπακωνσταντίνου «Μορφωτικοὶ Σύνδεσμοι καὶ Ἀ. Φορμαί». Σωστὰ ὅσα λέει — καὶ μὲ τόσο μαχητικὴ ἔκφρασι. Ἀλλὰ δὲν βρίσκει ὅτι τὴν γλασμένη σημερινὴ ἀνθρωπότητα δὲν μπορεῖ πιά νὰ τὴ συγκινήσῃ, οὔτε νὰ τὴ γιαιτρέψῃ, ἔνας «νσοανθρωπιστικὸς μῦθος», ἀφοῦ κι' αὐτὸν τόσο τὸν πίστεψε, χωρὶς ἀποτέλεσμα;

* * *

Γιὰ τὴν «Ἐρсуна» τῆς Καβάλλας πρέπει νὰ εὐχαριστήσομε τὸ «Πρακτορτεῖο Πνευματικῆς Συνεργασίας» ποὺ μᾶς ἔστειλε τὸ πρῶτο φύλλο της. Γιατὶ δοκιμάζει κανεὶς, πραγματικὴν χαρὰ φυλλομετρῶντας τὴν ζωντάνεια, πρακτικὸ πνεῦμα, σωστὰς ἀπόψεις, γεμίζουσι τὶς σελίδες της. Μερικὰ παραδείγματα θὰ δικαιώσωσι τὴν κρίσι αὐτῆ: Σημείωμα, νὰ προτιμοῦν ὁ ντόπιος τὰ τυπογραφεῖα τῆς Καβάλλας καὶ τῆς Δράμας ποὺ εἶναι καλὰ (κι' ἢ ἴδια ἢ «Ἐρсуна» — ποὺ δὲν πιστεύω, βέβαια, νὰ μὴν ἀκολούθησεν τὴ συμβουλή — εἶναι ἢ καλύτερη ἀπόδειξι). Ἀκόμη ἢ «Ἐρсуна» δίνει ἕναν κατὰλογο ἀπὸ ζωτικὰ θέματα τοῦ τόπου ποὺ πρέπει νὰ μελετηθοῦν, ἔχει δυὸ ζωντανὰς σελίδες γιὰ τὴν ἀλγισίαν καὶ τὴ δεινροκαλλιέργεια, μιλάει γιὰ τὸν ἀθλητισμὸν, γιὰ τὴ γεωργίαν, γιὰ ὄλα, πάντα ἀπὸ σωστὴ σκοπιά. Θὰ ἔχη καὶ στήλη κριτικῆς γιὰ τὰ βιβλία καὶ περιοδικά, ποὺ τὴν προλογίζει μὲ τὰ ἀκόλουθα παστερικά λόγια: «Δὲν θέλομε νὰ κάμωμε τὸν ἔξυπνο. Θέλομε ὅμως δὲν βοηθήσομε τὸ καλὸ ἑλληνικὸ βιβλίον ποὺ περνᾷ μιά φοβερὴ κρίσι, καταχωνιασμένον ἀπὸ τὴ ἄπειρος ἐκδόσεις ποὺ — δυστυχῶς — βασιλεύουσι σήμερα στὸ μεγάλον ἀναγνωστικὸ κοινόν. Τέτοιου εἶδους ἐκδόσεις — σὰν τὶς δευτέρες — δὲν ἔχουν θέσι οὔτε ν' ἀναγγελοῦν στὴ σελίδα μας».

Ἄς κλείσομε μὲ τὸ ἀκόλουθον — ἀληθινὰ ἀμίμητον — σημείωμα τῆς «Ἐρсуνας» ποὺ ἔχει τὸν τίτλον «Γιὰ τοὺς νέους ποὺ γράφουν»: «Δὲν μᾶς εἶναι λοιπὸν ἀνεκτὴ ἡ συνεργασία τῶν νέων μας. Μᾶς εἶναι ἐπιθυμητῆ. Μόνον ποὺ τονίζομε τὸ βασικώτατον: Τὸ γράψιμον εἶναι μέσον ὄχι σκοπός. Νὰ γράφουν ὄχι μόνον γιὰ νὰ γράφουν οἱ νέοι μας. Νὰ γράφουν γιὰ τὴ ζωῆ. Γιὰ τὴν ἀλήθειαν...».

Π. ΚΑ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Louis de Broglie: «Savants et découvertes» Éditions Albin Michel 1951 σ. 396.

Τὸ τελευταῖον αὐτὸ βιβλίον τοῦ μεγάλου Γάλλου φυσικοῦ, Louis de Broglie (Βραβεῖον Nobel), περιλαμβάνει ὀριζόμενὰς διαλέξεις ποὺ ἔδωκε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς διαφόρους περιστάσεις, κυρίως ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ὡς ἰσοβίου γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν. Αἱ διαλέξεις αὗται ἀναφέρονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον διασήμων φυσικομαθηματικῶν ὅπως τοῦ Μ. Planck, τοῦ Α. Einstein, τοῦ H. Poincaré, τοῦ E. Picard, τοῦ J. Perrin καὶ ἄλλων καὶ ἔχουν σκοπὸν κυρίως νὰ ἐξάρουν τὸ ἔργον τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀνδρῶν, ποὺ ἀφίερωσαν τὴν ζωὴν των εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐπιστήμης. Συγχρόνως ὁμως ἐξετάζονται καὶ αἱ σχέσεις καθενὸς ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὴν σύγχρονον ἐπιστήμην καὶ τὰς νεωτέρας ἀντιλήψεις τῆς Φυσικῆς, τὰς ἀντιλήψεις ποὺ ἦλθαν ὄχι μόνον νὰ κλονίσουν, ἀλλὰ καὶ ριζικῶς νὰ μεταβάλλουν πολλὰς ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἀπόψεις μας περὶ τῆς Φυσικῆς καὶ τοῦ Κόσμου γενικώτερον. Τοιούτοτρόπως εἰς τὴν μελέτην αὐτὴν εὐρίσκει ὁ σ. τὴν εὐκαιρίαν νὰ μᾶς δείξῃ πολλὰς ἐνδιαφερούσας ἀπόψεις τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης.

Ὅμιλῶν π. χ. εἰς τὸ κεφάλαιον Max Planck περὶ τῆς θεωρίας τῶν Quanta γράφει: (σ. 290) «Ἡ ἐμφάνισι τῆς θεωρίας αὐτῆς εἰς τὴν ἐπιστήμην ἐπροκάλεσε μίαν ἐπανάστασιν ἀντιλήψεων, τῆς ὁποίας δὲν ὑπολογίζομεν ἀκόμη ἀκριβῶς ὅλην τὴν σημασίαν, ἀλλὰ ἢ ὁποία, ὑπερβαίνουσα κατὰ πολὺ τὴν ἐπανάστασιν ποὺ ἐπέφερε ἢ θεωρίαν τῆς σχετικότητος ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς πλέον σημαντικὰς στραφάς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως». Μὲ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐνοσιῶν τῆς ἀουνσχίας καὶ τῆς ἀπροσδιοριστίας εἰς τὴν φυσικὴν τοῦ ἀτόμου ἢ ὅλη μορφή τῆς φυσικῆς ἀλλάσει. Ἀκόμη καὶ «τὸ πλαισίον τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου ποὺ χρησιμοποιεῖ ἢ κλασσικὴ Φυσικὴ ἔχει ἀσφαλῶς μίαν στατιστικὴν ἀξίαν καὶ δὲν προσαρμόζεται ἀκριβῶς, παρὰ εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν φαινομένων μεγάλης κλίμακος». Είναι προφανῆς ἢ ἐπανάστασις ποὺ αἱ νέαι αὗται ἀπόψεις δημιουργοῦν εἰς τὴν Φυσικὴν. Βλέπομεν νὰ μεταβάλλωνται αὗται αὗται αἱ βάσεις τῆς μέχρι τοῦδε Φυσικῆς. Εἰς τὴν φυσικὴν τοῦ ἀτόμου αἱ ἐνοιαι τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ «χωροχρόνου» τοῦ Einstein, χάνουν τὴν σημασίαν των. Ἐξ ἄλλου ἢ εἰσαγωγὴ ὑπὸ τῶν Heisenberg - Bohr τοῦ ἰν. ντετερμινισμοῦ εἰς τὰ φυσικὰ φαινόμενα τῆς ἀτομικῆς κλίμακος κλονίζει τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο ποὺ θεωρεῖτο ἄλλοτε ὡς ἢ βάσις τῆς ἐπιστήμης: τὸν ντετερμινισμόν.

Ἡ νέα γενεὰ τῶν φυσικῶν, διὰ τὴν ὁποίαν μᾶς ὁμιλεῖ ὁ Γάλλος σοφός, ἀρχίζει μὲ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Κυματομηχανικῆς καὶ τῆς Κβαντο-

μηχανικῆς καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῶν ἐρευνῶν εἰς τὰ διάφορα πεδία τῆς φυσικῆς τοῦ ατόμου καὶ ἀπὸ τὴν καρποφόρον ἐφαρμογὴν τῶν νέων, ἐπαναστατικῶν ἀντιλήψεων τῆς φυσικῆς. Σήμερον πλέον δὲν εὐρίσκει ἑδαφος μῆσα εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔραυαν ἢ κομπορημησούνη τῶν δλιστῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, οἱ ὅποιοι μεθυσμένοι ἀπὸ τὰς ἔως τότε προσόδους τῆς ἐπιστήμης, διεκήρυσσον ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶναι τὸ πᾶν, ὅτι θὰ ἐξηγήσῃ κάθε μυστήριον καὶ κάθε τι τὸ ὑπερφυσικόν. Ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ἤλθε νὰ ἀποδείξῃ πόσον ἀφαλεῖς ἦσαν οἱ αὐταὶ καὶ ὑπερήφανοὶ δηλώσεις τῶν δλιστῶν καὶ μηχανοκρατῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Σήμερον εἴμεθα πολὺ περισσότερον ἐπιφυλακτικοὶ εἰς τὰς βεβαιώσεις μας. Καὶ ὡς σημαίνει ὁ Louis de Broglie ἀναφέρων μίαν γνῶμην τοῦ E. Picard, «δὲν πιστεύομεν πλέον ὅτι ἡ συμφωνία μιᾶς θεωρίας μὲ τὸ πείραμα ἀποδεικνύει ὅτι ἐκφράζει τὴν πραγματικότητα τῶν γεγονότων» (σ. 161).

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ γνῶσις τῶν ὄρων τῆς ἐπιστήμης ποὺ κάμνει τοὺς συγχρόνους ἐπιστήμονας ἐπιφυλακτικούς. Καὶ εἰς ἕναν ἄλλον τομέα ἡ ἐπιστήμη εὐρίσκειται ἀνίκανος νὰ δώσῃ λύσιν μόνῃ τῆς. Εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γνώσεως εἰς τὴν ζωὴν. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ τὰ ὅσα σχετικῶς γράφει ὁ Γάλλος φυσικός: Ἀπὸ τοῦ καθιστοῦ δραματικῶν τόποι ὅτι ὁ ἄνθρωπος κρατεῖ σήμερον εἰς τὰς χεῖράς του τεραστίας δυνάμεις καταστροφῆς, εἶναι τὸ ὅτι δὲν φαίνεται ὅτι ἡ ἠθικότης τῶν ἀνθρώπων νὰ ἠδῆξεν ἀναλόγως τῆς ἐπιστήμης των καὶ τῆς δυνάμεως των. Τὰ ἔστικτα καὶ τὰ πάθη ἔμειναν τὰ ἴδια καὶ μᾶς ὠθοῦν πάντα πρὸς τὰ αὐτὰ λάθη, ἂν μὴ πρὸς τὰ αὐτὰ ἐγκλήματα. Διὰ τὰ ἀπορῶνμεν τὰς χειρότερας καταστροφάς, αὐτοὶ ποὺ ἔχουν τὴν βαρβαῖαν εὐθύνην νὰ διευθύνουν τοὺς ἀνθρώπους πνευματικῶς καὶ βιωτικῶς, ἄνθρωποι τῆς διανοήσεως ἢ κοινωνικοὶ ἡγέται, καὶ ἀρχηγοὶ κρατῶν ἢ ἀρχηγοὶ τῆς βιομηχανίας θὰ πρέπη νὰ ἐξύρουν ν' ἀνθίστανται εἰς τὰς συμβουλὰς τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς φιλοδοξίας. Πόση ἀρετὴ, μὲ τὴν πληροτέραν ἔνοιαν τῆς λέξεως, θὰ χρειασθῆ εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ καθοδηγήσων καλῶς τὰς ἀνθρωπίας κοινωνίας ποὺ κινῶνται μὲ ἰλλιγγιώδη ταυτότητα εἰς ἕνα δρόμον ποὺ δύνανται νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὰς κορυφάς, ἀλλ' ὁ ὅποιος, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἰσχυρὸν, περιβάλλεται ἀπὸ βάραθρα» (σελ. 390-91).

Δὲν θὰ εἶχε νὰ προσθέσῃ κανεὶς τίποτε ἄλλο εἰς τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ καθηγητοῦ L. de Broglie, παρὰ τὸ ὅτι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ στροφή ποὺ φαίνεται καὶ εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι ἡ ἐλπὶς δι' ἕνα καλύτερον μέλλον. Χωρὶς τοὺς φόβους τῆς καταστροφῆς, χωρὶς τὰ βάραθρα καὶ τὴν ποικίλλην ἀγωνίαν, νὰ βαδίσῃ ἡ ἀνθρωπότης ταχέως τὸν δρόμον ποὺ ὀδηγεῖ εἰς τὰς κορυφὰς τῆς ἀληθινῆς προόδου καὶ ἐπιτυχίας.

Γ. Κ.

Prof. Dr K. Leonhard (Frankfurt, a. M.): Gesetze und Sinn des Träumens (Νόμοι καὶ ἔνοιαι τοῦ ὄνειρου). Δεύτερα ἔκδοσις ἐπισημνή, ἔκδ. Georg Thieme, Stuttgart 1951.

Ὁ καθηγητὴς Leonhard διὰ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ ἔργου του «Νόμοι καὶ ἔνοιαι τοῦ ὄνειρου» προσφέρει μίαν νέαν συμβολὴν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὄνειρου ἐπὶ τῇ βάσει μάλιστα τῶν τελευταίων προόδων τῆς ψυχολογικῆς, ἢ ὅποια προσπαθεῖ καὶ εἰς τὸ ὄνειρον νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ στοιχεῖα τῆς δυσαρμονίας τοῦ ἀνθρώπου ὄντος. Μελετᾷ τὸς ὄρους καὶ τὰς συνθήκας τοῦ ὄνειρου ὁ ο. εἰσδύει βαθύτερον εἰς τὴν ἵδουσαν αἰτίαν τῶν ὄντων καὶ ζητεῖ τὸν σκοπὸν τοῦ ὄνειρου.

Καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ὄνειρου κατὰ τὸν Leonhard εἶναι μία ἀπόπειρα συναρμολογίας τοῦ ὄντος εἰς τὰς κατεχθόνους τοῦ ἀνθρώπου ὄντος, ἐφ' ὅσον θὰ ζητηθῆ νὰ ἀποκαλυφθῆ καὶ ἡ σχέση τῆς συνειδήσεως μὲ τὴν ἵδουσαν αἰτίαν.

Α. Α. Α.

ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ

Π. Ν. Τρεμπέλα: Ἡ Καινὴ Διαθήκη μετὰ συντόμων ἐρμηνυσιῶν. Αἱ Ἐπιστολαὶ καὶ ἡ Ἀποκάλυψις. Ἐκδόσεις «Ζωῆς». Ἀθήναι 1952.

— Σὺ τὸν Χονδροπούλου: Στὸν ἄγγρον τοῦ θρησμοῦ. Μυθιστόρημα. (Ἐκδ. Κ. Κακουλίδου). Ἀθήναι 1952.

Ἄν τὸν Ζαχαροπούλου: «Χιτώνθρωποι», Ποιήματα. Ἀθήναι 1952.

— Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακροδονίας. Α' Ἀρχεῖον Θεσσαλονίκης 1695-1912. Ἐπιμελεία Ἰωάν. Κ. Βασιλαράκη. Θεσσαλονίκη 1952.

— Ἐμμ. Μανουσακῆ, ὑποστρατιγῆς Ὑγειονομικῆς Προσέδρου Ἀκαδημαϊκῶν: Τὸ Βιολογικὸν Ὀπλον ἐν μέσων πολέμου. Συμπληρωματικὴ ἔκδοσις Γεν. Στρατ. Ἐπιθεωρήσεως. Ἐκδόσεις Γ.Ε.Σ. Ἀθήναι 1951.

— Βασ. Κυριαζοπούλου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Κλίμα καὶ Πόλεμος. Συμπληρωματικὴ ἔκδοσις Γεν. Στρατ. Ἐπιθεωρήσεως. Ἐκδόσεις Γ.Ε.Σ. Ἀθήναι 1951.

— Σοφοκλ. Δ. Δώλη, Καθηγητοῦ Μαρασίου Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας: Τρεῖς πληγαὶ τῆς Ἐκπαίδευσως (Ὀρθογραφία - Γραμματικὴ - Συντακτικὴ). Α' Ὀρθογραφία. Ἀθήναι 1951.

— Σοφοκλ. Δ. Δώλη, Καθηγητοῦ Μαρασίου Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας: Νεόφυτος Δούκας 1845-1945. Μυθιστόρημα 1951.

— Ὀρθόδοξου Χριστιανικῆς Ἐταιρίας: Ἐκλογὴ Ἀρχιεπισκοπικοῦ καὶ Μητροπολιτικῶν «ψήφου κλήρου καὶ λαοῦ». (Εἰσηγήσεις καὶ σχέδιον νόμου). Ἀθήναι 1951.

— Τάκη Γιαννοπούλου: «Πράσινο αἶμα». Ἀθήναι 1951.

— Δημήτρης Δουκάρης: «Παλινοῦσια». (Στίχοι). Ἀθήναι 1951.

— Χρήστου Κ. Καμπέρου: Κατασκήνωση. Ἀθήναι 1951.

— «Ἀρχεῖα Ὑγεινῆς». Ἐκδ. Δ/σεως Ὑγεινῆς. Ὑπουργ. Ὑγεινῆς.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΑ

Ἡ κομμουνιστική κυβέρνησις τῆς Κίνας, δὴν ἔλαβε, πρὸς τὸ παρόν, μέτρα πού νά ἀπαγορεύουν τελείως τὴν θρᾶσι τῶν χριστιανικῶν ἱεραποστολῶν.

Ἔτσι, ἡ ἱεραποστολή στὴν Κίνα προχωρεῖ ἱκανοποιητικά καί, ἐκτός ἀπὸ τὸ κήρυγμα, ἀναπτύσσει μεγάλη θρᾶσι στὸν τομέα τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως, τῆς κοινωνικῆς ἀνυψώσεως, τῆς ἐκπαιδεύσεως καί γενικά τῶν ἔργων τῆς Ἀγάπης.

Παρήγορο εἶναι ὅτι οἱ τελευταῖες δοκιμασίαις ἔδειξαν πόσο ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι βαθειὰ ριζωμένος στὴν Κίνα. Ὅχι μόνον ἄνθεξε στίς χίλιαις τόσαις ἐναντίον του ἐπιθέσεις, ἀλλὰ ἐφούντωσε ἀματωθῶς. Γράμματα καί ἐκθέσεις ἀπὸ κάθε γωνιά τῆς Κίνας δείχνουν πὼς ἡ συμμετοχή στίς λατρευτικὰ εὐκαιρίας, τόσο στίς πόλεις ὅσο καί στὴν βπαιθρο, αὐξήθηκε ἀρκετά κατὰ τὸν τελευταῖο χρόνον.

Μία καινοτομία, πού ἀρχισαν μερικοὶ ὡς μὲ μέγα κινεζικὴ πόλι, διαδόθηκε γρήγορα καί στίς ἐπαρχιακὰ ἑνορίες. Πρόκειται γιὰ τὴν «κατ' οἶκον λατρεία».

Τ' ἀπογεύματα τῶν Κυριακῶν καμμιά πενήνταρτα νέοι, κυρίως διανοούμενοι καί ἐπιστήμονες, φίλοι, γείτονες, μαζεύονται σ' ἕνα σπιτί, φάλλουν βινοῦς, προσεύχονται καί συζητοῦν κατόπιν ἐπι συγχρόνως προβλημάτων ὑπὸ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Μέσα στὴν οἰκονομικὴ κρίσι, πού διέρχονται, οἱ ἐγκάρδιαι αὐτῆς συγκεντρώσεις δίνουν στοὺς χριστιανοὺς τῆς Κίνας, ὅπως οἱ ἴδιοι ὁμολογοῦν, τὸ θάρρος καί τὴν δύναμι νά τραβήξουν μπροστά.

Γιὰ νὰ δεχθῆ δὲ δὴλ ἡ ζωντάνια καί ἡ δραξία τὰ ἔργασια, πού διακρίνει τὸν σημερινὸ χριστιανὸ κάτοικο τῆς Κίνας, μεταφέρουμε ἐδῶ ὅσα ὁ Δόκτωρ Τσοῦτ ἀπαριθμῶν ὡς νέα καθήκοντα τῆς Ἐκκλησίας, κοντὰ στὰ βασικά, ἀρχικὰ πνευματικὰ τῆς καθήκοντα.

Τὰ νέα θέματα γιὰ τὴν θρᾶσι τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Δρα Τσοῦτ εἶναι ἐπτά :

1. Ἐργασία μελέτης, διότι εἶναι ἀδύνατο νά κατανοήσωμε τὴν ἐποχὴ μας, ἂν δὴν τὴν μελετήσωμε.

2. Παραγωγικὴ ἐργασία: Πρώτη ἡ Ἐκκλησία πρέπει ν' ἀνταποκριθῆ στὴν ἀνάγκη νά βοηθήσωμε γιὰ τὴν ἀξίση τῆς παραγωγῆς καί τὴν οἰκονομικὴ ἀνάρθωσι. Πρώτη αὐτὴ πρέπει νά ἀνησυχῆσῃ γιὰ τίς ἀνάγκαις τῶν ἐθνικῶν τῆς.

3. Συνεχῆς αὐτοεξέταση. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά εἶναι πάντοτε ἐτοιμὴ νά διορθῶν τὴν συμπεριφορὰ πού δείχνουμε καί νά ἀναγνωρίζη τὰ λάθη, πού κάνουν τὰ μέλη τῆς.

4. Ἐργασία ἐκπαιδεύσεως. Ὅλας οἱ ἐκπαιδευτικὰς δυνατότητες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά κινητοποιηθοῦν, καί, ἐκτός τούτου, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά ἐπιαρρῶν τὴν μάχη ἐναντίον τοῦ ἀναλαφθητισμοῦ καί γιὰ τὴν ἀνύψωσι τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου.

5. Ἐνοποιήσεις τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νά καταστῆ δυνατὴ μὲ πῖδ ἀποτελεσματικὴ βοήθεια πρὸς τὴν κοινωνία.

6. Κοινωνικὴ ἐργασία. Πρέπει νά ἐπιζητοῦμε τὴν ποιότητα, καί ὄχι τὴν ποσότητα. Ὁ λαὸς πρέπει νά βρῆ στὴν Ἐκκλησία τὸ ἀγαπημένο του καταφύγιο, καί

7. Προσπάθεια γιὰ τὴν εἰρήνη. Ἐν ὄλλοις, οὐνεπείρανε ὁ Δρ Τσοῦτ, ἡ Ἐκκλησία, εἶναι Ἐκκλησία τοῦ λαοῦ. Πρέπει νά πλησιάζη τὸν λαὸ καί νά διηρητήσῃ τὸ ἔθνος καί τὴν κοινωνία.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΥΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Μὲ μεγάλη συμμετοχὴ μελῶν συνῆλθε στὸ Sellerfeld τῆς Γερμανίας τὸ ἔθνικὸ συμβούλιο τῆς ὄργανώσεως Κόκλων Ἀνδρῶν.

Στὴν ἡμερησία διάταξι ἦταν τὸ ζήτημα τοῦ ρόλου τῶν λαϊκῶν στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Πολλοὶ ρήτορες ἐξήραν τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος καί ἐδείχθη πόσον ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶναι ὑπόθεσις καί τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος. Ἐτόνισαν τὴν ἀνάγκη νά ἐργασθοῦν κοινωνικῶς οἱ χριστιανοὶ ἄνδρες, μέσα στὴν ἑνορία τους ὁ καθένας, γιὰ νά γίνουσι οἱ ἑνορίας τὰ ζωντανὰ τμήματα τῆς Ἐκκλησίας. Τελικῶς δὲ, διεγράμματα τὴν εὐθύνη τῶν χριστιανῶν ἀνδρῶν μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο γιὰ τὴν ὁθεὸς περιμένει ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τὴν συμβολὴ τους στὴν ἀδελφοποίησι τῶν τάξεων.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Ἀπὸ τὸ Μήνυμα πού δημοσίευσε τὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο τῶν ἱεραποστολῶν τῆς Αὐστραλίας στὸ Σίδνεϋ, παραθέτομε μόνο μὲ φρᾶσι :

«Ἡ Ἐκκλησία ζῆ ἀπὸ τὴν ἱεραποστολή, ὅπως ἡ φλόγα ζῆ ἀπὸ τὴν καύσι».

ΕΛΒΕΤΙΑ

Στίς ἀρχῆς τοῦ Αὐγούστου στὸ Gwatt, στὴν λίμνη τῆς Thoune ἔγινε ἡ ἐτήσια κατασκήνωσις τῆς Fédération Suisse des Associations Chrétiennes d'Etudiants.

Παρὰ τὸ ὅτι ἡ κατασκήνωσις ἦτο ἑθνικὴ παρυσέθησαν πολλοὶ ξένοι φοιτηταί. Στὸ πρόγραμμα τῆς καθημερινῆς μελέτης Γραφῆς, μελετήθηκε τὸ Ἡ' πρὸς Ρωμαίους.

Παράλληλα τὰ ἀπογεύματα ἔγιναν δύο διαλέξεις, ἀπὸ τὸν Aumonier des Etudiants à Genève με θέμα: «Χριστιανικὴ Ἀνθρωπολογία». Τίς διαλέξεις αὐτῆς ἀκολούθησαν δύο ἄλλαι ἀπὸ τὸν γραμματέα τῆς Fédération Autrichienne des A.C.E., τελειόφοιτο τῆς Ἰατρικῆς, μετὸ ἴδιον θέμα ἑντοπισμένο στὸν χριστιανὸ φοιτητή.

Ἐνα ἄλλο ἀπόγευμα κάθε ξένος φοιτητῆς παρουσιάσε τὴν χριστιανικὴν κίνησι τῆς πατρίδος του. Ἐτα εἰχμα τὴν εὐκαιρία ν' ἀκούσωμε νέα ἀπὸ τὴν Αὐστρία, τὴν Γερμανία, Ἀνατολικὴν

καὶ Αὐτική, ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία καὶ τὴν Ἰσπανία. Καὶ ἐν ἐκτάσει τὴν δρᾶσι τῶν Ἑλβετικῶν Α. C. E.

Σὲ ἄλλη συγκέντρωσι οἱ Γερμανοὶ φοιτητὰὶ μίλησαν γιὰ τὸ Kirchentag τοῦ Βερολίνου τὸ ἀφιερῶμεν στοὺς φοιτητάς.

Ἐξ ἄλλου διοργανώθηκαν ἐκδρομῆς στίς ὁποῖτες δόθηκε εὐκαιρία γιὰ προσωπικὴν γνωριμία τῶν κατασκηνωτῶν.

Ἐκεῖνο ποῦ κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωσι εἶναι ὅτι σὲ ὅλες τῆς χώρας παρατηρεῖται τὸ ἕλιο περίπου πνεῦμα, ἢ ἕλια προσπάθεια γιὰ εὐαγγελισμό καὶ τὸ πῶς ἔξιοπρόσχετο, ὅτι οἱ Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεις ἀποταλοῦν σὲ καθῆ χώρα ἕναν ὑπολογισμό κοινωνικὸ παράγοντα.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟΝ

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΝ

Ὁ Βρετανικὸς Σύνδεσμος διὰ τὴν πρόσδοκον τῶν ἐπιστημῶν εἰς τὸ 113ον Συνεδρίον του τοῦ 1951, εἰς τὸ Ἑδιμβούργον, ἔδειξε ζωηρῶς τὰ σημεῖα τῆς μεταβολῆς ἢ ὅποια ἔχει ἐπέλθει εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς κατευθύνσεις τῶν ἡμερῶν μας, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὸν τρόπον ποῦ οἱ ἐπιστήμονες ὡς ἄτομα ἀντιμετωπίζουσι τὰ βασικὰ προβλήματα τῆς ζωῆς καὶ ἰδιαίτερος τὸ πρόβλημα τῆς θρησκείας σχετικῶς μετὰ τὴν ἐπιστήμην. Ἀπὸ πολλοὺς ὁμιλητάς ἐτονίσθη ἡ ἐξαιρετικὴ ἀνάγκη ὅπως ὑπάρξῃ στενὴ ἐπαφὴ μεταξὺ πίστεως καὶ ἐπιστήμης. Ἀλλὰ πρὶν προχωρήσωμεν εἰς μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα τοῦ κλάδου τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, θὰ ἀναφέρωμεν μερικὰ σημεῖα τὰ ὅποια ἐθίγησαν ἀπὸ τοὺς ὁμιλητάς τῶν κλάδων τῆς ἐκπαίδευσως καὶ ψυχολογίας.

Ὁ Dr W. D. Wall, Rearden τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ παραρτήματος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Birmingham καὶ ὑποδιευθυντῆ τοῦ Διορθωτικοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Κέντρου, ἀνέγνωσε μελέτην εἰς τὴν ὅποιαν ἐτόνισε, πόσον ἡ ἑλλειψίς προσαρμογῆς εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἡ κατεπινηὴ ἀποτυχία εἰς τὴν ζωὴν εἶναι συνήθως ἕνα ἐπιφανεῖσον σύμπτωμα μίαν γενικωτέρας ἀποτυχίας ἐξελίξεως εἰς τὸν κοινωνικὸν καὶ συγγενησιακὸν κύκλον τοῦ παιδιοῦ ποῦ ἐκπληγάζει ἀπὸ τὸ περιβάλλον καὶ τὰς προσδοκίας τοῦ οπιτιοῦ.

Ὁ Dr R. W. Parnell: Ἡ τύχη τοῦ ἀνθρώπου, εἶπεν, ἡμπορεῖ νὰ βελτιωθῇ μετὰ μίαν δικαιότεραν κατανόμησιν τῶν ἀγαθῶν. Αὕτη ὀφείλει νὰ ἰκανοποιήσῃ τὰς βασικὰς ἀνάγκας τῶν εἰδῶν τροφῆς, στέγης, ἐργασίας καὶ ἐκπαίδευσως ἀλλὰ μαζὺ μετὰ τὰς συμπληρωματικὰς ἀνάγκας ἱατρικῆς καὶ νομικῆς βοήθειας καθὼς καὶ τῆς θρησκείας. Ἡ ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀγωγῆς του ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ αὐτοῦ του εἶναι

μία ἀπὸ τὰς κυρίας ἀπασχολήσεις ὅσων ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν βιολογίαν τῶν ἀνθρωπίνων ὑποθέσεων.

Ὁ Dr Banks, ὁφηγητῆς τῆς Ψυχολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, ἐτόνισε τὰ συμπεράσματα διαδικίων πειραματικῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν πηγῶν τοῦ ἐγκλήματος, τὴν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν κακῶν κινηματογραφικῶν ἔργων καὶ ὁμιλιῶν ἀπὸ τὸ Ραδιόφωνον εἰς τὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ παιδιοῦ. Τὸ κακὸ φιλμ ἰδιαίτερος εἶναι ἀφαιρητὴ πολλῶν ἐκφραστικῶν ὀνείρων μετὰ διεγερτικὰς ἐπιδράσεις βίας ποῦ ἀφίνουσι καταστρεπτικὰς συνέπειας εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ.

Ὁ Dr. A. E. Bell, διευθυντῆς τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος τῆς Στρατιωτικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Sandhurst διακήρυξε ὅτι διὰ λόγους κοινωνικοὺς καὶ ἀτομικοὺς ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει νὰ ἔχη χριστιανικὴν βάσιν. Ὁ Χριστιανισμὸς, ὁμοσπότηριον, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι τὸ ἀληθινὸν θεμέλιον ἐπάνω εἰς τὸ ὅποτον ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει νὰ θεμελιωθῇ.

Ὁ Sir Allan Rock ἀνέπτυξε τὰς ποικίλας ψυχολογικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς φυματιώσεως ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὴν φυσικὴν αἰτιολογίαν τῆς νόσου αὐτῆς.

Ὁ O. L. Zangwill, χειρουργὸς τοῦ ἐθνικοῦ Νοσοκομείου τοῦ Λονδίνου, ὁμίλησε σχετικῶς μετὰ τὰς τελευταίας μεθόδους ἐγχειρήσεων ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Μεταξὺ ἄλλων ἔκαμε τὴν ἐνδιαφέρουσαν παρατήρησιν ὅτι ἀφαίρεισι μέρους τοῦ ἐγκεφάλου, ἀντιθέτως πρὸς ὅτι ἀνεμένετο, ὄχι μόνον δὲν ἠλάττωσε τὸν βαθμὸν τῆς διανοητικότητος, ἀλλ' εἰς πολλὰς περιπτώσεις καὶ τὸν ἡξέωσε.

Ὁ Max Born, καθηγητῆς τῆς Φυσικῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἑδιμβούργου, εἰς τὴν ὁμιλίαν του «Ἡ Φυσικὴ κατὰ τὰ τελευταία πενήντα χρόνια» εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὅτι ὑπάρχουσι σοβαροὶ λόγοι σήμερον νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὅλοι οἱ νόμοι τῆς Φυσικῆς παρουσιάζουσι ἐνότητα εἰς δλόκληρον τὸ Σύμπαν. Ἀλλὰ τὸ βασικὸν πρόβλημα τοῦ συνδυασμοῦ τῆς βαρύτερης μετὰ ἄλλας φυσικὰς δυνάμεις παραμένει ἀκόμη ἀνεξήγητον, παρ' ὅλας τὰς λαμπρὰς ἐργασίας, τῆς Σχολῆς τοῦ Cambridge ὡς καὶ τὸν ἰσχυρισμὸν τῶν ἐργατῶν τῆς Σχολῆς αὐτῆς ὅτι ἔλυσαν ὅλα τὰ προβλήματα τοῦ κόσμου.

Ὁ C. A. Coulson, καθηγητῆς τῆς Θεωρητικῆς Φυσικῆς τοῦ Βασιλικοῦ Κολλεγίου τοῦ Λονδίνου, ἐξήτασε τὴν θέσιν τῆς ἐπιστήμης μέσα εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ἄν προσπαθήσωμεν νὰ ἀναγάγωμεν τὴν ἐπιστήμην εἰς Θεόν, τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὸν Θεόν μετὰ τὸν διάβολον. Δὲν πιστεύω ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτό. Ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Συνέδριον τοῦ Βρετανικοῦ Συνδέσμου τῶν ἐπιστημῶν εἰδομεν σημεῖα ἐνδιαφέροντος πρὸς τὰ εὐρύτερα θέματα τῆς ζωῆς. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία συνεφιλώθησαν παρ' ὅλην τὴν διαμά-

χην ἐκατὸν ἑτῶν καὶ τὴν ἀμοιβαίαν δυσπιστίαν μεταξὺ των. Οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἔχουν τίποτε νὰ φοβηθοῦν ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἀλήθεια ἐκφράζουσι δύο διαφορετικοὺς τρόπους οἱ ἅποιοι ἐκπροσωποῦν τὴν ἴδιαν πραγματικότητα ἐκείνου ποῦ ὀνομάζομεν Θεόν. Ὅσον περισσότερον ἐννοοῦμεν τὸν κόσμον τόσον περισσότερον καὶ φυσικώτερον λατρεύομεν τὸν Δημιουργόν του. Πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ παλαιὰ οὐγκρυσία προήλθεν ἀπὸ παρεξήγησιν. Μάγα μέρος τῆς εὐθύνης ἀνήκει εἰς τοὺς ἐπιστήμονας ποῦ διεξεδίκησαν υπερβολικὰ πράγματα διὰ τὸν εἰδικὸν τομέα τῆς ἰδικῆς των ἐρεύνης.

Τολμῶ νὰ ριφκοκινθυσῶμαι μίαν εἰκασίαν. Ἄν οἱ ἐπιστήμονες δὲν ἀλλάζουσι ἤχον, θὰ ἀνακαλύθουν μίαν ἡμέραν ὅτι «ὁ χορὸς δὲ πάη μπροστὰ» καὶ χωρὶς αὐτοῦ. Οἱ ἐπιστήμονες πρέπει νὰ τὸ πάχουν ἀπόρασιν καὶ νὰ δεχθῶν ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τύποι ἀπαντήσεως ἔξω ἀπὸ τὰς ἰδικὰς των καὶ ἄλλη πείρα γνώσεως πέραν τῆς ἰδικῆς των. Ἀλλὰ καὶ οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουν μὲ ἀνοιχτοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν πλοῦτον καὶ τὸ μεγαλεῖον ποῦ ἔφερε εἰς αὐτοὺς ἡ ἔρευνα τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ Sir Cyril Hinshelwood, πρόεδρος τοῦ τμήματος τῆς Χημείας, ἀνέφερεν ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς κεντρικῆς θεωρίας τῆς χημείας, ἐβοήθησεν διὰ μίαν βαθεῖαν μεταβολὴν εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν διανοητικὴν στάσιν ἣ ὁποία ἐπηλήθην εἰς τὴν ἐπιστήμην ἐν τῷ συνόλῳ κατὰ τὰς τελευταίας γενεάς. Ἡ ἀτομικὴ θεωρία ἡρμηνεύει τοὺς ποσοτικὸς νόμους τῆς χημικῆς συνθέσεως, ἀλλὰ δὲν ἔδωκεν ἐξηγήσιν τῆς φύσεως, τῆς συγγενείας ἣ ὁποία ἐπιτρέπει εἰς τὰ ἄτομα νὰ ἐνοῦνται μεταξὺ των. Ἐπὶ τῇ βάσει μαθηματικῶν νόμων ὁπολογοισμοὶ τρόπου δύνανται νὰ γίνουσι, ἀλλὰ αὐτοὶ οὗτοι οἱ νόμοι εἰς τὴν σημερινὴν των μορφήν εἶναι παραδόξως ἀνεξηγήτοι εἰς τὴν σκέψιν πολλῶν. Ἦλη καὶ πνεῦμα εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἄτομα εἰς τὴν Χημείαν καὶ Φυσικὴν εἶναι τῶρα πλάσματα τῆς φαντασίας, δίδοντα ἀπαντήσεις ἀπατηλάς.

Ὁ Sir Harold Hartley, μέλος τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρείας, ἀπαντῶν εἰς τὸν Πρόεδρον εἶπε μεταξὺ ἄλλων: «Σήμερον μὲ τὴν καλλιτέραν κατανόησιν τὸ πνεῦμα τῶν ἐπιστημῶν παρουσιάζει μεγαλυτέραν ταπεινότητα. Ὅσον βαθύτερον εἰσδύομεν εἰς τὰ μυστικὰ τῆς φύσεως τόσον καθαρώτερα βλέπομεν τὰ δλονὲν ἀπομακρυνόμενα σῶρα τῆς γνώσεως».

Ὁ ὑποκόμης Σάμουελ, ὁ γνωστὸς πολιτικὸς ἀρχηγός, εἰς ἐκ τῶν σημαντικώτερων φιλοσόφων καὶ ἐπιστημῶν τῆς Ἀγγλίας, εἶπε μεταξὺ ἄλλων: «Ἡ ἐπιστήμη τοῦ 19ου αἰῶνος ἐβασίσθη εἰς τὸν ἀγνωστικισμόν. Ἀλλὰ σήμερον βασίζουσι ὅλιγοι ἄνθρωποι τὴν φιλοσοφίαν των εἰς τὸν Ματεριαλισμόν. Τώρα τόσον ὁ ἐπιστήμων ἔσον καὶ κίθς ἕλλος διανοούμενος ἄνθρωπος ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς πνευματικὰς ἀξίας καὶ τὰ πράγματα τῆς ψυχῆς».

Ὁ Principal τοῦ Νέου Κολλεγίου τοῦ

Ἐδιμβούργου, John Baillie, ἐτόνισε μὲ ἐμφασιν ὅτι ἂν οἱ σκοποὶ μας παραμύθον ἐκτός τοῦ πλαισίου τῆς πίστεως, ἂν αὐτοὶ ἀπλῶς ἐκπροσωποῦν ἀνθρωπίνως προτιμήσεις ποῦ διαπέονται ἀπὸ ἀνάγκας μᾶλλον παρὰ ὑποχρεώσεις, ὅχι τόσον πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀλλὰ ἔξω ἀπὸ ἡμᾶς, τότε ἡ ἐπιστήμη ταίνει νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐπικινδύνουσαν ὄργανον εἰς τὰς ἀνθρωπίνως χεῖρας. Ζῶμεν σήμερον κάτω ἀπὸ τὸν φόβον μῆπως ἡ δύναμις τῆς ἐπιστήμης ἔσπευσε εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνων ποῦ δὲν θέτουσι φραγμὸν εἰς ὅτι θεωροῦν «καθῆκον» καὶ βλέπουσι καθὲς ἡθικὴν ἀξίαν ὡς σχετικὴν ἀξίαν... Αἱ βασικαὶ ἀρεταί, αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὴν πραγματικὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως εἶναι ἀκίβητοι τὰς ὁποίας μᾶς θανατίζει ὁ Χριστιανισμός καὶ μόνον αὐτός, ἡ ταπεινότης, ἡ ἀνοχή, ἡ δικαιοκρασία, ἡ ἐνόητης σκέψεως, ποῦ ἔσπερνοῦν καθὲς διάκρισιν τάξεως, φυλῶν καὶ ἐθνῶν. Εἰς τὴν ὁμίλιαν του λοιπὸν ἐπὶ τῆς σχέσεως τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς ὡς καὶ τῆς δῆθεν ἀντινομίας μεταξὺ των ὁ John Baillie ἐτόνισεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ καθορίσῃ κανεῖς τὰ ἀμοιβαία δικαιώματα τῆς πίστεως καὶ ἐπιστήμης μὲ τὸ νὰ ἀπονέμῃ εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν μίαν διάφορον σφαιρὰν τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων πείρας. Ἡ πίστις δὲν δύναται ἐξ ὀλοκλήρου νὰ παραδόσῃ εἰς τὴν ἐπιστήμην τὸ ἐνδιαφέρον της διὰ τὴν ἐξωτερικὴν φύσιν, ὅπως καὶ δὲν ἡμπερεῖ νὰ ἀρνηθῇ εἰς τὴν ἐπιστήμην τὸ ἐνδιαφέρον της διὰ τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀνθρώπου ὄντοτητα. Ἐντός ὁρίων εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ τι τὸ ποτεῖον ὀνομάζομεν «φυσικὴ ἱστορία τῆς ψυχῆς». Καὶ ἂν ὑπάρχῃ φυσικὴ ἱστορία τῆς θρησκείας, ἀπὸ αὐτὴν παραλλήλως πρὸς τὰ φυσικὰ δεδομένα ἡμποροῦμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν γνώσιν τοῦ Θεοῦ, ἣτις δὲν εἶναι φυσικὴ μόνον ἡ ἐπιστημονικὴ μὲ τὴν παραδεσθαμένην ἐνοσίαν τῶν λέξεων αὐτῶν. Ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη ταίνει εἰς τὰς ἐπιδιώξεις της μόνον πρὸς τὰ ἔξω. Ἡ παράτυπος πάντως ἐπέκτασις τῶν εἰδικῶσεων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐντός τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος προσιωνίζει τὴν τελικὴν ἀρνησιν τῆς ἀνθρωπίνης μας κληρονομίας. Εἰς μὲθα ἄνθρωποι πρὶν ἣ ἀποθῶμεν ἐπιστήμονες καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ πλαίσιον μιᾶς ὀλοκληρωμένης ἀνθρωπίνης ὄντοτητος ἡ ἐπιστήμη εἶναι μικρὰς μόνον ἀξίας.

Ἐνδιαφέρων ὑπῆρξε καὶ ὁ ἐναρκτήριος λόγος τοῦ Προέδρου τοῦ Συνεδρίου τοῦ Δουκὸς τοῦ Ἐδιμβούργου Φιλίππου. Ἡ θεωρητικὴ ἐπιδιώξις τῆς ἀληθείας, εἶπεν, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν δύναται νὰ προτιμῇ τίποτε τὸ κακόν. Ἡ διάκρισις καὶ ἡ ἐκλογὴ μεταξὺ τοῦ ὠφελίμου ἢ τοῦ καταστρεπτικοῦ ρόλου τῆς ἐπιστήμης θὰ γίνῃ εἰς τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς. Θὰ ἀπτελείεαι ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος ἂν οἰαδῆποτε ἀνακάλυψις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ εἴτε διὰ τὸ καλὸν εἴτε διὰ τὸ κακόν τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ ὄργανον τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων καθίσταται τῶρα δλονὲν

καὶ περισσότερο ἰσχυρόν. Ἀληθῶς ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ἤμποροῦμεν ἢ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὸν μόχθον, τὴν ἀσθένειαν, τὴν πείναν, τὸν φόβον ἢ νὰ ἐξοντώσωμεν τὴν ζῶην διὰ παντός. Εἶναι φανερόν τὸ καθήκον ἐκείνων πού ὑπερῆσαν τὴν ἐπιστήμην. Νὰ ἴδουν πῶς αὐτὴ θὰ ἀποβῇ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι πρὸς τι ἢ χρησιμότης τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου ἂν ὁ ἄνθρωπος πρόκειται νὰ ἀφανισθῇ;

Ὁ καθηγητὴς Donald M. Ballie, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου εἰς κήρυγμά του πρὸς τοὺς ἐπιστήμους, εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ St Giles ἐτόνισεν, ὅτι οἱ παλαιοὶ φόβοι, μήπως ὀριζόμενα συμπεράσματα τῆς ἐπιστήμης συγκρούσθω μετὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ σήμερον πλέον ἐξέλιπον. Ἡ ἐπίμονος ἔντασις μεταξὺ πίστεως καὶ ἐπιστήμης ἔχει τώρα ἀποβῇ μία ἐσωτερικὴ διαμάχη μέσα εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα. Ἀκόμη καὶ ἡ σύγχρονος ψυχολογία, ἥτις ἐχρησιμοποιήθη ἐναντίον τῆς θρησκευτικῆς πίστεως μὲ τὸν ἰσχυρισμόν της ὅτι ἡ πίστις εἶναι τάχα ἀποτελεσματικὴ φυγῆς εἰς τὴν σφαίραν τῆς φαντασίας θέτει τώρα βαθύτερα προβλήματα. Ὅπως ὑπάρχει θέλησις πρὸς πίστιν, πιθανόν εἶναι νὰ ὑπάρχη καὶ θέλησις πρὸς ἀπιστίαν. Αὐτὴ ἤμπορεῖ νὰ εἶναι μηχανισμὸς ἠσυχυγῆς. Ἀλλὰ ἡ ἀπιστία αὐτὴ ἤμπορεῖ νὰ εἶναι μηχανισμὸς ἠσυχυγῆς (escape mechanism) μακρὰν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ὁ σκεπτικισμὸς μας τοιοῦτοτρόπως ἀπαιτεῖ τὴν ἰδίαν ψυχαναλυτικὴν ἔρευναν τὴν ὁποίαν ἀξιοῦν ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν πίστιν.

Ὡς ἀπήχησις τῶν ὄσων ἐλέχθησαν εἰς τὸ συνέδριον, εἰδικῶς εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ρόλου τῆς σχέσεως θρησκείας καὶ ἐπιστήμης τὸ βαρυσήμαντον φύλλον τῶν «φιλολογικῶν Times» λαμβάνον κυρίως ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν εἰς ἰδιαιτέρον τεῦχος τῆς ἑμιλίας τοῦ καθηγητοῦ Ballie («Philosophical Discourse on Natural Science and the Spiritual Life») ἐδημοσίευσεν μακρὸν ἐνδριον ἄρθρον. Ἀξίζει ἴσως νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ τὰ βασικά σημεῖα τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ. Ἐκείνοι πού ἐνδιαφερόμενοι λέγουσιν οἱ Literary Times διὰ τὰς σχέσεις μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης ὁφείλουσιν νὰ μὴ παραγνωρίζουσιν τὰς πηγὰς πού προσκομίζει ἡ ἱστορία εἰς τὸ θέμα αὐτό.

Τί ἦτο τὸ κίνητρον πού ἔφερε τὴν νέαν κατεῦθυνσιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεπήγασεν ἐκεῖνο πού ὀνομάζομεν σύγχρονον ἐπιστήμην; Ἡ μεταβολὴ τοῦ 17ου αἰῶνος ἀντανακλᾷ τὴν ἐπίδρασιν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας περὶ τῆς δημιουργίας. Ὅταν θέτωμεν τὸ ἐρώτημα «πῶς λειτουργεῖ;» ἀπλῶς συμμορφούμεθα μετὰ τὴν χριστιανικὴν ἀποφιν ὅτι ἡ φύσις δὲν εἶναι ἔκφανσις ἀπλῶς μιᾶς θείας λογικῆς, ἀλλὰ αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄργανον τοῦ Θεοῦ. Ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θεωρίαν ὅτι τὰ ἀντικείμενα ἔχουσιν σημασίαν ἐντὸς ἑαυτῶν.

Ἡ νέα τάσις πρὸς ὀρίζοντα πέραν τοῦ Ἀριστοτέλους ἦτο λοιπὸν συναφῆς μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς θρησκείας. Οἱ ἐπιστήμονες τοῦ 17ου αἰῶνος θὰ ἐπέμενον ὅτι μόνον μετὰ μίαν σχηματικὴν ἀνάλυσιν τῶν φαινομένων θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διακριθῇ ἡ τάξις τῆς Προνοίας ἀλλως θὰ ἦτο παγανισμὸς νὰ διῆθη κανεὶς θεϊότητα καὶ μαγικὰς δυνάμεις εἰς τὰς δυνάμεις πού διέπουν τὴν φύσιν. Ὁ κατοπινὸς σκεπτικισμὸς ἀπέρριψεν τὴν θρησκευτικὴν βάσιν ἐρευνητῶν ὡς ἀπλῆν ἀπόπειραν ἐξεπατήσεως τῶν πιστῶν. Ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ὅμως καθὼς αὕτη ἐξηπλώθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐξεπήγασεν ἀπὸ τὰ σπλάγγνα τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀργότερον ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀρνήσεως ἤρχισεν γὰ παραιοσύνην σημεῖα ἀποσπάσεως ἀπὸ τὴν θρησκείαν πρὸς ἕνα ἐσπελάγωμα μὲ ὑπολογισμὸν τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτῶν της. «Εἶναι ἡ ὅλη σύγχρονος ἐπιστημονικὴ τάσις ἐπομένως πού ὅταν εἶναι συνεπῆς πρὸς τὰς ἰδίας της ἀρχὰς ἀντανακλᾷ τὰ βαθύτερα χαρακτηριστικὰ ἐνός χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ». Ὅταν ἡ θρησκεία παρακμάζῃ καὶ οἱ διάφοροι κλάδοι ἐρευνητῶν ἀποκόπτονται διὰ νὰ ἀποτελέσουν ἀξόνομα συστήματα ἐρευνητῶν—ὅταν ὁ φυσικὸς ἐρευνητὴς ὁμιλῇ ὡς ἄλλος Ἀριστοτέλης καὶ ὁ ἱστορικὸς ὡς Θεός, τότε ἤμποροῦμεν νὰ παραπνεθῶμεν ὅτι ἡ ὅλη ἐνόησις (Unity of Outlook) τείνει νὰ ἐξαφανισθῇ.

Διότι, κατὰ τὴν ἀποφιν τοῦ καθηγητοῦ Ballie, ὁλόκληρος ἡ σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἐξέλιξις διὰ ἦτο ἀδύνατος, ἱστορικῶς καὶ φιλοσοφικῶς, ἂν δὲν προήρχετο ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν ὅτι ἡ δημιουργία ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν Δημιουργόν μετὰ τὴν ἐπακόλουθον ἀνθρωπίνην ἔρευναν διὰ τὸ Σχῆδιον καὶ τὴν Τάξιν ἐντός της, ἥτις ἐκφράζει τὴν θέσιν της σπουδαιότητα.

Ἐνα πανθεϊστικὸν Σύμπαν θὰ ἀποστρηθῇ τοῦ κινήτρου τὸ ὅποσον ἡ ἀνθρωπίνη ἐλευθερία ἀποκτᾷ πρὸς συνεχῆ ἀναζήτησιν, πρὸς ἀπέκτησιν γνώσεως καὶ τρόπον ζωῆς προσεγγίζοντος πρὸς τὸ θεῖον ἰδεῶδες. Ἐνα ὀλιστικὸν σύμπαν, ἐξ ἄλλου θὰ μεταβάλλῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν μόνον καὶ ἀπόλυτον κύριον καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν ἔρευναν τὴν ὑποταγὴν εἰς τὰ πάθη καὶ τὰς ὀρέξεις ἐνός ἡμιμαθοῦς καὶ πεπερασμένου ὄντος, τὸ ὅποσον εἰς τὰς χεῖρας ἐνός τυφοῦ κράτους θὰ ἐδηγήσῃ εἰς τὴν καταπάτησιν πλείων τῶν ἐπιστημονικῶν ἰδεῶδων.

Ὁ Fr. W. D. Hamilton, ὅταν ἐκήρυξεν εἰς τὸν Καθολικὸν Καθεδρικὸν Ναόν, ὑπενθύμισεν εἰς τὸ ἀκρατήριον τῶν ἐπιστημόνων τὸ μῶτον τῆς πόλεως τὸν Ἐδμβούργου: Nisi Dominum Frustra—χωρὶς Θεὸν ὅλα εἰς μάτην. Καὶ τὸ θέμα τοῦτο ἦτο τὸ ἴδιον ὅπως ἀνεπίτυχθη ἀπὸ τόσα μέλη τοῦ Συνεδρίου εἰς τὸ ὅποσον, ὅπως εἶδομεν ἐτονίσθη πόσον ἡ παλαιὰ διαμάχη εἶναι τώρα νεκρὰ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀληθείας πού ἐκπηγάει ἀπὸ τὴν Πίστιν εἶναι μία ἀναγκαία συμπλήρωσις τῆς γνώσεως πού ἀ-

ποκαλύπτει ἡ πρόοδος τῆς Ἐπιστήμης. Εἰς τὴν ἐπιθώξιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας καὶ τῆς προόδου εἶπεν, ὁ Fr. Hamilton, ὁ ἀνθρω-

πος δὲν πρέπει ποτὴ νὰ λησμονῇ τὸν πραγματικὸν καὶ τελικὸν του σκοπὸν: νὰ γνωρίσῃ, νὰ ἀγαπήσῃ καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν Θεόν.

G. H. Φ.

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ τῶν «Ἀκτίνων», οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ λαμβάνουν τὸ τεῦχος καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον νέον ἔτος 1952, ὅπως ἀποστείλουν τὴν συνδρομὴν των τοῦ 1952 ἐκ δρχ. 25.000, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ περιοδικοῦ (Καρύτση 14, Ἀθήναι).

“ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ,,

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΜΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΟΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 6 (ΕΞΑΡΧΕΙΑ) ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 35.831

Ξαναρχίζει τὴν ἐκδόσιν τῆς στὶς 15 Μαρτίου καὶ θὰ ἐκδίδεται τακτικὰ στὶς 15 κάθε μηνός.

Κύριος σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ προσπάθεια νὰ συμβάλῃ στὴν ἐξυγίανση, στὴν ἀναγέννηση καὶ στὴν ἀνάπτυξη τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μέσα στὰ πλαίσια τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδανικῶν τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἀπὸ τὰ βασικὰ περιεχομένα τῆς: Ἄρθρα καὶ μελέτες πάνω στὰ πιὸ ζωντανὰ πνευματικὰ ζητήματα. Τακτικὴ παρακολούθησις τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς. Ἐκλεκτὴ λογοτεχνικὴ ὕλη (διηγήματα, ποιήματα). Λαογραφία (θρύλοι καὶ παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας, τὸ δημοτικὸ μας τραγούδι). Μεταφράσεις ἀπὸ ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ ἀπὸ συγχρόνους ξένους. Κριτικὴ τοῦ βιβλίου, τοῦ θεάτρου, τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, τῆς μουσικῆς, τοῦ κινήματογράφου. Πλήρης βιβλιογραφία. Ἰδιαίτερη προσοχὴ στὶς πνευματικὰς ἐκδηλώσεις τῶν Νέων καὶ στὴν πνευματικὴν ἐπικοινωνία μὲ τὴν Ἐπαρχία. Ἡ Πινακοθήκη μας (εἰκόνες ἀπὸ τὴν παλαιότερη καὶ τὴ νεώτερη Ἑλληνικὴ καλλιτεχνικὴ δημιουργία). Ἡ Ἀνθολογία μας (ἐκλογή παλαιῶν καὶ νέων Ἑλληνικῶν ποιημάτων μὲ βιογραφικὰ σημειώματα τῶν ποιητῶν τους).

Συνδρομὴ ἐτήσια δρχ. 30.000. Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἢ προεμβάζεται μὲ ταχυδρομικὴν ἐπιταγὴν στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ (Οἰκονόμου 6) ἢ καὶ στὰ Γραφεῖα τῶν «Ἀκτίνων» (Καρύτση 14).

Περιοδικὸν «Ἀκτίνες», ὄργανον τῆς «Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων» — Ἐκδ. Χριστ. Ἐνώσ. «Ἀκτίνες. Γραφεῖα: ὁδὸς Καρύτση 14, Ἀθήναι (1) Τηλ. 35-023 — Θεσσαλονίκη: Ἄγ. Σοφίας 38. — Πειραιῶς: Τσαμαδοῦ καὶ Κολοκοτρώνη 67. — Ὑπεύθυνος: Δ. Γ. Σταμάτης, κατοικία: Φαβιέρου 39α, Ἀθήναι. — Ἐτήσιον συνδρομὴ δρχ. 25.000, ἐξωτερικοῦ δολλ. 3. — Πρῶστ. τυπογραφείου: Δ. Παπακωνσταντίνου, Μαυρομιχάλη 176. — Χειρόγραφα, δημοσιευόμενα ἢ μή, δὲν ἐπιστρέφονται.

Τυπ. «Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας Α. Ε. Παπαδιαμαντοπούλου 44

Ἐκμετάλλεις: Ἀλεξάνδρου Φιλοπούλου